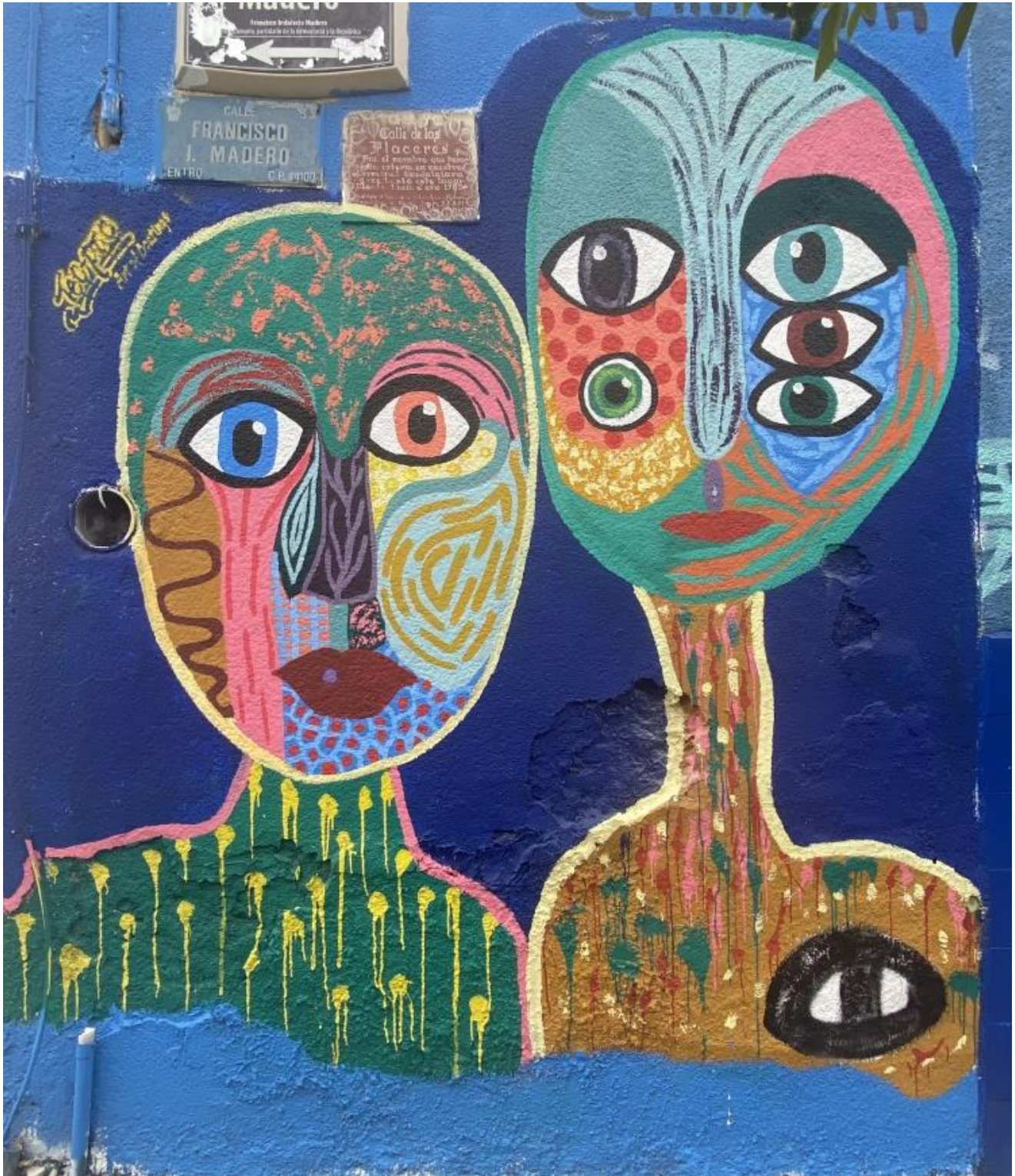


Drempels of desinteresse?

Cultuurparticipatie ervaren door Nederlandse twintigers



Radboud Universiteit



Masterscriptie

LET ACWM10020 2020 SCRIPTIE V

Kunstbeleid en Kunstbedrijf

Radboud Universiteit Nijmegen

Drempels of desinteresse?

Cultuurparticipatie ervaren door Nederlandse twintigers

Door: Yke van der Molen

Studentnummer: S1062673

Scriptiebegeleiding door: Jenneke Harings

Inleverdatum: 27 november 2022

Woorden (exclusief voetnoten literatuur en bijlagen): 24.789

Voorwoord

Toen ik anderhalf jaar geleden aan deze scriptie begon, voerde ik als stageopdracht onderzoek uit voor het ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap. Tijdens dit onderzoek heb ik veel geleerd over de toegankelijkheid van de culturele sector, zowel in Nederland als daarbuiten. Door zowel fysieke als mentale drempels is de culturele sector moeilijk te bereiken voor een groot deel van de samenleving – zowel participanten als cultuurwerkers. Dit zag ik niet alleen in onderzoeken en beleidsstukken, maar herkende ik ook uit mijn eigen omgeving.

Om meer te leren over de toegankelijkheid van de culturele sector en de manier waarop mensen van mijn leeftijd interacteren met het culturele veld heb ik ervoor gekozen om me voor mijn scriptie te verdiepen in drempels voor cultuurparticipatie zoals ervaren door twintigers. Tijdens het schrijven van deze scriptie heb ik geleerd dat veel mensen van mijn leeftijd weinig toenadering zoeken tot de culturele sector. Veel twintigers blijven weg, mede omdat ze niet de behoefte voelen om vaak kunst en cultuur te bezoeken. Het zou kunnen dat deze desinteresse samenhangt met onbewuste vooroordelen en drempels, een gebrek aan cultuureducatie of een gebrek aan actie vanuit de culturele sector zelf – of met een combinatie van deze factoren. Dit is echter te complex om in deze scriptie te beantwoorden. Wel staat vast dat dit een groot probleem kan vormen voor de toekomstbestendigheid van de culturele. Alleen door nieuwe bezoekersgroepen en makers te bereiken, kan de culturele sector een relevante, en inspirerende omgeving blijven. Het is dus van groot belang dat culturele instellingen zich bezig blijven houden met nieuwe generaties en publieksgroepen die niet vanzelfsprekend kunst en cultuur bezoeken.

Ik hoop dat deze scriptie de lezers een inkijkje kan bieden in de keuzes die Nederlandse twintigers met een hbo-opleidingsniveau maken rondom hun cultuurbezoek, en dat deze scriptie de lezers zo op nieuwe inzichten kan brengen. Ik wens lezers veel leesplezier toe.

Graag zou ik mijn scriptiebegeleiders willen bedanken. Omdat ik erg ben uitgelopen met het schrijven van mijn scriptie, heb ik maar liefst drie verschillende begeleiders gehad: Edwin van Meerkerk, Yosha Wijngaarden en Jenneke Harings. Bedankt voor de interessante gesprekken, de feedback en tips en de nieuwe ideeën en inzichten over mijn onderzoek. Ook zou ik graag de respondenten die aan deze scriptie hebben meegewerkt, willen bedanken. Ik heb erg interessante gesprekken met jullie gehad. Bedankt dat jullie open en eerlijk waren en mij konden meenemen in jullie perspectieven. Ik wil mijn ouders en familie bedanken voor hun steun en omdat ze me altijd aanspoorde om, ondanks mijn uitloop, mijn master toch af te maken zodat ik in ieder geval “dat papiertje” zou hebben. Tot slot wil ik Bram bedanken. Bedankt voor je steun, liefde en spellingscheck. Je was altijd bereid om mee te denken, naar me te luisteren of juist samen iets anders te gaan doen als ik daar behoefte aan had.

1. Samenvatting

In deze scriptie heb ik onderzocht waarom mijn vrienden en andere mensen van mijn leeftijd vaak veel minder kunst en cultuur bezoeken dan ik zelf. Dit heb ik gedaan door me te richten op de hoofdvraag: *Ondervinden twintigers in Nederland met een hbo-opleidingsniveau de drempels voor cultuurparticipatie en zo ja, op welke manier ervaren zij deze drempels?*

Om deze vraag te beantwoorden, heb ik me verdiept in recente literatuur rondom leeftijd en cultuurparticipatie en de theoretische concepten de *somatische norm* en *cultureel kapitaal*. De somatische norm omschrijft de fysieke kenmerken die verwacht worden binnen een bepaalde fysieke omgeving. Dit heeft betrekking op bijvoorbeeld huidskleur, leeftijd en gender, en of iemand wel of geen beperking of accent heeft (Puwar 2001). Cultureel kapitaal beïnvloedt iemands status binnen een bepaalde omgeving en de kansen die iemand krijgt en bepaalt dus het gemak of juist de moeite waarmee iemand zich door de sociale wereld beweegt. Cultureel kapitaal komt voort uit kennis van (onuitgesproken) normen en waarden, fysieke aspecten zoals huidskleur en kledingstijl en voorwerpen zoals diploma's, merkkleding en boeken (Bourdieu, 1984).

Om de invloed van de somatische norm en cultureel kapitaal te testen heb ik vijf Nederlandse twintigers met een hbo-opleidingsniveau geïnterviewd over hun eigen cultuurbezoek en eventuele drempels voor cultuurparticipatie. Uit mijn analyse gebleken dat de somatische norm per vorm van kunst of cultuur en per respondent verschilt. Hoewel de respondenten zich bewust zijn van een norm bij culturele instellingen, resulteert dit meestal niet in een drempel voor cultuurparticipatie. Wel is het mogelijk dat de invloed van de somatische norm en cultureel kapitaal onbewust invloed hebben en dat dit resulteert in desinteresse, maar dat is op basis van de uitkomsten niet vast te stellen. Verder is een deel van de drempels praktisch en is het opvallend dat het samen bezoeken door de respondenten niet alleen wordt gezien als een reden om te gaan, maar dat samen gaan vooral een soort voorwaarde om te gaan lijkt te zijn. Tot slot is regelmatig kunst en cultuur bezoeken voor de respondenten niet een prioriteit. De respondenten hebben een druk leven en een brede interesse, niet alleen binnen de cultuur die ze consumeren maar ook daarbuiten, en besteden hun tijd vaak liever aan andere dingen.

Het is opvallend dat de respondenten tevreden zijn met hun participatie en aangeven niet vaker of meer kunst en cultuur hoeven te bezoeken. Vervolgonderzoek zou hierop kunnen inzoomen om mogelijke oorzaken te bloot te leggen. Wat voor rol speelt de cultuursector zelf? Hoe zou cultuureducatie kunnen bijdragen aan een oplossing? Hoe verhoudt dit zich tot cultuurbeleid? Ander interessant vervolgonderzoek is: onderzoek naar de effecten van de coronapandemie, onderzoek naar andere prioriteiten dan cultuurbezoek als generatie-effect als gevolg van een gebrek aan tijd door prestatiedruk, onderzoek naar desinteresse als gevolg van onbewuste drempels en een analyse van de definiëring van 'succesvolle' participatie binnen het Nederlandse cultuurbeleid.

Inhoud

Voorwoord	3
1. Samenvatting.....	4
2. Inleiding	7
2.1, Achtergrond en relevantie	7
2.2. Drempels voor cultuurparticipatie.....	8
2.3. Deelvragen en methode	9
3. Literatuuronderzoek	12
3.1. De definitie van ‘cultuur’	12
3.2. Cultuurparticipatie en publieksparticipatie.....	12
3.3. Cultuurparticipatie en non-participatie.....	13
3.4. Cultuurparticipatie en leeftijd.....	14
4. Theoretisch kader	16
4.1. De somatische norm	16
4.2. De somatische norm in de culturele wereld.....	18
4.3. Cultureel kapitaal	19
4.4. De somatische norm en cultureel kapitaal.....	20
5. De methode.....	22
5.1. De respondenten	22
5.2. De Q-methodologie	23
5.3. De interviews.....	24
6. De analyse	27
6.1. De definitie van cultuur	27
6.2. De coderingen gebruikt in de analyse	28
6.3. De eigen cultuurparticipatie van de respondenten.....	29
6.4. De verwachtingen over cultuurbezoekers	30
6.5. De respondenten en de somatische norm	36
6.6 Drempels omschreven door de respondenten.....	38

7. De conclusie	43
7.1. De belangrijkste bevindingen uit de literatuur	43
7.2. De belangrijkste bevindingen uit de analyse	44
7.3. Antwoorden op de deelvragen.....	46
7.4. Hoofdvraag: drempels voor cultuurparticipatie.....	52
8. Discussie.....	55
8.1. Mijn verwachtingen van het onderzoek en reflectie.....	55
8.2. Een oordelende opdracht	55
8.3. Relevantie van het onderzoek.....	56
8.4. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek.....	56
Nawoord.....	59
Literatuur	61
Bijlage 1: de afbeeldingen in de Q-set	64
Bijlage 2: de interviewtranscripties	82
Het interview met respondent 1.....	82
Het interview met respondent 2.....	105
Het interview met respondent 3.....	126
Het interview met respondent 4.....	157
Het interview met respondent 5.....	180
Bijlage 3: het codeboek	208

2. Inleiding

Er zijn musea, theaterstukken en films die ik niet heb gezien omdat mijn vrienden liever iets anders gingen doen. Hoewel zij sommige werken best mooi en inspirerend vinden, vinden ze het vaak niet nodig om daar een kaartje voor te kopen en er een uitstapje van te maken. Een drankje doen op een terras of gaan zitten in een park is veel makkelijker. Ook kijken mijn vrienden liever andere films dan ik en snappen ze niet altijd dat ik het soms leuk vind om dezelfde film meerdere keren te kijken. Hoewel onze interesses verschillen, ben ik niet anders dan mijn vrienden. Ik ben niet slimmer en niet beter, al heb ik soms wel het idee dat mensen uit het culturele veld zo kunnen denken over mensen die de kunst en cultuur die zij zo liefhebben, niet op dezelfde manier waarderen. Wel heb ik andere ervaringen dan mijn vrienden. Omdat ik jarenlang toneel heb gespeeld, voel ik me vertrouwd in ‘oude-witte-mensen locaties’ zoals een schouwburg. Omdat het vroeger normaal was om naar een museum te gaan op vakantie of tijdens een dagje weg, doe ik dat nu ook in Nederland. Hierin ben ik eerder de uitzondering dan de regel. Uit het onderzoeksrapport *Kunstminnend Nederland* blijkt dat maar 15% tot 16% van de alleenstaanden tussen de 16 en 40 jaar regelmatig gecanoniseerde vormen van cultuur bezoekt, en dat 40% tot 47% van deze groep populaire vormen van cultuur bezoekt (Van den Broek 2013, 45). Het is dus best logisch dat ik veel vrienden en andere leeftijdsgenoten ken die niet vaak kunst en cultuur bezoeken.

Zelf hou ik erg van kunst en cultuur. Het kan me helpen ontspannen, inspireert me en biedt me de kans andere perspectieven te begrijpen. Omdat ik het jammer vind dat een deel van mijn leeftijdsgenoten niet op dezelfde manier van kunst genieten, leren en profiteren, heb ik in deze scriptie onderzocht hoe mijn leeftijdsgenoten drempels voor cultuurparticipatie ervaren. Dit heb ik gedaan door me in deze scriptie te richten op de hoofdvraag:

Ondervinden twintigers in Nederland met een hbo-opleidingsniveau de drempels voor cultuurparticipatie en zo ja, op welke manier ervaren zij deze drempels?¹

2.1, Achtergrond en relevantie

Cultuurparticipatie is al sinds 1993 een belangrijke pijler in het Nederlandse cultuurbeleid (Van Meerkerk 2018, 25). De beleidsperiode tussen 2017 en 2020 was daarop geen uitzondering. Om cultuurparticipatie te bevorderen over de gehele breedte van de Nederlandse bevolking, zijn er in deze periode extra investeringen gedaan in jeugdgezelschappen en het programma *Cultuureducatie met Kwaliteit* en werd er meer waarde gehecht aan de plannen voor cultuurparticipatie en -educatie zoals omschreven door de instellingen die onder de culturele basisinfrastructuur regeling vielen (Het

¹ De keuze voor een focus op een hbo-opleidingsniveau zal worden toegelicht in het hoofdstuk over de methode.

Ministerie van OCW 2015,10-12). Het doel was om “alle kinderen en jongeren, ongeacht hun achtergrond, in aanraking [te brengen] met kunst en cultuur” en om zo een “creativiteit en [een] kritische houding” te stimuleren (Het Ministerie van OCW 2015,10). De focus ligt op de facilitering van een eerste cultuurbezoek en dus niet op cultuurparticipatie op een latere leeftijd. Desalniettemin heeft ander onderzoek uitgewezen dat het ook nuttig en belangrijk is om naar twintigers te kijken (Zie bijvoorbeeld Nagel 2004 en Michael 2017). Dit is niet alleen een leeftijd waarop mensen veel veranderingen meemaken – zoals de intrede tot de arbeidsmarkt en de relatie- en gezinsvorming – maar ook een leeftijd waarop mensen zelf hun cultuurbezoek initiëren. Twintigers worden niet meer meegenomen door hun school of hun ouders en moeten dus zelfstandig en actief ervoor kiezen om cultuur te bezoeken (Nagel 2004,116-117). Voor de Rijsoverheid is het relevant om meer inzicht te krijgen in de motieven van twintigers en de drempels die deze groep ervaart om een bredere cultuurparticipatie te realiseren.

Ook voor culturele instellingen is dit een belangrijke doelgroep. Om vergrijzing tegen te gaan en in de toekomst relevant te blijven is het voor culturele instellingen van belang om twintigers aan zich te binden. In onderzoek en rapporten wordt er echter niet vaak gekeken naar de specifieke leeftijdsgroep twintigers.² Hoewel kinderen en jongeren bovendien cultuur bezoeken via hun school en in sommige gevallen ook via hun ouders, moeten twintigers zelf het initiatief nemen. Een beter beeld van de redenen waarom twintigers deze instellingen niet bezoeken, kan instellingen helpen om hier oplossingen op te bedenken en een breder publiek aan te trekken. Binnen deze wetenschappelijke context pas ik in deze scriptie ten slotte een relevante benadering toe. Cultuurparticipatie wordt vaak met een kwantitatieve of *mixed methods* methode onderzocht, bijvoorbeeld aan de hand van bezoekersnummers, gegevens uit bevolkingsregisters en/of gesloten vragenlijsten (Zie bijvoorbeeld Nagel 2004; Schmutz, Stearns en Glennie 2016; en Scherger 2009). Omdat dit een kwalitatief en exploratief onderzoek is waarbij het mijn doel is om de diepte in te gaan, kan dit onderzoek de drempels voor cultuurparticipatie op een andere manier uitlichten en mogelijk nieuwe perspectieven aan het debat toevoegen.

2.2. Drempels voor cultuurparticipatie

Het eerdergenoemde rapport *Kunstminnend Nederland* (Van den Broek 2013) is gericht op cultuurparticipatie in Nederland en is geschreven in opdracht van de overheid. Volgens dit rapport

² Wanneer een onderzoek een jonge leeftijdsgroep betreft, is het vaak gericht op jongeren tussen de 15 en 20 jaar, zie bijvoorbeeld Schmutz, Stearns en Glennie 2016. Ook wordt de leeftijdsgroep tussen 15 tot 20 en 35 tot 40 jaar vaak als één categorie gezien, zie bijvoorbeeld Van den Broek 2013. Ten slotte worden twintigers vaak in twee groepen gesplitst, bijvoorbeeld in de leeftijdscategorieën 15 tot 25 jaar en 25 tot 40 jaar, waardoor er niks gezegd kan worden over de specifieke leeftijdsgroep twintigers. Zie hiervoor bijvoorbeeld Brook, O'Brien en Taylor 2020.

varieert zowel de interesse als het daadwerkelijke bezoek per kunstdiscipline en per bevolkingsgroep. Leeftijd is een belangrijke factor: jongeren zijn bovengemiddeld geïnteresseerd in populaire cultuur en minder dan gemiddeld in gecanoniseerde cultuur. Ook opleidingsniveau en netwerk spelen een rol. Het rapport besteedt aandacht aan de drempels die de geïnteresseerde niet-bezoeker weerhouden van cultuurparticipatie: het argument “Het kwam er gewoon niet van” werd het meeste genoemd (Van den Broek 2013, 81). Volgens het rapport wijst dit erop dat de urgentie bij deze groep ontbreekt en dat de interesse niet genoeg wordt aangewakkerd door culturele instellingen. Andere drempels die in dit rapport zijn onderzocht, zijn: “te ver”, “te duur”, “ga liever niet alleen”, “wist niet wat er te doen was”, “dat is niks voor mensen zoals ik” (Van den Broek 2013, 80-85).

In het rapport *Van de canon en de mug: Een inventarisatie van inzichten rondom de culturele niet-bezoeker* (Bisschop Boele en van Eijck 2018), ook geschreven in opdracht van de Nederlandse overheid, wordt er gekeken naar de niet-bezoeker. Volgens dit rapport zijn er nauwelijks niet-bezoekers. Wel is er een groep mensen die niet of weinig gecanoniseerde cultuur bezoekt. Hoewel dit een diverse groep is, heeft een groot deel van deze groep een laag opleidingsniveau en weinig cultureel kapitaal. De onderzoekers gaan er echter niet vanuit dat dit de oorzaak is voor een lage mate van cultuurparticipatie. Het is mogelijk dat beide het gevolg zijn van een ander kenmerk, bijvoorbeeld het sociale milieu waaruit iemand afkomstig is. Op basis van verschillende onderzoeken wordt er in het rapport geconcludeerd dat geld en afstand door maar weinig mensen worden gezien als drempels voor cultuurparticipatie. De grootste drempel is volgens de onderzoekers “een gebrek aan interesse in - of affiniteit met - het culturele aanbod” (Bisschop Boele en van Eijck 2018, 16).

2.3. Deelvragen en methode

In deze scriptie heb ik de drempels voor cultuurparticipatie onder twintigers onderzocht door vijf twintigers te interviewen over hun ideeën over cultuur, mensen die cultuur bezoeken en hun eigen cultuurparticipatie. Ik heb een *convenience sampling* methode gebruikt om respondenten te vinden waarbij ik actief bepaalde mensen wel en andere mensen niet heb benaderd in mijn zoektocht naar respondenten. Dit zal ik verder toelichten in het hoofdstuk over de methode.

Mijn onderzoeksvraag is gericht op twintigers, dus vanzelfsprekend zijn de respondenten allemaal twintigers. Mijn uitgangspunt was bovendien om respondenten te vinden met diverse, etnische achtergronden en genderidentiteiten. Het doel van deze diversiteit is om een zo breed mogelijk scala aan potentiële drempels te kunnen inventariseren en niet zozeer om groepen met elkaar te vergelijken om zo verschillen te kunnen verklaren. Ik de respondenten ondervraagd aan de hand van de Q-methodologie. Deze methode licht ik later in deze scriptie toe. Voor mijn analyse heb ik gebruikgemaakt van een theoretisch en sociologisch kader rondom de termen de somatische norm en cultureel kapitaal. De somatische norm omschrijft welke personen makkelijker of juist moeilijker worden geaccepteerd in bepaalde fysieke omgevingen. In eerdere onderzoeken is deze norm vaak

toegepast om systematische discriminatie in werkomgevingen in een bepaalde werkomgeving en/of functie te onderzoeken.³ Omdat de somatische norm voor een leidinggevende functie bijvoorbeeld een witte man zonder beperking en met een bepaald accent is, ondervindt iedereen die niet binnen die norm past meer drempels wanneer ze een leidinggevende functie willen innemen of als ze deze functie al hebben ingenomen (Puwar 2001). In dit onderzoek heb ik de theorie achter de somatische norm breder ingezet en gebruikt om de ervaring van drempels voor cultuurparticipatie te analyseren. Hoe ik dit heb gedaan, licht ik verder toe in het theoretische kader.

Cultureel kapitaal gaat over de kansen die iemand krijgt en de status en privileges die iemand ontleent uit zijn of haar kennis over (vaak context specifieke) gedragsnormen en andere normen en waarden, maar ook over bijvoorbeeld de manier waarop iemand praat. Ook heeft het betrekking tot belichaamde aspecten, zoals huidskleur, en bijvoorbeeld de manier waarop iemand zich kleedt. In dit geval kan cultureel kapitaal voortkomen uit iemands gelijkenis tot de somatische norm die ergens van toepassing is. Tot slot kunnen ook voorwerpen zoals diploma's en culturele voorwerpen onder cultureel kapitaal vallen. Cultureel kapitaal wordt vooral opgebouwd tijdens iemands jeugd en beïnvloedt hoe makkelijk of moeilijk iemand zich door de sociale wereld kan bewegen (Bourdieu 1984, 1, 114). Ook dit concept licht ik verder toe in het theoretische kader.

Om te onderzoeken hoe de somatische norm en cultureel kapitaal de cultuurparticipatie van twintigers beïnvloeden en om een beter beeld te krijgen van de drempels voor cultuurparticipatie zoals ervaren door twintigers, heb ik me in deze scriptie gericht op de volgende deelvragen:

- 1. Op welke manier en in welke vorm participeren twintigers in Nederland met een hbo-opleidingsniveau in kunst en cultuur?*
- 2. Hoe zien twintigers in Nederland met een hbo-opleidingsniveau cultuurbezoekers voor zich?*
- 3. Is er een verband tussen de cultuurparticipatie van twintigers in Nederland met een hbo-opleidingsniveau en de manier waarop deze groep denkt over cultuurbezoekers?*
- 4. Resulteert de manier waarop twintigers in Nederland met een hbo-opleidingsniveau denken over cultuurbezoekers in drempels voor cultuurparticipatie, en zo ja, op welke manier gebeurt dit?*

³ Zie bijvoorbeeld Puwar's eigen onderzoek (2004) naar de ambtenarij of het onderzoek van Brook, O'Brien en Taylor (2020) naar de culturele sector.

In deze scriptie heb ik de somatische norm en cultureel kapitaal gebruikt om te kijken hoe Nederlandse twintigers met een hbo-opleidingsniveau drempels voor cultuurparticipatie ervaren. Uit mijn onderzoek is gebleken dat de invloed van de somatische norm en cultureel kapitaal een rol speelt, maar dat dit voor de vijf respondenten uit deze scriptie in de meeste gevallen niet tot drempels leidt. Andere drempels worden vaker ervaren. Deze drempels zijn bijvoorbeeld desinteresse in bepaalde kunstvormen, dat ze niemand hebben om samen mee kunst en cultuur te bezoeken of dat ze het niet gewend zijn omdat kunst- en cultuurbezoek niet is gestimuleerd tijdens de jeugd. Daarnaast is het voor de meeste respondenten helemaal geen prioriteit om vaak kunst en cultuur te bezoeken. Deze uitkomst zal ik verder toelichten in deze scriptie. In het volgende hoofdstuk begin ik met het literatuuronderzoek waarin ik recente onderzoeken naar cultuurparticipatie en specifiek cultuurparticipatie onder twintigers bespreek.

3. Literatuuronderzoek

Zoals omschreven in de inleiding zijn er recentelijk een aantal rapporten over cultuurparticipatie in Nederland verschenen. Naast deze rapporten zijn er ook veel theoretische wetenschappelijke onderzoeken uitgevoerd rondom cultuurparticipatie en de invloed van leeftijd op cultuurparticipatie. In dit hoofdstuk licht ik een aantal recent verschenen onderzoeken uit om cultuurparticipatie onder twintigers van een wetenschappelijke context te voorzien. Eerst licht ik de definitie van cultuur verder toe, waarna ik verder inga op non-participanten en op de invloed die leeftijd heeft op cultuurparticipatie.

3.1. De definitie van ‘cultuur’

De resultaten van elk onderzoek naar cultuurbezoek en -participatie zijn afhankelijk van de definitie van cultuur die wordt toegepast. In de cultuurwetenschappen worden hoge en lage cultuur regelmatig tegenover elkaar gezet. Recentelijk, onder andere in het rapport *Kunstminnend Nederland*, worden de termen gecanoniseerde en populaire cultuur vooral gebruikt. De definities van deze vormen van cultuur zijn afkomstig van het Sociaal Cultureel Planbureau. Gecanoniseerde vormen van cultuur worden gedefinieerd als “klassieke muziek, beeldende kunst, literatuur, toneel en dans” en populaire cultuur als “cabaret, film en popmuziek” (Van den Broek 2013, 9). Deze definitie laat weinig ruimte over voor nuances. Er wordt bijvoorbeeld geen onderscheid gemaakt tussen genres binnen de kunstdisciplines, behalve bij muziek. Binnen de muziek worden er echter geen vormen erkend die tussen klassiek en populair in liggen en is er geen oog voor subcultureel kapitaal (Kahn-Harris 2007). Het is lastig om een duidelijk, goed onderbouwd en algemeen geaccepteerde definitie verschillende vormen van cultuur op te stellen. In dit onderzoek heb ik dus ook geen gebruik gemaakt van een rigide onderscheid tussen verschillende vormen van cultuur. In plaats daarvan is mijn definitie van cultuur flexibel, open en afhankelijk van de respondenten. Dit is mogelijk omdat dit een kwalitatief en daarom diepgaand onderzoek is waarvoor ik gebruik heb gemaakt van interviews en ik dus aan mijn respondenten kan vragen hoe zij cultuur definiëren. In het vijfde hoofdstuk van deze scriptie zal ik de methode verder toelichten.

3.2. Cultuurparticipatie en publieksparticipatie

Het gebruik van het woord ‘cultuurparticipatie’ is niet alleen afhankelijk van de hierboven omschreven definiëring van cultuur, maar ook van de manier waarop participatie wordt toegepast. Er is bijvoorbeeld een verschil tussen actieve en passieve participatie. Actieve participatie refereert naar het zelf maken van kunst en cultuur en passieve participatie is het bekijken en beluisteren van kunst en cultuur (Van Eijck 2018, 119-200). In andere woorden: een actieve participant is een (amateur) maker en een passieve participant zit in het publiek. Het huidige beleid rondom cultuurparticipatie is vooral gericht op actieve cultuurparticipatie en -educatie (Van Eijck 2018, 202). In haar dissertatie signaleert

ook Veerle Spronck een verschuiving van een interpretatie van cultuurparticipatie als alle manieren waarop mensen bezig zijn met kunst en cultuur, naar een interpretatie gebaseerd op een actieve houding van makers en culturele instellingen. Volgens Spronck wordt de publieksparticipatie gezien als iets wat moet worden “pursued and planned” (Spronck 2022, 32) door culturele instellingen. Alleen kijken, luisteren en meemaken, dus passieve participatie, wordt niet meer gezien als de gewenste vorm van participatie. Ook moeten instellingen actief een nieuw publiek vinden en dit publiek op een actieve manier betrekken (Spronck 2022, 31-34).

Het doel van het huidige Nederlandse cultuurparticipatiebeleid is “enabling people to appreciate cultural offerings that they might not familiarise themselves with if this was not actively encouraged” (Van Eijck 2018, 195). Van Eijck omschrijft echter dat actieve participatie geen voorwaarde hoeft te zijn om de beleidsdoelen te halen. Alle esthetische ervaringen en de nieuwe kennis, houdingen en vaardigheden die mensen opdoen als ze kunst en cultuur ervaren, dragen bij aan dit doel. Ook wanneer mensen bijvoorbeeld een boek lezen, online een film kijken of muziek luisteren via Spotify. Volgens Van Eijck moet er daarom breder worden gekeken naar participatie in cultuurbeleid (2018, 208-210). In dit onderzoek wordt ook een brede definitie cultuurparticipatie gehanteerd. Cultuurparticipatie wordt gezien als het zelf maken van kunst en cultuur, het bezoeken van culturele instellingen en evenementen en het consumeren van kunst en cultuur in andere vormen. Bovendien ga ik voor de definitie uit van wat de respondenten uit dit onderzoek zelf interpreteren als kunst en cultuur. In de methode bespreek ik daarom nogmaals de definiëring van kunst, cultuur en cultuurparticipatie. Een uitgesproken interesse in cultuur die zich niet uit in een daadwerkelijk bezoek of andere activiteit, wordt niet geïnterpreteerd als participatie.

3.3. Cultuurparticipatie en non-participatie

Volgens het promotieonderzoek van Ineke Nagel zijn de verschillen in participatie het grootst bij cognitief complexe vormen van cultuur. Volgens haar heeft vooral het ouderlijke milieu invloed op de cultuurparticipatie van een individu (2004). Factoren zoals educatie, iets wat volgens veel onderzoeken van belang is, is volgens haar een schijneffect. Volgens Nagel wordt cultuurparticipatie niet door educatie beïnvloed, maar komen beide juist voort uit één oorzaak, namelijk het milieu van herkomst. In het onderzoek kijkt Nagel naar cultuurparticipatie als gedragspatroon. Dit betekent dat er niet gekeken wordt naar incidentele cultuurbezoeken van individuen, maar naar tot welke mate het voor iemand een vanzelfsprekend gedragspatroon is om cultuur te bezoeken. Cultuurparticipatie als gewoonte of gedragspatroon vindt de oorsprong in iemands jeugd. Als cultuurparticipatie tijdens de jeugd vanzelfsprekend is, is de kans groot dat dit in het latere leven ook zo is (Nagel 2004). Cultuurparticipatie als gedragspatroon bij de ouders, zeker wanneer ze hun kinderen betrekken bij de bezoeken aan cultuur, is daarom cruciaal voor cultuurparticipatie bij de kinderen op latere leeftijd. Volgens een groot recent onderzoek naar de openheid, of het gebrek daaraan, van de Britse culturele

sector spelen het inkomen van een gezin waarin iemand opgroeit en de toegankelijkheid van kunst en cultuur in de omgeving ook een grote rol. Dit stellen de culturele en sociologische onderzoekers Brook, O'Brien en Taylor in het boek *Culture is Bad For You* waarin de bevindingen worden gepresenteerd. Omdat de omgeving waarin iemand opgroeit veel invloed heeft op cultuurparticipatie als gedragspatroon, moet cultuurparticipatie gezien en behandeld worden als het gedragspatroon zichzelf over generaties heen reproduceert (2020, 110, 115-116, 135).

Om cultuurparticipatie beter te begrijpen hebben wetenschappers onderzoek gedaan naar non-participanten, mensen die geen cultuur bezoeken. De cultuursociologische onderzoeker Mark Taylor benadrukt dat er eigenlijk geen non-participanten bestaan wanneer er een breed begrip van cultuur wordt toegepast. Taylor beargumenteert dat “the most privileged are the most active” (Taylor 2016, 178), maar dat dit niet betekent dat de rest van de bevolking helemaal geen kunst en cultuur consumeert. Volgens zijn analyse is het kijken van tv voor 11% van de Britten de enige vorm van cultuur waarin zij participeren, wat in zijn onderzoek het meeste raakt aan het klassieke idee van non-participanten. Het is dus onjuist om te concluderen dat een groot deel van de bevolking helemaal geen kunst en cultuur consumeert (Taylor 2016).

3.4. Cultuurparticipatie en leeftijd

In het hierboven genoemde onderzoek van Taylor wordt specifiek gekeken naar de leeftijd van de respondenten. Met uitzondering van de groep die een *highly active* cultureel leven heeft, neemt cultuurparticipatie in alle groepen toe wanneer er wordt gekeken naar oudere respondenten. Dit kan betekenen dat mensen die weinig of nauwelijks cultuur consumeren dat meer doen naarmate ze ouder worden. Een andere conclusie zou zijn dat verschillen in de mate van cultuurparticipatie aanwezig zijn wanneer verschillende generaties met elkaar worden vergeleken. Het is dus onduidelijk of dit ligt aan de leeftijd of aan de tijdsgeest; leeftijd kan op verschillende manieren van invloed zijn (Taylor 2016, 176-178). De manier waarop naar leeftijd wordt gekeken is onder meer afhankelijk van leeftijdseffecten zoals gezondheid, levensstijl en generatie-effecten. Bovendien gaat ouder worden gepaard met sociale, fysieke en psychologische veranderingen (Scherger 2009, 23-25). Volgens de Duitse sociologe Simone Scherger heeft leeftijd veel verschillende dimensies. Ze maakt een onderscheid tussen chronologische leeftijd en sociale verwachtingen die samenhangen met leeftijd. Ze omschrijft een generatie als een groep mensen die in dezelfde tijd dezelfde dingen meegemaakt hebben en die binnen een bepaalde tijdsgeest zijn opgevoed en opgegroeid. Naar aanleiding van deze gezamenlijke ervaringen heeft deze groep een relatief overeenkomstig wereldbeeld. Dit wereldbeeld bevat onder andere bepaalde normen en een bepaalde verhouding tot kunst en cultuur. Volgens Scherger is de exclusieve waardering van gecanoniseerde cultuur recentelijk afgenomen en is de dominante vorm van cultuurconsumptie in plaats daarvan omnivoor geworden: één persoon consumeert alle vormen van cultuur (Scherger 2009, 26). Verschillende klassen onderscheiden zich

door de breedte van het scala aan cultuur wat ze consumeren: iemand die naar populaire films, historische musea en balletvoorstellingen gaat beschikt over meer cultureel kapitaal dan iemand die alleen naar populaire films of alleen naar historische musea gaat (Peterson en Kern 1996).

Cultuurbezoek aan gecanoniseerde kunst en cultuur is afgenomen omdat de jongere generaties liever verschillende culturele instellingen bezoeken en daarom relatief gezien minder vaak gecanoniseerde kunst en cultuur bezoeken. De hoeveelheid en soort status en daarom ook het kapitaal wat een individu kan ontleen uit cultuurparticipatie is bovendien afgenomen en niet meer exclusief voor de gecanoniseerde cultuur (Scherger 2009, 39-40). Wanneer cultuurparticipatie wordt onderzocht is het dus van belang om rekening te houden met de breedte van iemands culturele gewoonten, zeker wanneer er naar jongere generaties, bijvoorbeeld twintigers, wordt gekeken.

Naast het hierboven omschreven gezamenlijk wereldbeeld als sociale verwachting die voortkomt uit een generatie en een bepaalde leeftijd, heeft de chronologische leeftijd van een individu ook invloed op de cultuurparticipatie. Dit heeft invloed op hoe toegankelijk cultuur voor iemand is aangezien dit samenhangt met factoren zoals de gezondheid van een individu, op de hoeveelheid tijd die een individu heeft en op de inkomsten waarover iemand beschikt (Scherger 2009, 38). Tot slot heeft het huishouden van een individu invloed op de cultuurparticipatie, ongeacht de leeftijd. Het huishouden is op meerdere manieren van invloed. Als een individu samenwoont met een persoon die veel kunst en cultuur bezoekt, brengt dit bepaalde sociale verwachtingen met zich mee en is het daarom waarschijnlijk dat het individu ook vaker naar kunst en cultuur zal gaan. Iemand met kinderen heeft over het algemeen een levensstijl waarin het juist lastig is om tijd te vinden voor cultuurparticipatie (Scherger 2009, 26, 32).

4. Theoretisch kader

Mijn theoretisch kader is gericht op de concepten de somatische norm en cultureel kapitaal. In dit hoofdstuk zal ik deze concepten definiëren, ga ik in op het verband tussen de somatische norm en cultureel kapitaal en verbind ik de concepten aan cultuur en cultuurparticipatie.

4.1. De somatische norm

De socioloog Nirmal Puwar was de eerste academicus die de term de somatische norm omschreef en gebruikte om de invloed van institutionele buitensluiting op de werkvloer te omschrijven (Puwar 2001; Puwar 2004). Puwar is een Britse sociologe gespecialiseerd in postkolonialisme. De theorieën van Puwar over de somatische norm zijn de afgelopen jaren in veel verschillende domeinen toegepast, waarbij vanuit een sociologisch perspectief werd gekeken naar inclusie en kansengelijkheid.⁴ Volgens Puwar bestaat de samenleving uit *spaces* of ruimtes. Bijvoorbeeld de ruimte van een bepaalde rol in een gemeenschap of de ruimte van een bepaalde functie in een organisatie. Mensen kunnen deze ruimtes fysiek vullen. Wanneer iemand wordt aangenomen als directeur van een culturele instelling, heeft deze persoon de ruimte ingenomen als directeur, leidinggevende en vertegenwoordiger van de culturele instelling. Een individu dat een ruimte inneemt, wordt op een bepaalde manier waargenomen door anderen. Onbewuste, en soms ook bewuste, voorkeuren en vooroordelen zorgen ervoor dat mensen een bepaald beeld hebben bij bepaalde ruimtes in de samenleving. Het lichaam van het individu heeft daarom een grote impact op de manier waarop er naar deze persoon gekeken wordt. Op basis van kenmerken zoals geslacht, huidskleur, leeftijd en wel of geen beperking, lijken sommige personen vanzelfsprekend in bepaalde ruimtes te passen terwijl anderen daar niet lijken te passen. Volgens Puwar is de somatische norm de “corporal imagination of power as naturalised in the body of white, male, upper/middle-class bodies” (Puwar 2001, 652). In andere woorden, de somatische norm verklaart hoe bepaalde ruimtes toebehoren aan mensen met bepaalde fysieke kenmerken. De somatische norm voor een leidinggevende functie is bijvoorbeeld meestal een witte man van middelbare leeftijd zonder beperking. Wanneer een persoon die in dit plaatje past een leidinggevende functie bekleedt, voelt dit aan als vanzelfsprekend en zullen anderen dit makkelijk accepteren. Deze mensen kunnen dus profiteren van privileges die voortkomen uit hun eigen lichaam. Voor mensen die niet aan de somatische norm voldoen, is het lastiger om als vanzelfsprekend geaccepteerd te worden als leidinggevende. Het kost dus meer moeite om op bepaalde plekken terecht te komen omdat deze

⁴ In een keynote gegeven door Puwar op 18 november 2021 in opdracht van de Vrije Universiteit van Berlijn en het Margherita von Brentano Center for Gender Studies, noemt Puwar zelf twee recente voorbeelden. Yichen Zhang gebruikt de somatische norm in zijn proefschrift om te kijken naar de genderbalans in de Chinese snookerwereld. June Reid past de somatische norm toe op haar eigen ervaringen als dj en onderzoekt de somatische norm in de muziekwereld. De keynote zelf is gericht op diversiteit, racisme en inclusie in het hoger onderwijs in Duitsland. Zie ook: https://www.youtube.com/watch?v=K_4wLxhstck.

personen in mindere mate kunnen profiteren van de privileges die voortkomen uit hun lichaam. In plaats van dat ze als vanzelfsprekend geaccepteerd worden, worden ze gezien als “space invaders” (Puwar 2001, 657; Puwar 2004).

De somatische norm als witte man met middenklasse achtergrond en zonder beperking voor posities met macht en invloed, komt voort uit de koloniale en patriarchale geschiedenis van Europa (Puwar 2004, 43). Bovendien wordt deze norm versterkt door het beeld wat wordt gevormd in de media en andere culturele uitingen. Wanneer in een populair televisieprogramma alleen maar witte mannen zonder beperking worden getoond die de invloedrijkste posities bekleden van een onderzoeksinstelling of een technische omgeving, vormt dit bij kijkers het beeld dat onderzoek of de technische sector iets is voor witte mannen zonder een beperking (Wroblewski en Huston 1987). Misleidende representaties leiden tot (on)bewuste vooroordelen, bijvoorbeeld de manier waarop de *male gaze* in films kan resulteren in een beeld van vrouwen als passief object waarnaar gekeken moet worden, terwijl mannen actieve heldenrollen vervullen (Mulvey, 1999). Ook kunnen er vooroordelen ontstaan wanneer mensen met diversiteitskenmerken weggelaten worden op televisie of in de media, bijvoorbeeld in de populaire serie *Friends* waarin bijna alleen maar witte personages voorkomen (Cobb, 2018). Representatie is niet alleen van belang voor het beeld wat mensen van de wereld hebben en hoe ze denken over bepaalde rollen en functies in de samenleving, maar ook voor het beeld wat mensen van zichzelf hebben en de mogelijkheden die ze voor zichzelf zien. Hoewel de somatische norm niet gebaseerd is op discriminatie of racisme van een individu, zijn de (on)bewuste verwachtingen en vooroordelen gebaseerd op een bepaald beeld wat wordt geschetst door onjuiste representaties en/of een gebrek aan representaties. Zowel dit beeld als de verwachtingen en vooroordelen, zijn bovendien gevormd door een koloniale en patristische geschiedenis waarin minderheden zijn benadeeld, en nog steeds worden benadeeld op een systematische wijze. De somatische norm wordt dus beïnvloed door, en draagt tegelijkertijd bij aan, institutioneel racisme en systematische discriminatie (Puwar, 2001).

Om toch in aanmerking te komen voor het innemen van een bepaalde ruimte en geaccepteerd te worden in deze ruimte, moeten personen die niet voldoen aan de somatische norm de diversiteitskenmerken verhullen waarin ze van de norm verschillen. De mate waarin iemand kan profiteren of juist benadeeld kan worden door middel van de somatische norm is vooral afhankelijk van hoe ver iemand van de somatische norm afstaat. Over het algemeen ondervindt een zwarte vrouw afkomstig uit de arbeidersklasse in een leidinggevende functie meer obstakels dan een witte middenklasse vrouw in dezelfde functie (Brook, O'Brien en Taylor 2020). Volgens Puwar is dit een verborgen vorm van racisme die bijdraagt aan ongelijkheid in de samenleving aangezien bepaalde groepen uit de samenleving op systematische wijze worden buitengesloten door de effecten van de somatische norm (Puwar 2004, 658).

Een bijkomend obstakel voor mensen die niet aan de somatische norm voldoen is dat deze mensen minder snel als individu worden gezien. In plaats daarvan moeten ze zich verhouden tot anderen met dezelfde diversiteitskenmerken en worden ze beïnvloed door “the burden of representation” (Brook, O’Brien en Taylor 2020, 200). Wanneer een zwarte man een fout maakt, wordt er aangenomen dat zwarte mannen niet geschikt zijn voor de ruimte of functie die deze zwarte man inneemt. Wanneer een witte man dezelfde fout begaat, wordt aangenomen dat alleen dit individu niet geschikt is voor de ruimte waarin deze man zich bevindt. Dit heeft bovendien te maken met (on)bewuste vooroordelen. Wanneer een persoon met een Caribische etnische achtergrond te laat komt, wordt er sneller verondersteld dat mensen met een Caribische etnische achtergrond niet op tijd kunnen komen, zeker omdat dit stereotype al in de samenleving aanwezig is. Wanneer een witte man te laat is, wordt er verondersteld dat deze persoon niet goed is met op tijd komen. Deze witte man wordt dus niet verantwoordelijk gehouden voor het gedrag, kennen en kunnen van andere witte mannen (Brook, O’Brien en Taylor 2020, 200; Puwar 2001, 655).

Hoewel de somatische norm vooral vaak wordt toegepast op beroepsgroepen, functies binnen beroepsgroepen of het onderwijs, heeft de somatische norm betrekking op meer onderdelen van de samenleving. De ruimtes waarop de norm invloed heeft kan ook gaan over bepaalde rollen binnen groepen in de samenleving. Voorbeelden hiervan zijn gemeenschappen, maar bijvoorbeeld ook subculturen. Een metalfan is masculiene man, liefhebbers van klassieke muziek zijn wat ouder en wit, en hiphop wordt vooral door zwarte jongeren geluisterd. Mensen die niet aan deze kenmerken voldoen, worden minder snel geaccepteerd als authentieke liefhebbers en daarom ook minder snel toegelaten door de groepen die bij deze subculturen horen (Kahn-Harris 2007; Schaap en Berkers 2020).

4.2. De somatische norm in de culturele wereld

Volgens recent onderzoek naar diversiteit, inclusie en kanselijkheid in de culturele sector is de somatische norm onder werknemers in de Britse culturele sector een “open, liberal, meritocratic and omnivorous cultural consumer [...] embodied in the white middle-class origin man” (Brook, O’Brien en Taylor 2020, 210). De culturele sector is een exclusieve sector en kunst en cultuur wordt maar door een klein deel van de samenleving gemaakt. Hierdoor spreekt deze kunst en cultuur volgens de onderzoekers ook maar een klein deel van de samenleving aan. Volgens Koen van Eijk, een Nederlandse cultuursociologische onderzoeker, heeft het Nederlandse cultuurbeleid bijgedragen aan de exclusiviteit van de culturele sector. Omdat de overheid zich niet bezig wil houden met de kwaliteit van de kunst en cultuur en de artistieke keuzes die worden gemaakt, is de Raad voor Cultuur ingesteld om dit te doen. Volgens van Eijk zorgt dit er echter voor dat culturele instellingen zich vooral richten op “the appreciation of their professional peers rather than their appeal among the wider public” (van Eijk 2018, 196). Van Eijk stelt dat dit bovendien wordt versterkt omdat de culturele *incrowd* vooral

geïnteresseerd is in “innovation, originality or freshness” terwijl het brede publiek meer waarde hecht aan “craftmanship, beauty, tradition and experimental qualities” (2018, 196). Kortom, het culturele aanbod in Nederland komt niet (meer) overeen met de wensen van het publiek waardoor de eigenschappen van de bestaande somatische norm worden versterkt in zowel makers als consumenten van kunst en cultuur.

Op verschillende plekken in hun boek *Culture is Bad For You* benadrukken Brook, O’Brien en Taylor dat cultuurparticipatie sterk gerelateerd is aan cultuurproductie. Zo schrijven ze in de inleiding: “cultural consumption is [...] a reflection [...] of the organization of cultural production” (2020, 14). Als de culturele sector niet gelijk noch inclusief is, is cultuurparticipatie dat ook niet. Volgens het boek wordt cultuur dan ook vooral geconsumeerd door een “highly culturally engaged minority” (Brook, O’Brien en Taylor 2020, 96) en is het in het algemeen juist de norm om niet te participeren, zeker wanneer het gaat om gecanoniseerde kunst en cultuur.

4.3. Cultureel kapitaal

Een tweede belangrijk theoretisch concept voor dit onderzoek is cultureel kapitaal. Cultureel kapitaal is voor het eerst omschreven door de invloedrijke Franse socioloog Pierre Bourdieu. Hij omschreef cultureel kapitaal om te illustreren hoe verschillende klassen in de samenleving zich tot elkaar verhouden en welke rol kunst en cultuur daarin speelt (Bourdieu 1984). Volgens Bourdieu heeft cultureel kapitaal betrekking tot de kennis, eigenschappen en bezittingen die ervoor zorgen dat iemand deel uitmaakt van een bepaalde sociale klasse. Het komt bijvoorbeeld tot uiting in belichaamde aspecten zoals iemands accent, welke culturele voorwerpen iemand bezit, de kwalificaties en diploma’s waar iemand over beschikt en de kennis die iemand heeft over ongeschreven regels en andere (gedrags)normen (1984).

Cultureel kapitaal beïnvloedt hoe makkelijk of moeilijk iemand zich beweegt door de sociale wereld en welke kansen iemand krijgt in welke omgevingen, bijvoorbeeld op school of in een werkomgeving. Ook beïnvloedt het tot in hoeverre iemand zich in een bepaalde omgeving kan thuis voelen en het gevoel heeft dat ze het recht hebben om bepaalde oordelen, meningen en andere uitspraken tot uitdrukking te brengen (Bourdieu 1984, 114, 116). Het culturele kapitaal waar iemand over beschikt wordt voor een groot deel beïnvloed door de jeugd van deze persoon: door de ouders, school en gemeenschap waarin iemand opgroeit. Hoewel cultureel kapitaal ook op een latere leeftijd opgedaan kan worden, is dit een stuk makkelijker tijdens de jeugd. Dit komt doordat cultureel kapitaal zichzelf reproduceert: ouders geven het door aan hun kinderen. Kinderen nemen namelijk vaak normen, waarden en gebruiken over van hun ouders (Bourdieu 1984, 1). Volgens onderzoek naar de reproductie van cultureel kapitaal in Nederland wordt ouderlijk cultureel kapitaal op kinderen doorgegeven in de vorm van leesgewoonten en in de vorm van boeken als culturele objecten. Dit heeft veel impact aangezien het invloed heeft op de mogelijkheden die een kind op en via school krijgt (De

Graaf en Kraaykamp 2000). Ten slotte komen kinderen via hun ouders terecht in bepaalde sociale omgevingen, bijvoorbeeld scholen en gemeenschappen, waar ze de normen, waarden en gebruiken overnemen van gelijkgestemden van hun ouders (Bourdieu 1984, 113). In een later boek waarin Bourdieu zijn theorieën verder uitdiept noemt hij dit effect symbolisch geweld (1991, 51).

Uit recent onderzoek blijkt dat cultureel kapitaal nog steeds een groot effect heeft op de samenleving aangezien het bijdraagt aan de rigide structuren die onderscheid maken tussen verschillende groepen in de samenleving (Zie bijvoorbeeld: Sullivan 2001 en Brook, O'Brien en Taylor 2020). De onderzoekers Brook, O'Brien en Taylor hebben cultureel kapitaal toegepast op de Britse culturele sector en benadrukken nogmaals dat cultureel kapitaal ook in de 21e eeuw beïnvloedt hoe iemand zich door de sociale wereld beweegt. Bovendien herhalen zij de claim van Bourdieu (1984) dat cultureel kapitaal bepaalt of iemand in de culturele sector wordt toegelaten en geaccepteerd en gebruiken zij interviews en kwantitatieve data om te bewijzen dat cultureel kapitaal bepaalt wie kunst en cultuur mag produceren of een andere baan kan krijgen in het culturele veld (Brook, O'Brien en Taylor 2020).

Cultureel kapitaal creëert daarnaast ook tot een onderscheid tussen 'legitieme' en 'niet legitieme' kunst en cultuur op basis van de legitieme smaak. Ook dit kan doorgegeven worden van ouder op kind. Uit onderzoek is gebleken dat het ouderlijke culturele kapitaal vooral de voorkeuren van een individu beïnvloedt en in mindere mate de uiteindelijke participatie (Michael 2017, 22). In haar proefschrift naar cultureel kapitaal en smaak benadrukt Janna Michael verandering van de verdeling tussen verschillende klassen op basis van hoge tegenover lage cultuur naar een verdeling op basis van de breedte van iemands smaak. De hedendaagse culturele elite zijn culturele omnivoren met een brede smaak voor kunst en cultuur, wat openheid en wereldburgerschap signaleert. Individuen moeten een unieke "taste fabric" (Michael 2017, 115) ontwikkelen wat hen van de rest kan onderscheiden. Een omnivore smaak wordt namelijk vooral gewaardeerd als het authentiek en eigen overkomt. Het culturele kapitaal dat ontleent kan worden door een exclusieve voorkeur voor hoge kunst neemt ondertussen af. In andere woorden: de precieze mechanismen op basis waarvan iemand cultureel kapitaal kan ontleenen, veranderen, net als de precieze status (hoog of laag) van bepaalde vormen van smaak. Desalniettemin blijft cultureel kapitaal nog wel van grote invloed op de culturele sector (Brook, O'Brien en Taylor 2020; Michael 2017).

4.4. De somatische norm en cultureel kapitaal

Cultureel kapitaal heeft een sterke connectie met de somatische norm aangezien cultureel kapitaal kan voortkomen uit de nabijheid van een individu tot de somatische norm. De somatische norm zegt iets over de verwachtingen van en vooroordelen over een bepaalde ruimte en de persoon die deze ruimte kan en mag innemen (Puwar 2001). Cultureel kapitaal heeft betrekking tot de relatie tussen individuele personen en de ruimte die deze persoon inneemt of mogelijk in zal nemen (Brook, O'Brien en Taylor

2020). Cultureel kapitaal beïnvloedt dus de mate waarin een individu in deze ruimte past. In een ruimte waar de somatische norm wit is kan een wit individu dus profiteren van de privileges wat dit culturele kapitaal met zich meebrengt. In een omgeving waar de somatische norm zwart is, kan een zwart persoon juist profiteren van cultureel kapitaal. Mensen die verder van de somatische norm staan hebben andere vormen van cultureel kapitaal nodig om toch toegelaten worden tot bepaalde ruimtes. Een zwart individu met de juiste diploma's en kwalificaties wordt eerder geaccepteerd in een witte ruimte dan een zwart individu zonder deze kwalificaties. De noodzakelijkheid van dit culturele kapitaal kan leiden tot ontkenning of *erasure* van iemands identiteit. Een zwart individu met een westers kapsel, die westerse feestdagen viert en die spreekt met een geaccepteerd accent, wordt makkelijker geaccepteerd dan iemand die dat niet doet. Een homoseksuele man die zich masculien gedraagt, wordt in bepaalde kringen een stuk makkelijker geaccepteerd dan een homoseksuele man die zich feminien gedraagt. Ten slotte is het voor een zwart persoon met een lichtbruine huidskleur, makkelijker om geaccepteerd te worden in bepaalde ruimtes dan voor een zwart persoon met een donkerbruine of zwarte huidskleur (Puwar 2001).

Mijn verwachting is dat de respondenten uit deze scriptie die het meeste lijken op de somatische norm die zij inbeelden bij een bepaalde vorm van cultuurparticipatie en -consumptie, minder drempels ervaren voor cultuurparticipatie. Respondenten die minder lijken op de somatische norm die zij inbeelden bij een bepaalde omgeving, zullen zich naar mijn verwachting meer bewust zijn van het belichaamde culturele kapitaal dat bij hen ontbreekt en het alternatieve culturele kapitaal wat zij nodig hebben om hiervoor te compenseren. Mogelijk hebben deze respondenten het gevoel dat ze niet welkom zijn en te veel ruimte opnemen (Puwar 2004, 49). De respondenten die zelf meer overeenkomen met hun beeld van de somatische norm ervaren vooral drempels die minder te maken hebben met cultureel kapitaal. Ook zullen zij zich minder bewust zijn van het benodigde culturele kapitaal. Een mens is zich meestal niet bewust van de normen waar hij, zij of hen aan voldoet, net als een vis die zich niet bewust is van het water waar het in zwemt (Puwar 2001, 656). Om te onderzoeken of deze verwachtingen kloppen, heb ik vijf twintigers geïnterviewd over hun ervaring van de drempels voor cultuurparticipatie. In het volgende hoofdstuk licht ik de methode verder toe, baken ik het onderzoek af en omschrijf ik hoe ik mijn onderzoek heb uitgevoerd.

5. De methode

Zoals omschreven in de inleiding heb ik vijf twintigers geïnterviewd over hun cultuurparticipatie en hun relatie met kunst en cultuur. Het doel van deze interviews was om meer te weten te komen over hoe deze twintigers de somatische norm voor een cultuurbezoeker voor zich zien, welke drempels voor cultuurparticipatie ze ervaren en wat voor rol de somatische norm en cultureel kapitaal hierin spelen. In dit hoofdstuk omschrijf ik welke methode ik heb gebruikt en baken ik mijn onderzoeksvraag verder af.

5.1. De respondenten

De grootte van deze scriptie in acht nemende, heb ik gekozen om vijf respondenten te interviewen. Omdat ik graag een zo breed mogelijk beeld wil schetsen, heb ik ervoor gekozen om zo divers mogelijke respondenten te zoeken. Het is mijn doel om een exploratieve omschrijving samen te stellen over de drempels voor cultuurparticipatie zoals ervaren door twintigers in Nederland. Omdat ik relatief weinig respondenten ondervraag en omdat deze respondenten onderling van elkaar verschillen, heb ik me niet gericht op een vergelijking tussen de ervaringen van de respondenten.

De respondenten heb ik niet geheel willekeurig benaderd. In plaats daarvan heb ik gebruik gemaakt van *convenience sampling*. Dit betekent dat ik actief selecteer welke mensen ik heb benaderd (Wall Emerson 2015, 116). Voor dit onderzoek heb ik respondenten benaderd die verschillen op het gebied van etniciteit en gender. Hoewel alle respondenten twintigers zijn, heb ik wel geprobeerd om respondenten te vinden die relatief in leeftijd variëren: begin, midden en eind twintig. Ten slotte heb ik rekening houden met de beschikbaarheid van de respondenten en de afstand tot de respondenten. Het was namelijk mijn doel om de respondenten zo veel mogelijk offline en in persoon te spreken. Dit is uiteindelijk ook gelukt voor alle interviews. De vijf respondenten die ik heb geïnterviewd variëren in leeftijd van 23 tot 29 jaar. Drie vrouwen en twee mannen zijn geïnterviewd.

Volgens eerder onderzoek is educatieniveau gerelateerd aan cultuurparticipatie, mogelijk als relatie, correlatie of schijneffect (Nagel 2004). In dit onderzoek richt ik me niet op de invloed van het educatieniveau van de respondenten, aangezien ik van tevoren niet de verwachting had dat deze scriptie meer duidelijkheid zou geven over de precieze relatie tussen educatie en cultuurparticipatie. Daarom heb ik ervoor gekozen om de cultuurparticipatie van twintigers met hetzelfde educatieniveau te onderzoeken. Voor deze scriptie heb ik gekozen voor twintigers die een hbo-opleiding volgen of afgerond hebben. Ik heb voor deze groep gekozen omdat mijn onderzoeksvraag tot stand gekomen is uit mijn eigen omgeving en ervaringen en ik vooral mensen met een hbo of universitair opleidingsniveau in mijn omgeving heb. Omdat mensen met een hbo-opleidingsniveau een groter segment van de samenleving vertegenwoordigen dan mensen met een universitair opleidingsniveau – in 2019 was dat 25% tegenover 16% (Den Ridder, Josten, Boelhouwer en van Campen 2020, 32) – heb ik gekozen om me te richten op twintigers met een hbo-opleidingsniveau.

5.2. De Q-methodologie

In dit onderzoek ligt de focus niet alleen op cultuurparticipatie als gedragspatroon, maar ook op de gedachtepatronen van de respondenten. Ik heb gekozen om tijdens de interviews gebruik te maken van een Q-methodologie aangezien deze methodologie geschikt is om een gesprek vorm te geven en gedachtepatronen zichtbaar te maken (Jedeloo en van Staa 2009, 6). De Q-methode is een methode waarbij respondenten in een interview worden gevraagd om een Q-set te rangschikken. Deze Q-set bestaat uit kaartjes met bijvoorbeeld uitspraken of afbeeldingen. Deelnemers kunnen worden gevraagd tot in hoeverre ze het eens zijn met een bepaalde stelling of welke uitspraken ze meer en minder waarschijnlijk vinden. Wanneer de respondenten de Q-set op een bepaalde volgorde hebben gelegd, heet dat de Q-sort. Een Q-sort heeft de vorm van een bell-curve zoals weergegeven in *Tabel 5.1: voorbeeld van de vorm van een Q-sort*. Elk vierkantje in de tabel stelt één afbeelding voor. Door gebruik te maken van deze weergaven kunnen deelnemers aangeven wanneer bepaalde stellingen, afbeeldingen of andere onderdelen van de Q-set in gelijke mate toepasbaar zijn (Jedeloo en van Staa 2009; Schaap en Berkers 2020).

Tabel 5.1: voorbeeld van de vorm van een Q-sort

← Meest waarschijnlijk

Minst waarschijnlijk →

Voor dit onderzoek heb ik gebruik gemaakt van een visuele Q-set die bestaat uit 36 afbeeldingen van mensen. Binnen de context van het interview zijn deze mensen potentiële cultuurbezoekers (zie *Bijlage 1: de afbeeldingen in de Q-set* op bladzijde 64 voor een overzicht van de gebruikte

afbeeldingen). De mensen op de afbeeldingen die gebruikt zijn voor de Q-set verschillen van elkaar op het gebied van leeftijd, gender en etniciteit. Factoren zoals een seksuele oriëntatie, sociaaleconomische achtergrond en het type accent wat iemand heeft, komen niet terug in de Q-set aangezien dit niet in een afbeelding kan worden weergegeven. Voor de factor leeftijd heb ik foto's geselecteerd van verschillende leeftijdsgroepen vanaf 20 jaar en hoger. Voor de factor gender heb ik foto's gebruikt van mannen, vrouwen en personen met een non-binaire genderidentiteit. Voor de factor etniciteit is er een breed scala aan etnische achtergronden gebruikt.

Ik heb de respondenten de Q-set laten sorteren binnen een interview setting zodat ik terwijl de respondenten bezig waren, kon doorvragen naar de onderliggende redenen achter de keuzes die de respondenten maakten. De analyse van mijn onderzoeksresultaten is vooral gebaseerd op de gecodeerde transcripten van de interviews. Omdat de Q-methodologie vooral is ingezet als manier om het gesprek op gang te brengen en niet als het uiteindelijke doel van een interview, is de Q-sort niet gebruikt voor de analyse van de resultaten. Om deze reden heb ik er ook voor gekozen om de foto's van de Q-sorts niet in de bijlagen van deze scriptie op te nemen.

Tijdens de interviews zijn de respondenten gevraagd welke personen ze het meest en het minst waarschijnlijk voor zich zien in het publiek van drie verschillende vormen van kunst en cultuur. Eerst voor een historisch museum zoals het Anne Frankhuis of het openluchtmuseum in Arnhem, daarna voor een Hollywoodfilm in een Pathé, Vue of Kinopolis bioscoop en tot slot voor een theaterfestival zoals Tweekt, Oerol of de Parade. Ik heb voor deze drie soorten kunst en cultuur gekozen omdat deze drie vormen van kunst en cultuur representeren: gecanoniseerde kunst en cultuur waarbij de nadruk ligt op kennis, feiten en verdieping; populaire kunst en cultuur waarbij de nadruk ligt op entertainment en hedendaagse kunst en cultuur waarbij veel cultureel kapitaal te verwerven valt en tegelijkertijd een nadruk licht op sfeer. Eerst moesten de respondenten de stapel afbeeldingen indelen in drie groepen: waarschijnlijk wel, neutraal en niet. Daarna werden de respondenten gevraagd om een verdeling binnen deze groepen te maken en ze in te delen de bell-curve zoals afgebeeld in *Tabel 5.1: voorbeeld van de vorm van een Q-sort*.

5.3. De interviews

De vijf interviews die ik voor deze scriptie heb uitgevoerd vonden plaats tussen 13 januari en 6 september 2022. De interviews waren semigestructureerd. Alle interviews begonnen met een paar algemene vragen over iemands achtergrond en eigen cultuurparticipatie. Dit waren vooral vragen met een kort en vooral objectief antwoord, de participanten werden hier nog niet om meningen gevraagd. Het doel van dit deel was om de respondenten te laten wennen aan het interview en tegelijkertijd een algemeen beeld schetsten van de ervaringen van de participanten. Na dit eerste onderdeel werden de respondenten gevraagd om de Q-set te sorteren. Zoals hierboven omschreven werden de afbeeldingen

eerst in drie groepen ingedeeld: minst waarschijnlijk, neutraal en meest waarschijnlijk. Daarna werden de afbeeldingen in de bell-curve ingedeeld. Tijdens en na afloop van het sorteren vroeg ik de respondenten waarom ze bepaalde keuzes maakten en hoe ze de mensen op de afbeeldingen zagen. Ik vroeg bijvoorbeeld of de respondenten bepaalde mensen op de afbeeldingen hardop konden omschrijven, waarom ze een bepaalde keuze maakten, welke patronen de respondenten zelf in de Q-sort zagen, of dit bewust was gegaan en wat ze hiervan vonden. Nadat de respondenten de afbeeldingen drie keer hadden gesorteerd, vroeg ik de respondenten nog een aantal vragen over hun eigen bezoek, eventuele drempels en de vormen van kunst, cultuur en creativiteit waar ze in hun jeugd mee bezig waren. Het doel van dit deel was om verder de diepte in te gaan en meer te horen over de meningen van de respondenten over de culturele sector en hun ervaringen daarmee. De precieze vragen die in dit deel van het interview werden gesteld, verschilden per respondent. Ik vroeg bijvoorbeeld bij welke soort instellingen de respondenten zich wel of juist niet thuis voelden, of de respondenten zich op hun gemak voelden bij de voorbeeldinstellingen uit de opdracht rondom de Q-sort of wat voor culturele instellingen of activiteiten ze vaker zouden willen bezoeken. Tot slot vroeg ik alle respondenten hoe ze het stereotype van een cultuurbezoeker zagen en wat ze daarvan vonden, en of ze zelf nog iets kwijt wilden over de onderwerpen die waren besproken.

Zoals omschreven in het theoretische kader, heb ik voorafgaand aan de interviews een zo breed mogelijke definitie van cultuur toegepast. Tijdens de interviews heb ik de respondenten gevraagd om kunst en cultuur te definiëren, zodat ik deze input kan gebruiken voor de definiëring van kunst en cultuur in deze scriptie. Alles waarvan de respondenten omschrijven dat ze het zien als kunst of cultuur, heb ik ook benaderd als kunst en cultuur.

Nadat de interviews waren uitgevoerd, heb ik deze interviews getranscribeerd en de transcripten van de drie interviews gecodeerd. Sommige delen van de interviews heb ik zelf getranscribeerd, en andere delen zijn uitgewerkt met de hulp van de transcriptiesoftware *Happyscribe*. De volledige transcripties van de vijf interviews zijn te vinden in *Bijlage 2: de interviewtranscripties* op bladzijde 82. Ik heb de getranscribeerde interviews uitgeprint om ze op papier te kunnen transcriberen. Het transcriberen deed ik door eerst stukken tekst te markeren en er een korte beschrijving bij te zetten. Daarna heb ik in een tweede en derde ronde de gemarkeerde stukken tekst in verschillende categorieën van codes gedeeld. Deze categorieën waren niet van tevoren voorbereid, maar ontstonden tijdens het transcriberen op basis van de uitspraken van de respondenten. Ik heb dus met een open coderingssysteem gewerkt. Voorbeelden van de categorieën zijn de uiterlijke kenmerken die de respondenten noemden over de mensen op de afbeeldingen, opmerkingen over het proces en de genoemde drempels of juist redenen voor cultuurbezoek. Een overzicht van alle coderingen en categorieën die tijdens het coderen zijn gebruikt, is te vinden in *Bijlage 3: het codeboek* op bladzijde 208.

De getranscribeerde interviews zijn op zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve wijze geanalyseerd. Er is gekeken naar de quotes over bijvoorbeeld het eigen cultuurbezoek of de impressie die de respondenten hebben over cultuurbezoekers. Zo is er explorierend gekeken naar de ervaringen en argumenten van de vijf respondenten. Daarnaast is er ook op een kwantitatieve wijze gekeken naar welke codes waar voorkwamen, hoe vaak de verschillende coderingen aan bod kwamen en welke patronen er per respondent te zien waren. Daar zal ik in het volgende hoofdstuk op terugkomen. De uitkomsten van deze analyse worden in het volgende hoofdstuk toegelicht.

6. De analyse

In dit hoofdstuk heb ik de gecodeerde interviews geanalyseerd aan de hand van de vier deelvragen zoals omschreven in de inleiding van dit onderzoek. Ik zal beginnen met het bespreken van de toegepaste definitie van cultuur en de totstandkoming van de coderingen en de categorieën waarin de codes zijn verdeeld. Daarna richt ik me op het cultuurbezoek en de ervaringen van de respondenten. Ook bespreek ik hoe de geïnterviewde twintigers cultuurbezoekers voor zich zien en kijk ik naar de somatische norm zoals omschreven door de respondenten. Ten slotte analyseer ik de drempels voor cultuurparticipatie en zoom ik in op de eventuele invloed die de somatische norm daarop heeft.

6.1. De definitie van cultuur

Tijdens de interviews heb ik de respondenten gevraagd om cultuur te definiëren. Alle respondenten omschrijven cultuur erg breed. Ze zien het als de normen, waarden en rituelen van mensen of als alles wat je om je heen ziet als je door een stad loopt. Religie is een onderdeel van cultuur en kunst is een manier om cultuur te uiten. Ook is kunst iets wat de respondenten afleidt van hun dagelijkse leven en wat ze doet beseffen waar ze echt om geven. In de analyse benader ik cultuur en cultuurparticipatie met dezelfde breedte. De respondenten omschrijven ook creativiteit en geven aan dat ze hun creativiteit tot uiting kunnen laten komen als ze muziek maken en dansen, maar ook wanneer ze bezig zijn met activiteiten zoals houtbewerking, haken en koken. Respondent 2 omschrijft dat ze sommige vormen van dans wel als creativiteit ziet en andere vormen niet. Vroeger volgde ze dansles en nu doet ze regelmatig mee aan zumbalessen op de sportschool. De zumbalessen vindt ze niet creatief maar de danslessen van vroeger wel. Dat legt ze als volgt uit:

Ik vond altijd wel dat ik creatiever bezig was als ik bij een echte dansles aanwezig was, om... Wat... Ja, ik weet niet, daar werd toch echt ook meer gedaan met de techniek erachter. En ja, je ging echt samen met die groep, ging je dan echt gewoon iets, samen iets in elkaar zetten, wat je dan uiteindelijk ook gaat laten zien in de voorstelling. En dan werk je ook ergens naartoe en je voert dan ook je eigen soort kunstwerk op of zo, zou je kunnen zeggen.

Koken wordt door respondent 4 gedefinieerd als creatief bezig zijn. Hij zegt daar het volgende over: “Ik kook, dus ik moet wel een beetje creatief zijn. [...] Het... Vooral als er iemand een uitzondering heeft qua vegan of zo. En je hebt niet alle spullen in huis. Dat moet je... dan wat bedenken. En dat, je moet wel creatief zijn. anders is het niet lekker.” De respondenten zien creatief bezig zijn dus als iets waar bepaalde skills voor nodig zijn, waarbij je zelf dingen bedenkt en maakt, wat je uiteindelijk ook aan andere mensen kan presenteren en wat deze andere mensen wel of niet mooi, leuk en lekker kunnen vinden. Creativiteit zal ik in de analyse ook zo breed mogelijk benaderen.

6.2. De coderingen gebruikt in de analyse

Voor het coderen van de interviews heb ik niet gewerkt met een van tevoren samengesteld codeboek. In plaats daarvan heb ik open gecodeerd. De set aan coderingen zoals te vinden in *Bijlage 3: het codeboek* op bladzijde 208, is dus tijdens het coderen ontstaan. Zoals toegelicht in het hoofdstuk over de methode heb ik de geprinte transcripten gecodeerd door stukken relevante tekst te markeren en die tijdens verschillende rondes in te delen bij een van de codes. Een groot deel van de codes zijn ontstaan tijdens het transcriberen van het eerste interview. Wanneer ik een gemarkeerd stuk tekst niet bij een bestaande code kon indelen, heb ik een nieuwe code opgesteld.

De coderingen heb ik in verschillende categorieën verdeeld. Deze categorieën zijn te vinden in *Tabel 6.1: de categorieën gebruikt tijdens het open coderen van de transcripten*. Het volledige codeboek is te vinden in *Bijlage 3: het codeboek* op bladzijde 208. Wanneer de respondenten spraken over hun eigen participatie, omgeving, ervaringen, oordelen creativiteit en interesses of wanneer ze benoemden hoe zij dachten dat ze zelf zouden overkomen op anderen, viel dit onder de categorie *eigen*. De uitspraken over de personen op de afbeeldingen uit de Q-set zijn verdeeld in twee categorieën: *kenmerken* en *uitstraling*. Hierbij gaat de categorie *kenmerken* over zoveel mogelijk objectieve uiterlijke kenmerken die te zien zijn op de afbeelding, zoals leeftijd, kleding en gender. De categorie *uitstraling* is meer subjectief en gaat over hoe de respondenten vonden dat de mensen op de afbeeldingen overkwamen. Voorbeelden hiervan zijn geïnteresseerd, saai of stoffig en intelligent. Ook heb ik gebruikgemaakt van een categorie *proces*. Hieronder vielen uitspraken over hoe de respondenten de opdracht ervaarden om een Q-sort te maken. Voorbeelden van coderingen binnen deze categorie zijn lastig, oordelend of willekeurig. Ook heb ik gebruikgemaakt van categorieën voor de redenen voor cultuurbezoek (*redenen*) en de drempels voor cultuurbezoek (*drempels*). Een aantal coderingen kon ik niet bij een van de bovenstaande categorieën indelen. Dit waren de codes voor de definitie van kunst en cultuur volgens de respondenten, de (onbewuste) oordelen die de respondenten hadden over de status van de kunstvormen, het gevoel van zich wel of juist niet thuis voelen bij een culturele instelling en samen cultuur bezoeken als voorwaarde om te participeren. Deze codes zal ik later in deze analyse verder toelichten.

Tabel 6.1. de categorieën gebruikt tijdens het open coderen van de transcripten

Categorie uit het codeboek	Aantal voorgekomen bij het coderen
Eigen ...	95
De definitie van kunst en cultuur	11
Oordeel over een kunstvorm	13
Kenmerken	98
Uitstraling	78

Het proces	38
Drempels	82
Redenen om te gaan	72
Ergens thuis voelen	9

6.3. De eigen cultuurparticipatie van de respondenten

Ik heb aan alle respondenten gevraagd of ze wel eens kunst en cultuur bezoeken of zelf creatief bezig zijn en of ze dit ook al deden in hun jeugd. Respondent 1 ging als kind al veel naar musea, zowel met haar ouders als met haar school. Ze zat op een vrije en erg creatieve school waarbij ze vakken volgde zoals schilderen, handarbeid en dansen. Ze is zich bovendien erg bewust dat ze in een bijzonder cultureel actieve omgeving is opgegroeid. Volgens haar is het vooral uitzonderlijk dat iedereen in de klas kunst en cultuur daadwerkelijk leuk vond. Nog steeds bezoekt respondent 1 vaak kunst en cultuur, met name musea en theatervoorstellingen. Ze gaat vooral samen met haar vrienden, die zijn ook erg cultureel actief. Wel moet ze vaak zelf het voortouw nemen. Dit doet ze door specifiek te kijken welke vrienden ze meevraagt naar welke culturele activiteiten. Haar interesse lijkt breder te zijn dan de interesse van haar vrienden.

Ook respondent 2 bezoekt al haar hele leven culturele instellingen, vooral musea. Dit doet ze vooral met haar oma, maar soms ook met andere familie of vroeger met school. Ook heeft ze een groot deel van haar leven zelf gedanst, heeft ze op de middelbare school gekozen voor het vak beeldende kunst en is ze tijdens de lockdown weer creatief bezig geweest met tekenen en haken. Nog steeds bezoekt respondent 2 regelmatig musea met haar oma, dit doet ze op initiatief van haar oma. Zelf doet ze met vrienden meestal toch andere dingen, al vindt ze het wel leuk om musea te bezoeken. Wel probeert ze regelmatig naar een ballet-, theater- of musicalvoorstelling te gaan. De eerste keer ging ze daar met haar opa en oma heen, waarna ze ontdekte dat ze dit erg leuk vindt. Nu probeert ze regelmatig te gaan, wat ze altijd met dezelfde vriendin doet.

Respondent 3 maakt zelf muziek en bezoekt veel culturele instellingen. Dit zijn vooral podia, maar ook musea en bioscopen. Verder leest hij, luistert hij muziek, schrijft hij en heeft hij ook wel eens proberen te schilderen, maar dat was niet echt zijn ding. Kortom, deze respondent is veel bezig met kunst en cultuur. Als kind bezocht hij ook al veel kunst en cultuur. Eerst in de bioscoop, daarna naar cabaret en later ook concerten en festivals. Dit deed hij vooral met zijn ouders: “ik kom wel een beetje uit een cultuur nest zeg maar.” Nu bezoekt hij culturele instellingen vooral met vrienden, al vindt hij zelf niet dat hij een heel cultureel actieve vriendengroep heeft. Ook heeft hij over zichzelf het idee dat hij eerder gemiddeld is in zijn cultuurparticipatie dan dat hij bovengemiddeld veel doet met kunst en cultuur. Hoewel hij dus wel ziet dat hij uit een erg cultureel actieve omgeving komt, heeft hij niet helemaal door dat hij zelf ook bijzonder veel met kunst en cultuur doet.

Respondent 4 gaat op vakantie vaak naar musea, luistert veel muziek en kijkt regelmatig films. Ook omschrijft hij koken als een creatief proces, dat is iets wat hij veel doet, zowel voor werk als in zijn vrije tijd. Als kind bezocht respondent 4 op vakantie ook kerken, musea en oude dingen met zijn vader. Ook heeft hij zijn liefde voor muziek van zijn vader meegekregen. Koken heeft hij van zijn moeder. Vroeger tekende hij ook met zijn moeder en zijn zus, maar dat doet hij nu niet meer. Respondent 4 vertelt dat er verder weinig is veranderd in zijn cultuurparticipatie. Op vakantie bezoekt hij nog steeds kerken en oude dingen, al is dat nu met zijn vriendin. Ook luistert hij nog steeds veel muziek, speelt hij soms gitaar en is hij vaak op een creatieve manier bezig met koken. Hij inmiddels ook groot fan geworden van de Franse eetcultuur. Ook kijkt hij veel films en gaat hij regelmatig naar de bioscoop. Kunst en cultuur bezoekt hij meestal met zijn vriendin en soms met vrienden.

Respondent 5 is erg cultureel actief en is zelf ook werkzaam in de culturele sector. Haar interesse in cultuur is aangewakkerd tijdens een schoolexcursie van haar basisschool. Tijdens haar jeugd werd cultuurparticipatie bovendien erg gestimuleerd door haar moeder. Als puber was ze minder actief bezig met cultuur, maar dit heeft ze herontdekt toen ze bijna twintiger was. Dit deed ze via vrijwilligerswerk, vooral bij instellingen die gericht waren op de muzieksector. Hier kwam ze terecht in een periode dat ze werkloos was en een uitkering had, maar niet stil wilde zitten. Dankzij dit vrijwilligerswerk heeft ze een uitgebreid netwerk kunnen opbouwen in de Nijmeegse culturele sector. Zo heeft ze uiteindelijk ook werk gevonden in de Nijmeegse culturele sector. Op dit moment werkt ze voor het Nederlands Film Festival in Utrecht. Naast haar werk is bezoekt ze graag het theater, poppodia of culturele broedplaatsen, en is ze graag bezig met fotografie. Ze zit echter op dit moment in een lastige thuissituatie waardoor ze niet altijd genoeg tijd, energie en geld overhoudt voor cultuurbezoek.

6.4. De verwachtingen over cultuurbezoekers

Zoals hierboven genoemd zijn er tijdens de interviews veel verschillende kenmerken en aspecten aan iemands uitstraling genoemd. In de onderstaande tekst omschrijf ik hoe de respondenten zich de bezoekers voorstellen van de drie kunstvormen besproken tijdens het interview. Eerst zal ik een aantal algemene indrukken omschrijven over cultuurbezoekers zoals omschreven door de respondenten.

Ik heb geteld hoe vaak de verschillende codes die vallen onder de categorieën *kenmerken* en *uitstraling* zijn genoemd door de respondenten. Een overzicht hiervan is te vinden in tabel 6.2: *de codes onder de categorie kenmerken* en tabel 6.3: *de codes onder de categorie uitstraling*. Wat opvalt is dat vooral het kenmerk leeftijd erg vaak genoemd is. Ook hebben de respondenten het vaak over gender gehad. Deze kenmerken zijn met afstand het vaakste genoemd. Andere codes die vaak voorkwamen waren iemands etnische achtergrond, een slimme uitstraling en een geëngageerde uitstraling. Een geëngageerde uitstraling is vooral vaak genoemd door respondent 3. Zijn impressie van iemands geëngageerdheid speelde bij alle drie de kunstvormen een grote rol in de manier waarop

hij de Q-sort indeelde. Ook valt het op dat veel van de gebruikte omschrijvingen voor iemands uitstraling positief zijn. Hoewel het van codes zoals progressief, met een bepaalde status of experimenteel niet altijd te zeggen is of iemand daar positief of negatief over denkt, zijn veel andere codes wel duidelijk positief. Voorbeelden hiervan zijn geïnteresseerd, leuk en aardig. Er zijn ook veel neutrale codes gebruikt zoals zakelijk of progressief. De enige code met een directe negatieve connotatie is saai of stoffig.

Tabel 6.2: de codes onder de categorie kenmerken

Code (kenmerk)	Aantal
Leeftijd	33
Gender	30
Etnische achtergrond	17
Bril	7
Kleding	5
Haarstijl	4
Statische fotografijstijl	2

Tabel 6.3: de codes onder de categorie uitstraling

Code (uitstraling)	Aantal
Geïnteresseerd	7
Open	1
Leuk	2
Slim	12
Geëngageerd	13
Ondeugend	5
Met een bepaald opleidingsniveau	2
Sociaal	3
Met een bepaalde seksuele geaardheid	1
Saai of stoffig	4
Professioneel	3
Met een bepaalde status	1
Jeugdig	2
Zakelijk	4

Experimenteel	2
Aardig	7
Progressief	3
Zweverig	1
Niet geïnteresseerd	4
Als een maker	1

De respondenten gebruiken allemaal de codes uit de categorieën *kenmerken* en *uitstraling* om een inschatting te maken van iemands achtergrond en karakter. Hoe ze daarop komen heeft voor een deel te maken met uiterlijke kenmerken en de manier waarop zij vinden dat iemand kijkt, en voor een deel met de manier waarop de foto's zijn gemaakt. De mensen op de foto's komen bij sommige respondenten helemaal tot leven, vooral respondent 3 bedenkt uitgebreide verhalen rondom iemands cultuurparticipatie. Hierbij omschrijft hij vooral wat de eventuele redenen voor cultuurbezoek zijn en wat mogelijke contexten zijn van dit cultuurbezoek. Ook respondent 5 omschrijft verschillende verhalen rondom de mensen op de afbeeldingen. Het is echter opvallend dat zij zich vooral inleeft in de eventuele drempels die de mensen op de afbeeldingen ervaren.

Respondenten 1 en 3 verwachten van mij dat mijn onderzoek en/of de vragen die ik stel gericht zijn op de stereotypes die zij hebben van de mensen op de afbeeldingen. Beide respondenten benoemen dat ze denken dat sommige personen zich mogelijk minder welkom voelen op bepaalde plekken of dat ze minder geïnteresseerd zijn door een gebrek aan representatie, en dat dat voor een verschil in cultuurparticipatie kan zorgen. Ook geven ze beide aan dat ze hier zelf geen last van hebben en dat ze zichzelf als een vrij neutraal persoon zien. Ook respondent 2, 4 en 5 zijn zich erg bewust van de stereotypen die zij zelf hebben. Alle respondenten geven wel ergens tijdens het interview aan dat ze dit een oordelende opdracht vinden, dat eigenlijk iedereen kunst en cultuur leuk kan vinden en dat de eigen vooroordelen over cultuurbezoek waarschijnlijk niet kloppen.

6.4.1. De bezoekers van een historisch museum

Bij de bezoekers van een historisch museum baseren de respondenten hun oordeel op de vraag of iemand het interessant zou vinden. Ze letten vooral op iemands blik en leeftijd. De meeste respondenten vinden een historisch museum iets voor oudere mensen, maar respondent 4 geeft juist aan dat hij het idee heeft dat jongere mensen vooral geïnteresseerd zijn in geschiedenis en dat hij zelf vaak ook jonge mensen in musea ziet. Verder vindt respondent 4 een museum iets voor slimme en zweverige mensen en geeft hij aan dat hij zijn impressie van een persoon vooral baseert op iemands blik en kledingstijl. Ook respondent 2 let op kledingstijl. Ze merkt dat ze meer professioneel ogende foto's indeelt op meer waarschijnlijke plekken. De professionaliteit hangt naast kledingstijl samen met

een neutrale achtergrond. Ook vindt ze een historisch museum meer iets voor mannen. Bij respondent 5 is dat omgekeerd, zij heeft bijna alle mannen ingedeeld in de categorie ‘onwaarschijnlijk’. De twee vrouwen die ze ook in deze categorie heeft gelegd, gaan volgens haar niet omdat ze andere prioriteiten hebben. Die gaan liever naar een feestje of de kroeg. Respondent 3 heeft het veel over geëngageerde mensen. Hij let op uitstraling, leeftijd, gender en etniciteit en het maakt een groot verschil of iemand een bril draagt. Bij minder waarschijnlijk legt hij mensen neer die volgens hem niet geïnteresseerd zijn, bijvoorbeeld omdat ze er “zakelijk” ogen, en mensen met een “ruiger uiterlijk.” Respondent 1 geeft aan dat, hoewel ze dat eigenlijk niet zou willen, haar inschatting van iemands migratieachtergrond invloed heeft op haar oordeel. Dit is iets wat ze onbewust doet en wat haar pas na het indelen opvalt. Mensen die eruitzien alsof ze een migratieachtergrond hebben, legt ze bij minder waarschijnlijk. Ze denkt dat ze onbewust inschat dat deze mensen minder geïnteresseerd zijn in een historisch museum, en geeft ook aan dat dat helemaal niet hoeft te kloppen.

6.4.2. De bezoekers van een populaire film, bijvoorbeeld bij de Pathé of Kinopolis

Vooral respondenten 2 en 4 hebben moeite met de tweede categorie, een populaire film. Ze geven aan dat iedereen wel eens naar de film gaat en vinden het daarom lastig om de afbeeldingen te verdelen. Leeftijd speelt bij deze respondenten de grootste rol en ze vinden populaire films vooral iets voor jongere mensen. De somatische norm van een jong persoon is duidelijk aanwezig bij deze respondenten. Zo zegt respondent 4 bijvoorbeeld: “ik heb nog nooit echt zo iemand in een bios gezien. Ja een oude, eh, redelijk oude man, bij Marvel.” Respondent 5 verdeelt de jonge mensen op de afbeelding in twee subgroepen: één groep met mensen die Marvel fan of “filmnerd” zijn en één groep die echt voor de gezelligheid gaat en vooral worden meegevraagd door hun vrienden.

Respondent 1 en 3 lijken een populaire film een lagere vorm van cultuur vinden. Respondent 1 omschrijft een Hollywood film als “basic” en respondent 3 vindt deze films “simpel” en geeft voordat hij begint met indelen aan dat het resultaat tegenovergesteld zal zijn van het historische museum. Respondent 1 baseert de verdeling vooral op haar inschatting van iemands opleidingsniveau. Mensen die wetenschappelijk zijn opgeleid ziet ze eerder bij bijvoorbeeld een theater. Een populaire film vindt ze vooral iets voor mensen waarvan zij de indruk krijgt dat ze een praktijkgerichte opleiding hebben gevolgd. Respondent 5 maakt dit onderscheid tussen verschillende vormen films niet tijdens het indelen. Hoewel ze later in het interview wel een verschil omschrijft tussen Pathé en filmhuisfilm, maakt ze hier vooral een onderscheid tussen jonge mensen die in het algemeen geïnteresseerd zijn of die graag samen met vrienden gaan aan de ene kant, en oudere mensen die minder geïnteresseerd zijn of jonge mensen met andere prioriteiten aan de andere kant.

Ook merken beide respondenten dat leeftijd een belangrijke rol speelt en dat ze een populaire film meer iets voor mannen vinden dan voor vrouwen. Volgens respondent 3 vinden mannen populaire films leuker dan vrouwen omdat er vaak stereotyperende genderrollen en veel geweld in zitten.

Volgens hem vinden mannen het geweld eerder “cool”, zelfs al zijn ze daar niet altijd trots op. Verder leeft respondent 3 zich erg in, in de mogelijk redenen en drempels voor de mensen op de afbeeldingen. Volgens hem zijn er voor sommige mensen niet genoeg genderdiverse of etnisch diverse rolmodellen, waardoor de films deze groep niet aanspreken. Zo zegt hij het volgende over representatie:

Ik zit toch ook een beetje te denken dat Hollywood films misschien soms ook nog wel een soort van ehh... doordringing zijn van een nogal westerse cultuur. Eh... weinig plek vaak voor, ja, kijk... als er mensen in een hoofddoek voorkomen, dan zijn dat vaak eh, een beetje zielige mensen die worden afgebeeld in bijvoorbeeld het Midden-Oosten en dan moeten de Westerse soldaten ze komen redden van de boze taliban of iets dergelijk zeg maar. Dus ik kan wel begrijpen dat als je dan van die westerse films, of daarmee dat brengt, dat dan nah... dat je dan denkt nah, mwah, zeg maar.

Verder geeft respondent 3 aan dat een aantal andere mensen vooral andere prioriteiten zoals boeken lezen, verdiepen zich liever in cryptomunten of vinden een ander genre films leuker: “Die kijkt alleen maar zwart-wit arthouse films uit Frankrijk.” Weer een andere groep mensen gaat juist wel en doet dat voor de verdieping in de “universe” van een filmreeks. Deze drempels en redenen beslist hij vooral op basis van leeftijd, gender, etniciteit, bril en een zakelijk uiterlijk.

6.4.3. De bezoekers van een theaterfestival

Opvallend aan de derde categorie is dat alle respondenten vertellen over hun eigen cultuurparticipatie. Respondenten 1, 2 en 4 omschrijven dat ze nog nooit op een theaterfestival zijn geweest. Vooral respondenten 1 en 4 omschrijven dat ze hier wel graag naartoe zouden willen. Respondent 3 omschrijft dat hij zelf vaak naar theaterfestival de Boulevard in Den Bosch is geweest en respondent 5 benoemt dat ze recent nog naar de Parade in Utrecht is geweest. Het is niet duidelijk waarom de respondenten allemaal over hun eigen ervaringen beginnen bij deze vraag. Wel lijkt deze categorie de respondenten meer te trekken dan de eerste twee categorieën. Dat kan bijvoorbeeld samenhangen met het jeugdige en hippe imago van een theaterfestival. Respondent 1 omschrijft een theaterfestival bijvoorbeeld als een “sprankelend, enthousiasmerend, vrolijk ding” en voor respondent 2 omschrijft de invloed van een “jeugdige vibe” en “een festivalgevoel.” Respondent 3 omschrijft zijn positieve ervaringen met een theaterfestival: “Dat, dat voelde altijd best wel fijn of zo...” Ook kan de aantrekkingskracht van een theaterfestival bijvoorbeeld samenhangen met dat het voor de meeste respondenten nog onbekend terrein is waar ze nieuwsgierig naar zijn: “ik kan een paar dingen altijd zien als ik langsfiets en dan staat er ‘theater’ en zo. En dat... Ik werd wel heel erg nieuwsgierig wat er allemaal gebeurt daarbinnen. Wat, wat er te zien valt. Ik weet ook niet zo goed wat ik ervan moet verwachten” (respondent 4). Het is helaas niet te zeggen welke factoren de aantrekkingskracht van het

theaterfestival precies beïnvloeden. Respondent 5 heeft zelf een Marokkaans-Nederlandse achtergrond en vertelt dat ze het publiek van het theaterfestival etnisch meer divers was dan ze had verwacht. Hoewel ze inschat dat 90% van de bezoekers een westerse achtergrond had, geeft ze aan dat ze verschillende bezoekers met een Afrikaanse achtergrond zag. Het viel haar wel op dat publiek met een Marokkaanse of Turkse achtergrond afwezig was. Ook respondent 4 vindt een theaterfestival meer iets voor witte mensen met een Europese etnische achtergrond, dan voor bijvoorbeeld mensen met een Afrikaanse etnische achtergrond. Hij vindt het lastig om uit te leggen waarom hij dit denkt. Uiteindelijk verbindt hij dit aan religie: “Ja hij, hij is, neem ik aan, een Afrikaan. En die zijn... Best wel op hun geloof, zeg maar... Ik zie dat gewoon... Ik zie ze dat niet echt doen. If that makes sense.”

Het is opvallend dat, hoewel de respondenten zichzelf wel zouden zien op een theaterfestival, ze het vooral iets voor oudere witte vrouwen vinden. Dit is de somatische norm die de respondenten hebben van een theaterfestivalbezoeker. Voor respondent 3 is dit vooral gebaseerd op zijn eigen ervaring bij een theaterfestival. De andere respondenten baseren het op het algemene beeld van een theaterfestival, hun beeld van gewone theaterbezoekers en de rij die ze voor het theaterfestival de Parade zien.

Oudere mannen vinden de respondenten juist onwaarschijnlijke bezoekers. Respondent 1 legt uit dat dit niet komt omdat (oudere) mannen een theaterfestival niet per definitie minder leuk vinden, maar omdat zij het minder durven te uiten. Dat legt ze als volgt uit:

Als ik aan zo'n... Bijvoorbeeld een parade denk, dan zie ik meer vrouwen en misschien wat meer gay personages rondlopen. Omdat die dat uh wat meer uiten dat ze het leuk vinden. En dat de mensen die wat meer hier rechts staan, dus ook mannen daar misschien wat voorzichtiger in zijn met dat uiten omdat hier nu uhm... Omdat daar gewoon hele sterke meningen over zijn, ook soms, op mensen. Dus ik snap dat je daar misschien wat minder openbaar in over bent. En de mensen die daar uh daar, die zie ik ervoor aan om gewoon makkelijk te zeggen, oh ja, gezellig kom je mee.

In andere woorden: de verwachtingen van anderen en de mogelijke reacties die mannen krijgen, kunnen een drempel zijn voor het bezoek aan een theaterfestival. Respondent 5 vertelt dat ze alleen mannen op een theaterfestival verwacht als ze zelf theatermakers zijn of op een andere manier betrokken zijn bij de theaterwereld, of omdat ze worden meegenomen door hun vrouw of vriendin. Dit baseert ze op haar eigen omgeving: ze kent geen mannen die zomaar vanuit zichzelf naar het theater zouden gaan. Respondenten 3 en 4 omschrijven een gebrek aan representatie voor bepaalde, vooral etnische, minderheden in de samenleving, een drempel kan zijn voor sommige mensen. Ook omschrijven deze respondenten dat ze bij sommige afbeeldingen verwachten dat deze persoon helemaal niet geïnteresseerd zijn of andere prioriteiten hebben. Volgens respondent 3 moeten

bezoekers van een theaterfestival bijvoorbeeld snel kunnen switchen tussen serieuze onderwerpen en jolige, schuine grappen en het “taaltje van progressieve politiek” spreken. Zijn inschatting van iemands gevoel voor humor en tegelijkertijd iemands politieke voorkeuren spelen dus een grote rol. Respondent 2 omschrijft ten slotte dat ze vooral gekleurde en minder statische foto’s kiest.

6.5. De respondenten en de somatische norm

De eerste reactie van respondent 1 op de vraag hoe zij het stereotype van een cultuurbezoeker ziet is een “grijze muis.” Ook respondent 2 geeft aan dat cultuurbezoek een stoffig imago heeft. Dit stereotype hebben ze vooral voor klassieke vormen van kunst en cultuur, zoals musea. Het beeld weerhoudt ze over het algemeen niet van cultuurbezoek. Later in het interview, wanneer het gesprek gaat over drempels voor cultuurparticipatie die voortkomen uit een gevoel van ergens wel of niet thuishoren of welkom zijn, omschrijft respondent 1 dat ze om deze reden niet snel een moskee zou bezoeken, zelfs al lijkt dat haar wel interessant. Ze verwacht echter dat ze zich niet echt op haar gemak zou voelen omdat ze zich dan een soort toerist zou voelen, wat ze respectloos vindt tegenover de anderen in de moskee. Ze heeft dit eerder meegemaakt met een boeddhistische tempel op vakantie. Ook ziet ze dat sommige omgevingen binnen het culturele veld erg gesloten kunnen zijn voor mensen die niet “woke” genoeg zijn. Aan de andere kant zijn er volgens respondent 1 ook omgevingen waar je minder makkelijk binnenkomt als je er anders uitziet. Ze denkt dat ze zelf als “blanke Hollandse meid” makkelijker wordt geaccepteerd dan iemand “met rasta haar en een donkere huidskleur.” Dat geldt volgens haar eigenlijk voor alle vormen van kunst en cultuur, die vooroordelen heeft ze zelf ook: “Ik zag net jongens dat ik denk, waarom, uh, waarom zit je hier? Ik denk dan, dat moet ik helemaal niet denken, want jij zit hier waarschijnlijk ook gewoon te studeren en hebt misschien nu even pauze. Uhm, maar zo kom... Ja dat zijn wel voordelen die je hebt.”

Ook respondent 2 heeft te maken gehad met de somatische norm. In haar geval was dat juist een norm waar ze niet bij wilde horen. Toen ze jonger was, was ze zich erg bewust van het niet coole imago van musea en het tuttige imago van ballet. Dat weerhield haar ervan om musea met vrienden te bespreken en/of er samen heen te gaan. Ook heeft ze door het imago van ballet ervoor gekozen om andere dansstijlen te beoefenen. Pas later kwam ze er dankzij dansprogramma’s op tv achter dat ze ballet een erg interessante dansstijl vond, waarna ze met haar opa en oma naar een balletvoorstelling ging en ze ontdekte dat ze dit erg leuk vond. Respondent 2 geeft aan dat het belang dat ze hechtte aan het imago van een kunstvorm en het bijbehorende cultuurbezoek waarschijnlijk tijdelijk was en te maken had met een levensfase. Als tiener was ze daar gevoelig voor, maar nu maakt het niet meer uit.

Zowel respondent 1 als respondent 2 geven na hun eerste reactie rondom het saaie en stoffige imago van een cultuurbezoeker aan dat het stereotype cultuurbezoeker erg verschilt per genre. Bij minder klassieke vormen van cultuur zijn bijvoorbeeld nieuwsgierigheid, openheid en geïnteresseerdheid eigenschappen van een cultuurbezoeker en is het imago minder stoffig. Dit sluit

aan bij het beeld wat respondent 5 heeft van een cultuurbezoeker. Zij omschrijft een bezoeker als “funky” en als een creatief persoon. Ze vertelt ook dat ze zich erg aangetrokken voelt door creativiteit en een “makersmentaliteit”. Ook geeft respondent 5 aan dat haar eigen bi-culturele achtergrond invloed heeft op haar cultuurparticipatie. Ze omschrijft dat ze dit vooral voelt in de manier waarop ze cultuur interpreteert en ervaart, bijvoorbeeld in welke onderwerpen situaties herkenbaar zijn en hoe makkelijk ze bepaalde humor begrijpt. Wanneer ze bij een culturele instelling of activiteit is waar zij bij de somatische norm hoort, merkt ze verschil. Dit komt niet direct door de andere bezoekers die aanwezig zijn, maar door de manier waarop de makers het publiek aanspreken. Dit heeft dus vooral te maken met de somatische norm die de makers inbeelden van hun publiek. Ze ziet bijvoorbeeld dat Westerse niet bi-culturele Nederlanders bij theaterstukken van Marokkaans-Nederlandse theatermakers sommige situaties niet herkennen of de humor niet snappen. Ook vertelt ze dat ze de ervaringen van deze bezoekers herkent. Dit is iets wat ze zelf ook regelmatig meemaakt wanneer ze op plekken is waar zij juist niet binnen de somatische norm past en waar ze als gevolg van haar eigen achtergrond een ander referentiekader heeft dan mensen die wel onder de somatische norm vallen. Op deze plekken verwachten de makers namelijk andere kennis, ervaringen en perspectieven van hun publiek en sluiten de onderwerpen, het taalgebruik en de humor aan bij het referentiekader van de mensen die wel onder deze somatische norm vallen. Respondent 5 verwacht dat bezoekers om deze reden toch vaker culturele instellingen en andere culturele plekken opzoeken die herkenbaar zijn en waar een herkenbaar perspectief wordt getoond. In andere gevallen omschrijft respondent 5 een meer directe invloed van de somatische norm. Instellingen die zich richten op erg klassieke vormen van kunst en cultuur, zoals Concertgebouw De Vereeniging in Nijmegen, trekken vooral een oud publiek aan. Respondent 5 voelt zich automatisch niet meer aangetrokken tot deze instellingen, ook niet als ze een programma organiseren wat haar wel interesseert.

Respondent 3 en respondent 4 zien het stereotype van een cultuurbezoeker vooral als iemand die maatschappelijk betrokken is. Respondent 3 ziet cultuurbezoekers vooral als een hele diverse groep met heel veel verschillende stemmen: “een cultuurbezoeker is voor mij een totaal vraagteken eigenlijk.” Desalniettemin geeft respondent 3 aan dat hij zich, van de drie besproken kunstvormen, zich het minste thuis zou voelen bij een populaire film. De reden hiervoor is dat hij verwacht zich niet te kunnen identificeren met de andere bezoekers. Hij verwacht dat daar het meest “doorsnee publiek” komt en hij zich daar “best wel een beetje vervreemd van” voelt. Hoewel hij erkent dat dit een aanname is, denkt hij met deze mensen minder snel in gesprek te kunnen gaan. Daarbovenop komt dat hij de films minder interessant vindt en hij en de andere bezoekers dus niet automatisch een gedeelde interesse hebben. Dat heeft hij wel bij de andere vormen en dat vindt hij ook belangrijk: “de persoon in je omgeving doet er wel echt daadwerkelijk toe.” In andere woorden, de somatische norm die

respondent 3 inbeeldt van de bezoeker van een populaire film is naast desinteresse een drempel voor zijn bezoek aan populaire films.

Bij de vraag hoe het stereotype van een cultuurbezoeker eruitziet, omschrijft respondent 4 vooral de accessoires van een cultuurbezoeker waaruit deze maatschappelijke betrokkenheid blijkt, vooral binnen de context van duurzaamheid: een totebag en een dopper. Verder ziet hij een cultuurbezoeker voor zich als een “dorky” en zweverig persoon met een “baggy” kledingstijl en een bril. Zelf lijkt hij niet op deze persoon maar hij vindt dit over het algemeen wel vaak een aardig persoon. Behalve als deze persoon te zweverig wordt.

6.6 Drempels omschreven door de respondenten

Tijdens de interviews hebben de respondenten veel verschillende drempels genoemd. Dit waren drempels die ze zelf ondervonden en drempels waarvan ze verwachtten dat de mensen op de afbeeldingen ze zouden ondervinden. Ik heb de genoemde drempels in de volgende codes verwerkt: het oordeel van anderen, er is niemand om mee te gaan, de afstand, een gebrek aan een gevoel van thuishoren, desinteresse, een gebrek aan tijd, andere prioriteiten, een gebrek aan informatie, de kosten, niet genoeg representatie in de kunstwerken, niet gestimuleerd om te gaan, het publiek. In de onderstaande tekst zal ik deze drempels verder toelichten. Van de bovenstaande genoemde drempels werden alleen de categorie niet genoeg representatie in de kunstwerken uitsluitend genoemd als iets wat de respondenten van de mensen op de afbeeldingen verwachtten. Dit werd vooral genoemd door respondent 3. Meerdere drempels werden alleen genoemd in de context van de eigen ervaringen, en dus niet verwacht bij de mensen op de afbeeldingen. Deze drempels waren: de afstand, een gebrek aan tijd, een gebrek aan informatie en de kosten.

6.6.1. Een gevoel van thuishoren

De respondenten voelen zich allemaal welkom bij verschillende culturele instellingen, ook als ze zien dat ze zelf niet altijd bij de norm horen. Dat lijkt weinig uit te maken: ze verwachten niet dat anderen het gek vinden als zij ergens zijn. Eigenlijk verwachten ze dat anderen daar niet echt een mening over hebben. Met uitzondering van respondent 5 vinden de respondenten zichzelf allemaal normaal en gemiddeld en niet echt passend in een bepaald stereotype. Omdat ze zichzelf zo neutraal vinden, denken de respondenten ook niet dat anderen het makkelijk zouden vinden om afbeeldingen van hen in een bepaalde volgorde te leggen. Zo zegt respondent 1 bijvoorbeeld: “Ik denk omdat ik ook een heel neutraal persoon ben. Ik heb niet, ja dat, soms denk ik van mezelf dat, ik val niet echt onder een stereotype.” Respondent 5 is zich bewust van haar Marokkaans-Nederlandse achtergrond en ziet dat ze zelf meestal niet onder de norm valt bij een bezoek aan kunst en cultuur. Het valt haar ook op als er weinig andere bezoekers met een (deels) Marokkaanse of Turkse achtergrond zijn. Volgens haar komt dit vooral omdat deze mensen minder herkenning vinden, zoals omschreven in het vorige kopje, of

omdat deze mensen het niet gewend zijn omdat het nooit gestimuleerd is. Hier zal ik later in dit hoofdstuk verder op ingaan.

In sommige gevallen heeft de somatische norm invloed op de deelnemers omdat ze niet bij een bepaalde groep willen horen, bijvoorbeeld bij stoffige museumbezoekers voor respondent 2 of doorsnee filmbezoekers voor respondent 3. Dit gaat in veel gevallen samen met desinteresse en zijn meestal ook niet de belangrijkste drempels voor cultuurbezoek.

6.6.2. Praktische drempels

Veel andere drempels die door de respondenten worden genoemd zijn praktisch van aard, zoals een gebrek aan tijd, geld of beschikbare informatie. Tijd lijkt de grootste drempel te zijn. De respondenten hebben het druk met hun studie, stage en/of werk en daarnaast ook nog hun sociale leven. Dit heeft er ook mee te maken dat cultuurbezoek voor veel respondenten niet de grootste prioriteit heeft, daar kom ik later in dit hoofdstuk op terug. Daarnaast wordt geld genoemd als reden om niet meer of vaker cultuur te bezoeken. Zo is respondent 4 weggelopen bij het Nijntjemuseum nadat bleek dat hij de volle prijs moest betalen voor een half museum omdat het museum aan het verbouwen was. Dit vond hij te veel. Respondent 2 gaf bovendien aan dat ze het jammer vond dat ze maar af en toe naar een balletvoorstelling kan omdat de tickets erg duur zijn. Een nadelige bijkomstigheid daarvan is dat ze van tevoren een inschatting moet maken of een voorstelling het waard is en ze zich dus niet kan laten verrassen door een onverwachts goede voorstelling. Respondent 1 geeft verder aan dat het voor haar vooral een drempel is dat ze pas te laat hoort over theaterfestivals en andere activiteiten. Vaak hoort ze pas te laat dat zo'n activiteit plaatsvindt en lukt het dan niet meer om daar tijd voor te vinden, zeker omdat ze daar niet alleen naartoe wil gaan. De informatie die beschikbaar is over culturele instellingen en activiteiten en de mate waarin deze informatie bij de respondenten terechtkomt, wordt ook door respondent 5 benoemd als drempel. Zij omschrijft dat ze van tevoren wil weten wat ze kan verwachten, zodat ze weet of het de tijd en het geld die ze erin investeert waard zal zijn. Dit is voor haar van belang, omdat ze soms niet genoeg tijd of geld heeft om zo veel culturele instellingen en activiteiten te bezoeken als ze eigenlijk zou willen. Verder noemen respondent 1 en 4 dat afstand ook een rol speelt. Voor respondent 1 speelde dit vooral een rol tijdens haar jeugd, aangezien ze is opgegroeid in Haarlem. Respondent 4 omschrijft dat afstand voor hem een drempel is om niet naar het Boijmans van Beuningen museum te gaan, terwijl hij daar wel een keer heen wil gaan. Ten slotte is desinteresse een veel voorkomende drempel. Hoewel alle respondenten bepaalde vormen van kunst en cultuur leuk vinden, zijn ook alle respondenten juist niet geïnteresseerd in andere vormen van cultuur. De voorkeuren voor specifieke disciplines of genres verschillen per respondent.

6.6.3. Het stimuleren en voeden van cultuurbezoek

Zoals ik hierboven al kort heb genoemd, omschrijft respondent 5 een gebrek aan aanmoediging en stimulering als een drempel die vooral voorkomt bij mensen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond. Ze verklaart dit omdat cultuurbezoek en algemene affiniteit met kunst, cultuur en zelf creatief bezig zijn, niet wordt gestimuleerd bij kinderen in Turkse of Marokkaanse gezinnen.

Respondent 5 legt dit als volgt uit:

Ja, want ik vind wel dat dat je dat je er van jongs af aan van aan een soort van affiniteit mee moet hebben om dat dan uh, ook als bezoeker en zo naar toe te gaan. Dus als jij van jongs af aan de affiniteit mee hebt, en jouw ouders die kappen dat af. Van, ik wil heel graag naar een theaterschool of ik wil heel graag een les theater volgen op school of whatever het is, met uh groepje vrienden. Uh, wordt het niet gestimuleerd. Dus ja, dan houdt het ook op. Dat moet je ook blijven voeden natuurlijk. Ja, dat gebeurt dan niet.

De respondenten schrijven allemaal dat een bezoek aan kunst en cultuur tijdens hun jeugd werd aangemoedigd. Respondent 1, 2 en 4 bezochten musea met hun gezin. Voor respondent 4 was dit vooral op vakantie, respondent 1 en 2 deden dat ook in Nederland. Respondent 3 bezocht veel verschillende culturele instellingen met familie, waaronder theaterfestivals, popconcerten en cabaretvoorstellingen. Ook werd creatief bezig zijn bij de respondenten gestimuleerd. Respondenten 3, 4 en 5 hebben allemaal muzikles gevolgd. Respondenten 1 en 4 hebben vroeger veel getekend. Respondent 2 heeft haar hele jeugd danslessen gevolgd. Hoewel de respondenten minder kunst zelf zijn gaan maken, bezoeken ze in veel gevallen nog wel dezelfde culturele instellingen en andere plekken als toen ze jonger waren. Respondenten 1, 2 en 3 omschrijven bovendien dat ze dit nog steeds wel eens met familie doen. Alle respondenten bezoeken culturele instellingen en activiteiten met vrienden. Respondent 5 omschrijft wel dat ze ook veel vrienden heeft waarmee ze niet naar culturele instellingen kan gaan. Volgens haar is dat bij mensen om haar heen in veel gevallen ook niet gestimuleerd tijdens de jeugd en is het gevolg daarvan dat ze nu ook niet naar kunst en cultuur gaan. Volgens haar heeft cultuureducatie, zowel op school als buiten school om, veel invloed op iemands latere culturele leven. Hoewel dat bij haarzelf meer werd gestimuleerd dan bij anderen uit haar omgeving, merkt ze ook zelf de gevolgen van een mindere mate van participatie tijdens de jeugd bij haar vrienden. Dat merkt respondent 5 vooral wanneer ze deze mensen vraagt om samen kunst en cultuur te bezoeken. De mensen om haar heen zijn niet per se tegen kunst en cultuur bezoek, maar ze stimuleren het niet en gaan ook niet snel met haar mee. Omdat respondent 5 liever samen met anderen gaat, zorgt dit er ook voor dat ze minder vaak kunst en cultuur bezoekt. Nu respondent 5 werkzaam is in de cultuursector merkt ze bovendien dat haar collega's erg andere ervaringen hebben. Ze omschrijft bijvoorbeeld dat ze vroeger geen mannen kende die op eigen initiatief naar het museum of het theater

gingen, maar dat ze dat nu wel ziet. In haar werkomgeving is er dus een andere norm voor cultuurbezoek wat volgens respondent 5 te maken heeft met de stimulering van kunst, cultuur en creativiteit tijdens iemands jeugd.

6.6.4. Samen gaan als voorwaarde

De respondenten omschrijven allemaal dat ze het erg belangrijk vinden dat ze iemand (of een groep) hebben om mee te gaan. Cultuur wordt gezien als “een groepsactiviteit, of met z’n tweeën maar ja... minimaal met zijn tweeën” (respondent 2). Als ze niemand vinden om mee te gaan, kan dit dus een drempel voor cultuurbezoek zijn. Respondent 1 zegt bijvoorbeeld het volgende over een eventueel bezoek aan een theaterfestival:

Omdat ik, ik ben dus zo'n persoon die dit dus wel voor de gezelligheid doet. Maar ik wil dan ook niet alleen. Want... Waarom zou je alleen gaan? En dat is dus nog een beetje voor mij. Een beetje, want het is, is voor mij heel erg de sociale kant. Het samen naar de film, het samen naar een voorstelling. En als er dus niet iemand is die zoiets initieert of uh, want ik hoor dat negen van de tien keer niet. Ik kom daar dan achteraf achter. En dat ik denk, oh dat was wel leuk. Oh, dat had ik wel leuk gevonden, weet je wel? Dus ik ben zo'n persoon die je daar niet zo snel ziet rondlopen. Maar als ik daar eenmaal ben, dat ik helemaal op mijn plek ben. Dus ik denk vooral uh, het gezelschap, en omgeving waar ik in ben, of ik daarheen gaan of niet.

De andere respondenten noemen ook dat ze het belangrijk vinden om samen met iemand anders naar culturele plekken en activiteiten te gaan. In sommige gevallen omschrijven de respondenten echter niet dat het ze soms niet lukt om iemand te vinden en dat ze daarom niet gaan. In plaats daarvan gaan ze ervan uit dat ze wel iemand vinden. Later in het interview omschrijft respondent 1 bijvoorbeeld: “Ik heb een paar vriendinnen en daar wil ik echt niet mee naar een museum. Daar word ik knettergek van zeg. Ja, ik moet gewoon naar, met een vriendin die dezelfde soort interesse heeft in het ding waar we heen gaan.” Samen cultuur bezoeken is voor de respondenten maar heel soms direct een reden om naar culturele instellingen en activiteiten te gaan. In de gevallen dat samen gaan de reden voor participatie is, gaat dat vooral op een bezoek aan kunst en cultuur samen met familieleden. Bij respondent 2 is dit bijvoorbeeld vaak haar oma, in veel gevallen ook op initiatief van haar oma: “ik ga af en toe wel eens naar musea [...] vooral met mijn oma, die dat altijd ontzettend leuk vond om ons dan als uitje mee te nemen naar het museum”. Respondent 3 omschrijft ook dat samen gaan voor hem wel eens een reden voor cultuurbezoek is geweest. In dit geval ging het echt om het samen gaan, de activiteit waar hij heen ging interesseerde hem niet. Hij vertelt dat:

Ik heb een paar jaar geleden, had ik volgens mij Aqua Man, was ik toen heen gegaan. Maar dat ik eigenlijk al direct een beetje, ergens een beetje, spijt had, en dat ik toch niet echt helemaal voelde waarom. Toen ik hem aan het kijken was, dacht ik: oh ja. Gewoon eigenlijk gewoon vanaf scene één zo ongeveer kon je wel vertellen hoe de rest van de film wel ging. Maar goed, dat was ook een beetje, het was ook een beetje op dat moment was het een beetje een bonding... Dus dat was ook zo van, was ik een beetje aan het bonden met iemand en uh nou goed, dan doe je zoiets. Maar dat was dus niet uit eigen, dat wil ik wat meer zeggen van zulke films ga ik eigenlijk niet meer op eigen initiatief heen.

Afgezien van het bovenstaande voorbeeld, gaan de respondenten vooral naar kunst en cultuur omdat deze instellingen en activiteiten hun interessant of leuk lijken. Nadat ze een plek of activiteit hebben gekozen die hen aanspreekt, zoeken ze pas ze de juiste mensen erbij om mee samen te gaan. Ook worden ze meegevraagd door vrienden of hebben ze in sommige gevallen vaste vrienden voor bepaalde activiteiten. Wel is het gezelschap en de sociale kant voor alle respondenten een belangrijk onderdeel van cultuurbezoek. Ze vinden het gezellig om een gemeenschappelijke ervaring te hebben en zoeken extra verdieping op door gezamenlijk na te praten. Kortom, samen gaan lijkt voor de respondenten niet zo zeer een reden of een drempel voor cultuurbezoek, maar vooral een belangrijke voorwaarde voor cultuurbezoek.

6.6.5. Andere prioriteiten als drempel

Zoals hierboven omschreven, geven de respondenten aan dat een gebrek aan tijd een belangrijke drempel is voor cultuurbezoek. Dit is vooral een drempel voor hoe vaak ze kunst en cultuur bezoeken. Ze omschrijven dat ze het druk hebben met hun werk, hun studie en stages en hun thuissituatie: “Maar niet per se drempels, maar misschien een dagelijks leven. Zo, het gaat je zo voorbij” (respondent 5). Bovendien lijkt het alsof het voor de respondenten geen prioriteit is om vaak kunst en cultuur te bezoeken. Ze noemen dat ze het leuk vinden om op vakantie en soms in Nederland een museum te bezoeken, af en toe naar een concert te gaan en thuis films te kijken, en lijken geen behoefte te hebben aan nog meer cultuurbezoek. Met vrienden gaan ze liever een dagje naar een andere stad, bezoeken ze een feestje, gaan ze shoppen of doen ze een drankje op een terras, en ze hebben ook andere hobby’s. Ze ondervinden weinig drempels en zijn eigenlijk wel tevreden zijn met hun cultuurbezoek.

Ook bij het sorteren van de Q-set noemen de respondenten regelmatig dat ze verwachten dat iemand niet gaat omdat deze persoon andere prioriteiten heeft. Dit zijn bijvoorbeeld mensen die te statisch of zakelijk ogen, mensen die liever naar de “sportschool” (respondent 4) of “kroeg” (respondent 5) gaan, of juist met “crypto” bezig zijn (respondent 3), en mensen die serieus ogen en zich liever richten op hun werk of studie.

7. De conclusie

In deze conclusie zal ik de hoofdvraag van mijn scriptie beantwoorden met de bevindingen uit mijn onderzoek. Eerst zal ik de belangrijkste bevindingen herhalen, waarna ik de deelvragen beantwoord op basis van de uitkomsten van het literatuuronderzoek en de analyse van de vijf interviews. De uitkomsten van deze deelvragen gebruik ik om een antwoord op mijn hoofdvraag te formuleren.

7.1. De belangrijkste bevindingen uit de literatuur

Om mijn hoofdvraag te beantwoorden heb ik me verdiept in cultuurparticipatie en de theoretische concepten de somatische norm en cultureel kapitaal. In deze scriptie is een brede definitie toegepast van cultuur en van participatie. Cultuur is alles wat de respondenten als cultuur zagen en participatie kon zowel actief als passief zijn (Nagel 2004). Ik heb gekeken naar cultuurparticipatie als gedragspersoon wat in veel gevallen ontstaat in iemands jeugd (Nagel 2004). Het gedragspatroon dat het meeste culturele kapitaal oplevert is aan het veranderen. Cultureel kapitaal komt niet meer vooral voort uit gecanoniseerde vormen van cultuur en de dominante vorm van participatie verbreedt. Deze is omnivoor geworden: mensen beschikken over een uniek “taste fabric” (Michael 2017, 151) en bezoeken zowel ‘hoge’ als ‘lage’ cultuur (zie onder andere Brook, O’Brien en Taylor 2020; Michael 2017; Nagel 2004; Scherger 2009). Een van de bijwerkingen hiervan is dat het bezoek aan gecanoniseerde vormen van kunst en cultuur is afgenomen, omdat de nieuwe generatie actieve cultuurbezoekers juist veel verschillende vormen van kunst en cultuur bezoeken (Scherger 2009).

De somatische norm omschrijft de verwachtingen over de belichaming en dus de fysieke kenmerken van iemand in een bepaalde functie. In onderzoeken is het vooral toegepast op het werkveld (zie bijvoorbeeld Brook, O’Brien en Taylor 2020; Puwar 2001) en gebruikt om te verklaren hoe witte mannen zonder een beperking op de ‘juiste’ plek lijken te zijn in bepaalde fysieke werkomgevingen en daarom makkelijker op bepaalde functies terechtkomen (Puwar 2001; Puwar 2004). De witte mannelijke norm komt voort uit de koloniale en patriarchale geschiedenis van Europa en maakt het lastig voor mensen met andere fysieke kenmerken om in bepaalde ruimtes te worden geaccepteerd (Puwar 2004). Dit wordt bovendien versterkt door een gebrek aan juiste representaties in de media (Wroblewski en Huston 1987). Mensen die niet aan de norm voldoen moeten hun diversiteitskenmerken verhullen als voorwaarde om wel in een groep te passen en niet buitengesloten te worden (Brook, O’Brien en Taylor 2020). De culturele sector is exclusief (Brook, O’Brien en Taylor 2020) en in Nederland wordt dit versterkt door subsidiestructuren waarbij er binnen de sector wordt besloten wie financiering krijgt (van Eijk 2018). Een ongelijke en niet inclusieve culturele sector trekt geen divers publiek aan. Cultuurparticipatie is in veel gevallen ook niet gelijk en inclusief, en de norm is om niet te participeren, zeker voor mensen die niet binnen de somatische norm passen en daarom extra moeite moeten doen om te worden geaccepteerd (Brook, O’Brien en Taylor 2020).

Cultureel kapitaal omschrijft iemands kennis, eigenschappen en bezittingen waardoor deze persoon deel is van een bepaalde sociale klasse (Bourdieu 1984). Dit kunnen bijvoorbeeld voorwerpen, kwalificaties, belichaamde aspecten, kennis van ongeschreven regels en (gedrags)normen zijn. Ook kan cultureel kapitaal voortkomen uit de fysieke nabijheid van een individu tot de somatische norm. Cultureel kapitaal wordt vooral opgedaan tijdens iemands jeugd – onder andere onder invloed van ouderlijk kapitaal (Michael 2017). Het culturele kapitaal waarover iemand beschikt, heeft invloed op de kansen die deze persoon krijgt en op hoe makkelijk deze persoon zich door de sociale wereld kan bewegen en zich op verschillende plekken kan thuis voelen (Bourdieu 1984). Binnen de culturele sector heeft cultureel kapitaal invloed op iemands status en op het onderscheid tussen ‘legitieme’ en ‘niet legitieme’ smaak en dus ook op ‘legitieme’ vormen van kunst, cultuur en cultuurparticipatie (Brook, O’Brien en Taylor 2020).

7.2. De belangrijkste bevindingen uit de analyse

Om mijn hoofdvraag goed te kunnen beantwoorden heb ik vijf twintigers met een hbo-opleidingsniveau geïnterviewd over cultuurparticipatie en hun beeld van cultuurbezoekers. Voor deze interviews heb ik gebruik gemaakt van de Q-methode waarbij de respondenten afbeeldingen van 36 mensen heb laten sorteren op basis van de vraag of ze vinden dat deze mensen wel, neutraal of niet waarschijnlijk cultuur bezoeken. Dit heb ik gedaan om het gesprek op gang te helpen en onderliggende gedachtepatronen zichtbaar te maken (Jedeloo en van Staa 2009). De vijf respondenten zijn allemaal op verschillende manieren bezig met kunst, cultuur en creativiteit. Ze bezoeken musea, poppodia en theatervoorstellingen en zijn zelf creatief bezig met fotografie, dansen, muziek maken en koken. Dit deden de respondenten al in hun jeugd en ze werden gestimuleerd door familie en school.

Wanneer de respondenten het over mensen op de afbeeldingen als potentiële cultuurbezoekers hebben, hebben ze het veel over de leeftijd en het gender van de mensen. Ook wordt etnische achtergrond genoemd en benoemen de respondenten dat sommige mensen er slim, geëngageerd of aardig uitzien en/of geïnteresseerd kijken. Daarnaast worden er nog veel andere kenmerken en uitstallingen benoemd. De respondenten gebruiken deze omschrijvingen om een inschatting te maken van iemands achtergrond en karakter en zo in te schatten of deze persoon wel of niet naar bepaalde culturele instellingen gaan. Het precieze beeld van een cultuurbezoeker verschilt per respondent en per kunstvorm en is gebaseerd op eigen ervaringen en veronderstellingen. Sommige respondenten vinden dat kunst en cultuur een stoffig imago hebben aangezien ze er vooral oudere mensen zien, andere respondenten vinden kunst en cultuur juist iets voor jonge en maatschappelijk betrokken mensen. Wat opvalt is dat alle respondenten bij een vraag naar theaterfestivals hun eigen bezoek (of gebrek daaraan) aan een theaterfestival benoemen, terwijl dat niet of nauwelijks gebeurt bij de andere kunstvormen. Waar de ene respondent vooral kijkt naar wat zij om zich heen zien bij culturele instellingen, denkt de andere vanuit de mensen op de afbeeldingen: wat zijn mogelijke redenen of juist drempels voor deze

persoon om cultuur te bezoeken? Regelmatig delen de respondenten afbeeldingen in bij onwaarschijnlijk omdat ze verwachten dat deze persoon eerder iets anders zou willen doen, bijvoorbeeld naar een feestje gaan, werken of juist thuis op de bank zitten.

Verskillende respondenten zijn zich bewust van een somatische norm voor bezoekers. De één vindt musea wat voor mannen en de ander juist voor vrouwen, jonge mensen gaan naar populaire films en oudere witte vrouwen komen vaak naar theaterfestivals. De respondenten merken het als ze bij een culturele instelling zijn en daar vooral oudere mensen aanwezig zijn. In sommige gevallen is dit ook een drempel voor henzelf of verwachten ze dat dit een drempel kan zijn voor de mensen op de afbeeldingen. Hoewel de verwachtingen over de verschillen in cultuurparticipatie bij mannen en vrouwen per respondent verschillen zien ze allemaal dat dit wel invloed kan hebben, vooral bij een theaterfestival. Respondenten 1 en 3 noemen dat ze verwachten dat niet genoeg onderlinge acceptatie en inclusie een mogelijke drempel kan zijn voor bezoekers met een niet-westerse etnische achtergrond. Respondent 5 is een vrouw met een Marokkaans-Nederlandse achtergrond en noemt dat ze vooral de somatische norm voor het publiek zoals verondersteld door de makers ervaart als een drempel. Volgens haar verwachten makers een bepaald referentiekader van hun publiek, inclusief taalgebruik, humor en herkenning van bepaalde situaties. Als dit niet aansluit voelt ze zich soms alsof ze niet in het publiek past. Ook vertelt ze dat het haar erg opvalt als er weinig bezoekers met een Marokkaanse of Turkse achtergrond bij een culturele instelling zijn. Respondent 4 is een man met een bi-culturele achtergrond, maar lijkt hier minder op te letten.

De drempels die door de respondenten zijn genoemd, zijn: het oordeel van anderen, er is niemand om mee te gaan, de afstand, een gebrek aan een gevoel van thuishoren, desinteresse, een gebrek aan tijd, andere prioriteiten, een gebrek aan informatie, de kosten, niet genoeg representatie in de kunstwerken, niet gestimuleerd om te gaan, en het publiek. Een groot deel van deze drempels zijn praktisch van aard. Tijd lijkt de grootste drempel te zijn, maar ook de kosten, informatievoorziening en afstand spelen een rol. Ook zijn de respondenten niet geïnteresseerd in sommige vormen van kunst en cultuur en is desinteresse een veel voorkomende drempel. Respondent 5 noemt bovendien dat het belangrijk is dat cultuurparticipatie tijdens de jeugd wordt gestimuleerd en dat de interesse van kinderen moet worden gevoed. Zowel cultuureducatie en culturele activiteiten die door scholen worden georganiseerd, als cultuureducatie en -participatie buiten school om, is volgens haar van belang. Bovendien is het een belangrijke voorwaarde dat dit ook door iemands ouders worden gestimuleerd. Ze vertelt dat dit, zeker in Marokkaanse en Turkse gezinnen, niet altijd gebeurt en dat dit ervoor zorgt dat veel mensen uit haar jeugd nauwelijks cultuur bezoeken. De vijf respondenten uit mijn onderzoek zijn allemaal wel gestimuleerd en gevoed in hun culturele interesse, al verschilt het wel per respondent in welke mate dit werd gedaan. Alle respondenten noemen samen cultuur bezoeken als voorwaarde om te gaan en gaan (meestal) niet alleen. Alleen wanneer ze met familie gaan is samen

gaan ook een reden om te gaan. Met vrienden ondernemen de respondenten net zo graag andere activiteiten en gaan ze alleen als ze ook daadwerkelijk geïnteresseerd zijn in de kunst of als ze gaan voor de verdieping. De andere activiteiten die de respondenten met vrienden ondernemen, zijn in sommige gevallen ook een soort drempel. Deze drempel heb ik ‘andere prioriteiten’ genoemd. De respondenten omschrijven allemaal dat ze een druk leven hebben inclusief veel verschillende interesses, zowel binnen de cultuur als buiten de culturele sector. Dit verwachten ze ook van de mensen op de afbeeldingen die tijdens het interview werden gebruikt. Hoewel ze het leuk vinden om af en toe een culturele instelling te bezoeken is het geen prioriteit om vaak kunst en cultuur te bezoeken. Liever combineren ze cultuurbezoek met andere prioriteiten en hebben ze een gedragspatroon waarin ze af en toe cultuur bezoeken, tijd besteden aan hobby’s en sport, feestjes bezoeken, middagen op een terras zitten, dagjes weggaan met partners en/of vrienden en af en toe op vakantie gaan.

7.3. Antwoorden op de deelvragen

In de onderstaande tekst zal ik de belangrijkste bevindingen uit het literatuuronderzoek en de interviews combineren om de vier deelvragen van mijn scriptie te beantwoorden.

7.3.1. Op welke manier en in welke vorm participeren twintigers in Nederland met een hbo-opleidingsniveau in kunst en cultuur?

De respondenten uit deze scriptie hebben over het algemeen een brede en omnivore interesse, wat aansluit bij het beeld dat verschillende wetenschappers schetsen (zie onder andere Brook, O’Brien en Taylor 2020; Michael 2017; Nagel 2004; Scherger 2009). Vooral respondenten 1, 3 en 5 zijn omnivoor in de cultuur die ze consumeren. Respondent 2 is naar verhouding meer bezig met gecanoniseerde vormen van cultuur zoals theater, balletvoorstellingen en musea, maar bezoekt ook populaire vormen van kunst en cultuur. Respondent 4 heeft een omnivore interesse maar bezoekt en consumeert in vergelijking met de rest vooral populaire vormen van kunst en cultuur. Alle respondenten luisteren muziek, kijken wel eens films, gaan wel eens naar musea en zijn geïnteresseerd in theaterfestivals. Wel verschillen de specifieke ervaringen en voorkeuren van de respondenten. Dit verschil zit bijvoorbeeld in de soort muziek die ze luisteren, of ze thuis films kijken of naar een bioscoop gaan, of ze alleen op vakantie naar musea gaan of ook in Nederland, en of ze al eens een theaterfestival hebben bezocht of niet. Daarnaast zijn de respondenten ook actief bezig met kunst en cultuur en zijn ze graag zelf op veel verschillende manieren creatief bezig. Kortom, de respondenten hebben allemaal een uniek “taste fabric” (Michael 2017, 151) en bezoeken zowel gecanoniseerde als populaire vormen van kunst en cultuur (Scherger 2009, 26).

Zoals verwacht op basis van de theorieën van Ineke Nagel heeft cultuurparticipatie als gedragspatroon ook bij de respondenten de oorsprong in de jeugd (2004). Hoewel het ouderlijk milieu

van de respondenten verschilde, werden de respondenten als kinderen allemaal door familie en school gestimuleerd om cultuur te bezoeken. Voor een groot deel lijkt de cultuurparticipatie van de respondenten nog op de kunst en cultuur die ze als kind bezochten of maakten, zelfs al worden ze nu minder vaak meegenomen door familieleden. Wel maken de meeste respondenten nu minder kunst zelf. Ze vinden bijvoorbeeld tekenen minder leuk of hebben geen tijd meer voor danslessen. Ook is de cultuurparticipatie bij de respondenten wat veranderd en aangepast aangezien ze hun eigen smaak hebben ontwikkeld en daardoor bepaalde instellingen minder en andere instellingen juist meer bezoeken. De verandering cultuurparticipatie als gedragspatroon bij de respondenten heeft voor een groot deel te maken met het leeftijdseffect levensstijl, inclusief de tijd die de respondenten hebben (Scherger 2009, 39). Ook is de smaak van de respondenten meer volwassen geworden aangezien de respondenten zelf ook volwassen zijn geworden en houden de respondenten zich nu vaker bezig met meer complexe vormen van kunst en cultuur (Nagel 2004; Scherger 2009, 25).

7.3.2. Hoe zien twintigers in Nederland met een hbo-opleidingsniveau cultuurbezoekers voor zich?

De respondenten hebben over het algemeen een positief beeld van cultuurbezoekers en gebruiken vooral veel positieve woorden om eigenschappen van cultuurbezoekers te omschrijven. Dat is niet voor alle vormen van kunst en cultuur zo; museumbezoekers worden het snels als stoffig en saai gezien. Ook valt het op dat de cultuurbezoeker gezien wordt als iemand die maatschappelijk bewust en geïnteresseerd is en noemt respondent 5 duidelijk dat een cultuurbezoeker genoeg tijd moet hebben om zich te kunnen verdiepen in kunst en cultuur. En dat is niet voor iedereen weggelegd.

De somatische norm voor een cultuurwerker wordt omschreven als een “white middle-class origin man” (Brook, O’Brien en Taylor 2020, 210). De respondenten die hebben meegedaan aan de interviews voor deze scriptie hebben geen van allen sociaaleconomische achtergrond genoemd. Dat betekent echter niet dat dit geen onderdeel is van de somatische norm. Mogelijk is dit voor een deel van de respondenten geen opvallende norm omdat ze hier zelf geen nadelige gevolgen van ondervinden. Als mensen zelf geen nadelige gevolgen ondervinden naar aanleiding van bepaalde diversiteitskenmerken, is het namelijk minder vanzelfsprekend dat deze mensen de invloed van de diversiteitskenmerken opvalt (Puwar 2001, 656). Respondent 5 benoemt bovendien wel aspecten die te maken hebben met sociaaleconomische achtergrond, maar labelt deze als afhankelijk van etnische en culturele achtergrond. Respondent 5 omschrijft dat cultuurparticipatie, zowel actief als passief, niet wordt gestimuleerd in Marokkaanse en Turkse gezinnen; er is namelijk geen geld mee te verdienen. Hoewel dit niet gezinnen hoeven te zijn met een lager sociaaleconomische status, komt hetzelfde vaak voor in gezinnen met diverse achtergronden en lagere sociaaleconomische status (Brook, O’Brien en Taylor 2020). De respondenten spreken niet over een verschil tussen de middenklasse en de bovenklasse. Wel noemt respondent 3 dat hij kunst en cultuur, en vooral theaterfestivals, iets vindt voor mensen met een progressieve politieke voorkeur. Hoewel dit aan een bepaalde

sociaaleconomische achtergrond kan worden verbonden, is dat geen direct verband en zijn andere sociaaleconomische achtergronden daardoor ook niet uitgesloten.

De etnische achtergrond van cultuurbezoekers wordt door alle respondenten genoemd. Ze zien dat de somatische norm voor cultuurbezoekers, met name gecanoniseerde cultuur, wit is. Dit beeld komt overeen met de exclusieve culturele sector zoals omschreven door Brook, O'Brien en Taylor (2020). Hier zijn wel uitzonderingen op, bijvoorbeeld een moskee. De respondenten hebben het niet over het verhullen hun eigen diversiteitskenmerken aan de hand van cultureel kapitaal (Puwar 2004). Wel noemt respondent 1 dat ze verwacht dat het extra lastig is voor een zwarte vrouw om geaccepteerd te worden op een literair festival als zij niet alleen zwart is, maar ook dreadlocks heeft. Ook benoemen alle respondenten dat ze dit niet terecht vinden en dat iedereen kunst en cultuur leuk kan vinden en zich welkom zou moeten voelen.

Naast etniciteit wordt ook gender genoemd. Sommige respondenten geven aan dat ze bepaalde vormen van kunst en cultuur, met name de populaire film en voor respondent 4 ook het museum, meer iets vinden voor mannen dan voor vrouwen. Het verschil vinden ze echter niet heel groot, dus dit is niet een heel uitgesproken somatische norm. Voor met name theaterfestivals is de somatische norm juist duidelijk een vrouw. Volgens de respondenten zijn daar vooral mannen aanwezig als ze worden meegenomen door een vrouw of als ze zelf (theater)maker zijn. Respondent 1 legt bovendien uit dat ze niet denkt dat vrouwen theater per definitie leuker vinden, maar dat ze verwacht dat mannen minder gaan omdat anderen negatief oordelen over theaterbezoek. Respondent 1 verwacht dus dat een vrouw als somatische norm bij theaterfestivals kan resulteren als een drempel voor mannen (Puwar 2004).

Het kenmerk dat het meeste is genoemd door de respondenten, is leeftijd. Respondent 2 vindt het museum iets voor oudere mensen, respondent 4 juist voor jongere mensen en de rest heeft daar een minder duidelijke mening over. Populaire films zijn volgens de respondenten meer iets voor jonge mensen en theaterfestivals vooral iets voor oudere mensen, al komen er ook genoeg cultureel actieve, jonge vrouwen. Hoewel de respondenten in sommige gevallen dus verdeeld zijn over welke precieze leeftijd bij de somatische norm hoort, is leeftijd wel iets waar alle respondenten op letten, ook in de gevallen wanneer ze zelf bij de somatische norm voor leeftijd horen en geen nadelige effecten ondervinden. Bij de somatische norm voor leeftijd klopt het dus niet dat het alleen opvalt wanneer de respondenten zelf nadelige effecten van de norm ondervinden (Puwar 2001).

7.3.3. Is er een verband tussen de cultuurparticipatie van twintigers in Nederland met een hbo-opleidingsniveau en de manier waarop deze groep denkt over cultuurbezoekers?

Zoals ik heb omschreven bij de vorige deelvraag, zien de respondenten de somatische norm van een cultuurbezoeker als een wit persoon die in veel gevallen wat ouder is, maar bij sommige kunstvormen juist ook een twintiger of een dertiger. Over het algemeen maakt het de respondenten niet veel uit dat vooral oudere mensen culturele instellingen bezoeken. Respondent 5 noemt wel dat dit een drempel

kan vormen als instellingen ook een erg klassiek profiel hebben, bijvoorbeeld bij een concertgebouw dat vooral is gericht op klassieke muziek. Dit kan mogelijk komen omdat respondent 5 in dit specifieke geval niet in de somatische norm past en daarnaast ook niet beschikt over het culturele kapitaal waar mensen die deze instellingen bezoeken met een erg klassiek profiel wel over beschikken (Bourdieu 1984; Puwar 2004).

Over het algemeen vinden de respondenten kunst en cultuur meer iets voor vrouwen, maar sommige respondenten vinden bepaalde vormen van kunst en cultuur juist meer iets voor mannen. De respondenten kunnen zich voorstellen dat andere bezoekers mogelijk last hebben van oordelen op basis van hun gender, maar ervaren dit zelf niet, of in ieder geval niet bewust. Hoewel het de respondenten ook duidelijk opvalt dat de culturele sector, en vooral gecanoniseerde vormen van kunst en cultuur, overwegend wit zijn, lijkt dit bij de respondenten in de meeste gevallen niet een drempel voor cultuurparticipatie te vormen. Dit wordt benoemd door zowel de respondenten die zelf wit zijn als de respondenten die zelf een donkere huidskleur hebben. Uit het onderzoek is niet gebleken dat de respondenten met een donkere huidskleur moeten compenseren met extra cultureel kapitaal om zich thuis te kunnen voelen bij instellingen waar een witte somatische norm heerst (Brook, O'Brien en Taylor 2020; Puwar 2004).

7.3.4. Resulteert de manier waarop twintigers in Nederland met een hbo-opleidingsniveau denken over cultuurbezoekers in drempels voor cultuurparticipatie, en zo ja, op welke manier gebeurt dit?

Zoals hierboven omschreven, heeft de somatische norm impact. Respondent 1 zou niet snel naar een moskee gaan omdat ze wit is en zich daar niet thuis voelt. Ze heeft bovendien het idee dat dat niet respectvol zou zijn en dat ze zich te veel als een toerist zou voelen. Zowel respondent 1 als respondent 2 omschrijven dat het ze opvalt dat de meeste bezoekers van gecanoniseerde kunst wat ouder zijn, al resulteert dit voor deze respondenten niet in een drempel voor cultuurparticipatie. Alle respondenten omschrijven dat de somatische norm voor een theaterfestival een witte oudere vrouw is, maar toch benoemen ook alle respondenten juist dat ze soms theaterfestivals bezoeken of dat ze dat graag zouden willen doen. Respondent 1 vindt een bezoek aan een theaterfestival erg bij haarzelf passen en denkt dat ze daar “helemaal op [haar] plek” zou zijn. Respondent 5 omschrijft dat ze wel geïnteresseerd is in theaterfestivals, maar dat het idee van een homogene publieksgroep bestaande uit witte en oudere mensen haar wel kan tegenhouden. Liever bezoekt ze culturele plekken en activiteiten met een jong publiek en gemixte perspectieven. Toch komt ze soms op plekken waar niet of nauwelijks anderen met een Marokkaanse of bi-culturele achtergrond zijn. Dit heeft invloed op haar ervaring bij een culturele instelling, maar dat is niet altijd een dusdanige invloed waardoor het ook een drempel vormt. Alleen tot een concertgebouw, waar volgens haar een klassiek georiënteerd, oud en wit publiek komt, voelt ze zich echt niet aangetrokken waardoor ze deze instelling ook niet bezoekt. Ook respondent 2 omschrijft

dat het imago van een culturele instelling inclusief de bezoekers van deze instelling, haar beeld van een bepaalde plek beïnvloedt:

Nou in het begin, denk je dan van oh, ben je, ben ik dan onderdeel van de geitenwollen sokken community of zo. Maar dat is natuurlijk helemaal niet zo, want een museum is natuurlijk hartstikke leuk. Alleen er zit nog wel gewoon nog steeds een connotatie aan vast... Dat mensen een museum zien als iets oubolligs, iets stoffigs, iets wat niet cool is, iets wat niet leuk is. En ja, het is natuurlijk ook wel zo dat heel veel jongeren ook gewoon steeds niet voor kiezen. En ja, ik moet heel eerlijk zeggen, toen ben ik toch wat jonger, wel, zeg, maar echt een beetje tiener achtig, ga je ook niet tegen een vriendin zeggen van we gaan naar museum of zo, want dat is gewoon niet... In die leeftijd, is het gewoon niet cool. Nu zou dat gewoon oké zijn, want ja, gewoon die met een, een andere levensfase of zo ja, ik weet niet.

Hoewel respondent 2 zich erg bewust is van het beeld wat er bestaat over museumbezoekers, vormt dit uiteindelijk voor haar niet een drempel voor museumbezoek. Ook respondent 3 is van mening dat de andere bezoekers van een culturele instelling of activiteit van invloed zijn op zijn ervaringen bij deze instelling of activiteit. Hij omschrijft dit als volgt:

Ik zou bijvoorbeeld met misschien met heel veel mensen die [bij een Hollywood film] komen, maar dat is ook een aanname die je doet, maar met misschien met heel veel mensen veel minder snel in gesprek kunnen gaan dan bij de andere twee. Bij de andere twee kan ik... Heb ik het gevoel van uh, als ik naar een museum ga bijvoorbeeld, een historisch museum. En uh, dan ga je daar ook al heen omdat ik daar interesse in heb. En als ik daar dan weet ik veel met mensen spreek. Dan heb ik al meteen een gedeelde interesse omdat we allebei naar een soort... Het is ja, eigenlijk een beetje een niche, zeg maar.

In andere woorden: de bezoekers van een culturele instelling of activiteit hebben invloed op de ervaring van de respondenten wanneer zij bij deze instelling of activiteit zijn. De respondenten zijn zich bewust van het imago van een bepaalde vorm van kunst en cultuur, en vinden het fijn om ergens met gelijkgestemden te gaan. Dit sluit aan bij het beeld wat in verschillende onderzoeken wordt geschetst (zie bijvoorbeeld Brook, O'Brien en Taylor 2020) Desalniettemin is dit voor de respondenten uit deze scriptie geen bewuste en directe drempel voor cultuurparticipatie. Wel kan het bijdragen aan de desinteresse in een bepaalde vorm van cultuur, en draagt het zo toch bij aan een drempel voor cultuurparticipatie of kan het onbewust een rol spelen. Ook kan het zo zijn dat de

respondenten hierdoor liever kiezen voor een andere vorm van kunst en cultuur of een andere culturele instelling of activiteit bezoeken die wel binnen dezelfde soort kunst en cultuur opereert, maar waar bezoekers komen met vergelijkbare fysieke kenmerken (Puwar 2001; Puwar 2004) of vergelijkbaar cultureel kapitaal (Bourdieu 1984).

Respondent 5 omschrijft daarnaast de impact van het beeld dat makers hebben van hun publiek inclusief het culturele kapitaal van dit publiek. Ze ervaart hoe kunst en cultuur wordt gemaakt voor mensen die bepaalde situaties en problemen herkennen, een bepaald taalgebruik hebben en bepaalde humor snappen – dus voor mensen met een specifieke soort en hoeveelheid cultureel kapitaal (Bourdieu 1984; Brook, O'Brien en Taylor 2020). Zelf bezoekt ze graag plekken waar dit veronderstelde culturele kapitaal van het publiek goed aansluit bij haarzelf. Ook merkt ze dat mensen die gewend zijn om dingen te snappen omdat hun culturele kapitaal aansluit bij wat de meeste makers van hun publiek verwachten, deze dingen soms niet snappen en daardoor wat in de war zijn. Dit valt niet onder de somatische norm aangezien het niet om belichaamde aspecten in de fysieke ruimte gaat (Puwar 2002), maar om ervaringen en (sub)cultureel kapitaal die voortkomen uit iemands achtergrond en fysieke kenmerken die een rol spelen in iemands leven buiten de directe fysieke ruimte van de culturele instelling waar de culturele activiteit plaatsvindt (Brook, O'Brien en Taylor 2020).

Ook een gebrek aan representatie is tijdens de interviews aan bod gekomen. Dit werd vooral door respondent 3 vaak genoemd. Zijn verwachting was dat mensen met een niet-westers uiterlijk minder snel naar westerse vormen van kunst en cultuur gaan omdat daar te weinig of te stereotyperende niet-westerse representatie in zit. Volgens hem leidt een gebrek aan representatie tot desinteresse en is dat uiteindelijk een drempel waarom deze mensen minder kunst en cultuur bezoeken. Hij heeft het hier niet op de manier waarop gebrekkige representatie kan bijdragen aan een exclusieve somatische norm, maar over de manier waarop een gebrek aan de juiste representatie ervoor zorgt dat de groepen mensen die niet of niet goed worden gerepresenteerd, niet van de kunstwerken kunnen genieten (Wroblewski en Huston 1987). Zelf heeft hij dit niet op deze manier ervaren, maar hij kan zich voorstellen dat anderen dat wel doen. Respondent 4 geeft aan dat desinteresse ook kan voortkomen uit cultuurverschillen. Hij schat bijvoorbeeld een persoon die eruitziet alsof hij een Afrikaanse etnische achtergrond heeft in als onwaarschijnlijk om naar een theaterfestival omdat hij verwacht dat dit een gelovige man is aangezien dat meer leeft in Afrikaans-Nederlandse subculturen dan in de Westers-Nederlandse cultuur en geeft aan dat gelovigheid en theaterfestivals volgens hem niet goed samengaan.

7.4. Hoofdvraag: drempels voor cultuurparticipatie

De hoofdvraag van deze scriptie werd in de introductie geïntroduceerd en luidt als volgt:

Ondervinden twintigers in Nederland met een hbo-opleidingsniveau de drempels voor cultuurparticipatie en zo ja, op welke manier ervaren zij deze drempels?

Voordat ik begon met het uitvoeren van de interviews, heb ik de volgende hypothese opgesteld:

Mijn verwachting is dat de respondenten uit deze scriptie die het meeste lijken op de somatische norm die zij inbeelden bij een bepaalde vorm van cultuurparticipatie en -consumptie, minder drempels ervaren voor cultuurparticipatie. Respondenten die minder lijken op de somatische norm die zij inbeelden bij een bepaalde omgeving, zullen zich naar mijn verwachting meer bewust zijn van het belichaamde culturele kapitaal dat bij hen ontbreekt en het alternatieve culturele kapitaal dat zij nodig hebben om hiervoor te compenseren. Mogelijk hebben deze respondenten het gevoel dat ze niet welkom zijn en te veel ruimte opnemen (Puwar 2004, 49). De respondenten die zelf meer overeenkomen met hun beeld van de somatische norm ervaren vooral drempels die minder te maken hebben met cultureel kapitaal. Ook zullen zij zich minder bewust zijn van het benodigde culturele kapitaal. Een mens is zich meestal niet bewust van de normen waar hij, zij of hen aan voldoet, net als een vis die zich niet bewust is van het water waar het in zwemt (Puwar 2001, 656). Om te onderzoeken of deze verwachtingen kloppen, heb ik vijf twintigers geïnterviewd over hun ervaring van de drempels voor cultuurparticipatie. In het volgende hoofdstuk licht ik de methode verder toe, baken ik het onderzoek af en omschrijf ik hoe ik mijn onderzoek heb uitgevoerd.

Tijdens de interviews die ik heb gehouden met vijf Nederlandse twintigers met een hbo-opleidingsniveau zijn veel verschillende drempels voor cultuurparticipatie genoemd. In sommige gevallen spelen de somatische norm en het cultureel kapitaal daarin een rol. De somatische norm omschrijft de veronderstelde belichaming, dus de fysieke kenmerken, van mensen die thuishoren in bepaalde fysieke ruimtes (Puwar 2001; Puwar 2004). In deze scriptie heb ik dit begrip toegepast op cultuurbezoekers en -participanten en heb ik gekeken naar de fysieke kenmerken die worden verwacht van mensen die zich als bezoeker begeven in culturele instellingen of andere culturele plekken. Cultureel kapitaal omschrijft het mechanisme achter het onderscheid tussen ‘legitieme’ en ‘niet legitieme’ vormen van smaak, kunst en cultuur, makers en bezoekers. Dit mechanisme is gebaseerd op bijvoorbeeld voorwerpen, kwalificaties of fysieke kenmerken waarover iemand beschikt, en kennis van ongeschreven regels en (gedrags)normen (Bourdieu 1984).

Hoewel alle respondenten verwachten dat er mensen zijn voor wie de somatische norm en/of cultureel kapitaal een drempel kan zijn voor cultuurparticipatie, is er maar één respondent die ook benoemt dat zij dit zelf ervaart als drempel. Dit is respondent 5, zij is zelf werkzaam in de culturele sector en dus erg bewust bezig met doelgroepen van kunst en cultuur en heeft daarnaast zelf ook een Marokkaans-Nederlandse achtergrond. Van de vijf respondenten is zij ook degene die het duidelijkste ziet dat ze in veel gevallen niet binnen de somatische norm van een cultuurbezoeker past. Respondenten 1 en 2 zien dit ook in het geval van leeftijd, maar lijken hierdoor niet direct drempels voor cultuurbezoek te ondervinden. Respondent 5 omschrijft ook de invloed van cultureel kapitaal. Ze vertelt dat het haar opvalt dat makers vaak veronderstellen dat hun publiek beschikt over een specifiek referentiekader inclusief woordenschat, humor en herkenning van bepaalde situaties of problemen. Wanneer ze bijvoorbeeld naar een theaterstuk van een Marokkaanse theatermaker gaat, ziet ze dat zij over het juiste culturele kapitaal beschikt en dus binnen dit veronderstelde plaatje van de bezoeker past. Bij kunst en cultuur van andere makers voelt ze juist soms dat dit niet aansluit.

De respondenten ervaren ook drempels die niet te maken hebben met de somatische norm en cultureel kapitaal. In sommige gevallen zijn de tickets te duur, of is een bepaalde instelling waar ze naartoe zouden willen gaan te ver weg. De respondenten vinden de informatievoorziening rondom een instelling of activiteit belangrijk, en een gebrek aan informatie kan een drempel zijn. Verder zijn de respondenten niet geïnteresseerd in sommige vormen van kunst en cultuur; desinteresse wordt door meerdere respondenten als drempel genoemd. Volgens het rapport *Van de canon en de mug: Een inventarisatie van inzichten rondom de culturele niet-bezoeker*, is de grootste drempel onder niet-bezoekers “een gebrek aan interesse in - of affiniteit met - het culturele aanbod” (Bisschop Boele en van Eijck 2018, 16). Dit sluit dus aan bij uitspraken van sommige respondenten, maar lijkt bij niemand de voornaamste drempel en is niet op alle respondenten van toepassing. Een andere drempel die sommige respondenten noemen is dat ze niet altijd iemand kunnen vinden om mee naar een culturele instelling of activiteit te gaan of dat cultuurbezoek niet wordt gestimuleerd door hun omgeving. In het laatste geval betekent het volgens de respondenten niet dat de mensen uit hun omgeving tegen kunst en cultuur zijn, maar dat ze zelf niet mee willen. De drempels niemand om mee te gaan en niet gestimuleerd komen dus in veel gevallen overeen. Voor andere respondenten is samen een culturele instelling of activiteit bezoeken wel een voorwaarde maar niet een drempel. Als ze echt willen, kunnen ze altijd wel iemand vinden om mee te gaan.

Tot slot omschrijven de respondenten vaak dat ze niet genoeg tijd hebben. In sommige gevallen is dit een drempel op zich: in de week dat ergens een theaterfestival is hebben ze het net te druk met werk of door een lastige thuissituatie hebben ze al even geen tijd gehad om naar een museum te gaan. In andere gevallen is het echter zo dat respondenten zelf geen tijd maken aangezien ze andere prioriteiten hebben. De respondenten hebben erg brede interesses. Niet alleen hun culturele

voorkeuren zijn omnivoor, maar ook hun interesses buiten de culturele sector. Ook hebben de respondenten een druk leven en zijn ze in veel gevallen bezig met combinaties van een baan, een studie, een stage en/of een lastige thuissituatie. Het is lastig om te zeggen of dit een generatie-effect is. Studenten en starters hebben vaker dan ooit last van burn-outklachten (Oostra 2018), werkstress (Wienen 2022) en prestatiedruk (NOS 2019). Als dit het geval is, moeten de twintigers uit deze generatie meer tijd besteden aan werk, studie en/of stage en hebben ze minder vrije tijd. In de vrije tijd die ze hebben, wisselen ze af tussen cultuurbezoek en andere prioriteiten zoals hobby's, sport, vakantie en afspreken met vrienden. De constatering dat respondenten niet altijd tijd maken voor cultuurparticipatie, sluit aan bij het rapport *Kunstminnend Nederland* waarin het argument "Het kwam er gewoon niet van" (Van den Broek 2013, 8) het meeste werd genoemd als drempel voor cultuurbezoek. Volgens het rapport komt dit omdat er niet genoeg urgentie is of omdat culturele instellingen de interesse van potentiële participanten niet goed genoeg aanwakkeren (Van den Broek 2013). Uit dit onderzoek blijkt een andere verklaring: de respondenten zijn geïnteresseerd in kunst en cultuur en doen hier ook allemaal wat mee. Ze hebben echter niet de behoefte om regelmatig kunst en cultuur te bezoeken en hebben genoeg aan minder frequent cultuurbezoek. Hierdoor komt cultuurbezoek er regelmatig ook niet van.

Hoewel de vooraf opgestelde hypothese niet onjuist is, is wel gebleken dat de invloed van de somatische norm en cultureel kapitaal veel minder sterk zijn dan ik had gedacht. Respondenten voelen wel dat ze soms jonger zijn of er anders uitzien dan andere bezoekers, maar ze voelen zich hierdoor meestal niet onwelkom. In veel gevallen is er dus wel een somatische norm, maar leidt deze bij de respondenten uit dit onderzoek niet tot drempels. Verder is het zo dat ook respondenten die voldeden aan bepaalde aspecten van de somatische norm, ook zagen dat zij daardoor mogelijk makkelijker geaccepteerd zouden worden. Ze zijn ze dus wel bewust van de omgeving waarin ze zich bevinden. Waar ze minder bewust van zijn, is waarom mensen die verder van de somatische norm afstaan in sommige gevallen minder geïnteresseerd zijn. Volgens respondenten 1 en 2 ligt dat bijvoorbeeld vooral aan de representatie. Respondent 5 legt uit dat dit verder gaat en dat dit voortkomt uit het veronderstelde publiek en het referentiekader daarvan waarop een maker zijn, haar of hen werk richt. Dit kan zich uiten in te weinig of gebrekkige stereotypen, maar zit eerder in een bepaald taalgebruik, de situaties die ergens in voorkomen en de humor die wordt gebruikt.

8. Discussie

In deze discussie bespreek ik hoe de uitkomsten van mijn onderzoek zich verhouden tot mijn verwachtingen. Ook omschrijf ik de validiteit en relevantie van dit onderzoek. Ik sluit af met aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

8.1. Mijn verwachtingen van het onderzoek en reflectie

In verband met de grootte van deze scriptie, heb ik 5 respondenten geïnterviewd. Dit is een erg kleine groep. Het perspectief van deze groep is niet representatief voor een bredere groep Nederlandse twintigers met een hbo-opleidingsniveau, wat betekent dat ik de uitkomsten van dit onderzoek niet kan generaliseren. Het kan zijn dat de uitkomsten voor een deel overeenkomen met een bredere groep, maar het is erg waarschijnlijk dat de ervaringen van andere Nederlandse twintigers met een hbo-opleidingsniveau erg divers zijn en voor een groot deel niet overeenkomen met de groep respondenten die ik voor deze scriptie heb geïnterviewd. Dit was ook niet het doel van deze kwalitatieve en exploratieve studie. Er is vervolgonderzoek nodig om te kijken of de resultaten uit mijn onderzoek toepasbaar zijn op een bredere groep Nederlandse twintigers met een hbo-opleidingsniveau.

Zoals ik hierboven al heb omschreven, was het bovendien lastig om een diverse groep respondenten te vinden. Ik heb in verschillende hoeken van mijn netwerk gezocht en de hulp van vrienden ingeschakeld. Dat betekent echter niet gelijk dat ik een diverse groep heb weten te bereiken. Uiteindelijk zijn de respondenten allemaal vrij makkelijk terug te leiden naar mezelf en de bubbel waarin ik me begeef. Ook kan het zo zijn dat de twintigers die mee willen doen met een onderzoek over cultuurparticipatie alleen ja zeggen omdat ze wel iets met cultuur hebben, wat niet voor een diverse groep zorgt. Ik heb veel meer mensen gevraagd of geprobeerd te vragen dan de vijf respondenten uit deze scriptie, maar in veel gevallen kreeg ik geen antwoord.

8.2. Een oordelende opdracht

Zoals omschreven in mijn analyse, hebben alle respondenten genoemd dat ze de opdracht van het sorteren van de afbeeldingen, een oordelende opdracht vonden. De respondenten merkten bijvoorbeeld op dat deze opdracht ervoor zorgde dat ze mensen in hokjes aan het plaatsen waren of gaven juist aan dat een bepaalde volgorde gebaseerd was op een stereotype en net zo goed niet waar kon zijn. Dit verbaasde mij niet en was juist iets wat ik voorafgaand aan de interviews ook had verwacht.

Bovendien vond ik het zelf ook lastig om de deelnemers te vragen om iemand op basis van vrijwel niks behalve iemands uiterlijke kenmerken, in te delen. Het voelde vaak alsof ik stereotyperende oordelen en uitspraken wilde uitlokken. Dat was echter niet zo. De opdracht had als doel om te kijken wat voor somatische norm er volgens de respondenten was in verschillende culturele omgevingen. Zelf ging ik hiermee om door zonder oordeel objectieve kenmerken van de afbeeldingen te benoemen, zoals leeftijd. Zo moedigde ik de respondenten aan om naar alle verschillende kenmerken te kijken en

dit op een zo objectief mogelijke manier te doen. Na afloop van alle interviews heb ik mijn onderzoeksdoelen en het theoretische kader aan de respondenten uitgelegd om ze wat meer context te bieden en de opdracht in een ander licht te zien. Dit hielp de respondenten om de context beter te begrijpen en de opdracht uit het interview te zien als minder oordelend.

8.3. Relevantie van het onderzoek

Zoals genoemd in de inleiding zijn de uitkomsten van onderzoek relevant voor de wetenschap, beleidsmakers en culturele instellingen. Deze scriptie biedt een inkijkje in de ervaringen van twintigers, een groep die vaak niet als geheel wordt meegenomen wetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld omdat veel onderzoek gericht is op een jongere leeftijdsgroep (zie bijvoorbeeld Schmutz, Stearns en Glennie 2016), omdat een leeftijdsgroep tussen 15 tot 40 als één categorie wordt gezien (zie bijvoorbeeld Van den Broek 2013) of juist wordt opgesplitst in groepen van 15 tot 25 jaar en 25 tot 40 jaar. Desalniettemin is dit een belangrijke groep. Twintigers maken veel veranderingen mee. Dit kan hun gedrag patronen aantasten, inclusief de patronen voor cultuurbezoek. Het is daarom voor wetenschappers belangrijk om te kijken hoe deze patronen verschuiven en wat voor invloed dit heeft op de cultuurparticipatie. Ook is het voor beleidsmakers en culturele instellingen belangrijk om te kijken naar de ervaringen van deze groep. Zo blijven de instellingen relevant en kan de overheid beleid maken gericht op een brede cultuurparticipatie. Tot slot zijn de uitkomsten van dit onderzoek relevant voor de wetenschap aangezien ik een kwalitatieve en exploratieve methode heb toegepast terwijl onderzoek naar cultuurparticipatie vaak op basis van kwalitatieve data wordt uitgevoerd en dus ook minder diep kan ingaan op de belevingswereld van bezoekers. Dat is in dit onderzoek wel gebeurd.

Naast de uitkomsten van het onderzoek, zijn ook het literatuuronderzoek en het theoretische kader relevant. Het literatuuronderzoek biedt een duidelijk overzicht inclusief een Nederlands perspectief van de recente literatuur rondom cultuurparticipatie en leeftijd. Het theoretische kader toont dat de somatische norm breed toepasbaar is, dus ook buiten een werkomgeving. Ook leg ik in het theoretische kader uit op welke manier de somatische norm en cultureel kapitaal aan elkaar verbonden zijn en hoe ze elkaar beïnvloeden. Dit is een interessant startpunt voor vervolgonderzoek naar de rol van de somatische norm in de culturele sector en daarbuiten.

8.4. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Het is opvallend dat de respondenten uit deze scriptie over het algemeen tevreden zijn met hun cultuurbezoek. Dit sluit namelijk niet goed aan bij mijn hypothese en daarmee mijn veronderstellingen over het cultuurbezoek, of vooral het gebrek daaraan, van anderen. Mogelijk is het nog niet gelukt om een echt diverse groep respondenten te bereiken of heeft de keuze om me te richten op twintigers met een hbo-achtergrond, geleid tot dit resultaat. Een andere optie is dat mijn constatering dat twintigers weinig cultuur bezoeken, een vooroordeel is wat eigenlijk helemaal niet klopt. Mogelijk bezoeken de

mensen om mij heen vaker en meer kunst en cultuur dan waar ik me van bewust ben. In vergelijking met de respondenten is de hoeveelheid kunst en cultuur die ik zelf bezoek nog wel bovengemiddeld. Dat betekent echter niet dat de respondenten daar ontevreden mee zijn en/of dat mijn meer frequente cultuurbezoek ‘beter’ is. Het kan ook zo zijn dat mijn veronderstelling dat twintigers meer kunst en cultuur zouden bezoeken als ze de kans zouden krijgen, gewoon niet klopt. Dit zou een interessant onderwerp kunnen zijn voor vervolgonderzoek.

In deze scriptie heb ik me gericht op een situatie voor het begin van de corona-epidemie. Ik heb bijvoorbeeld niet naar literatuur gezocht waarin de effecten van de corona-epidemie en de lockdowns die daaruit voortkwamen, werden onderzocht. Ook heb ik de respondenten gevraagd om te reflecteren op hun cultuurbezoek van voor de corona-epidemie. Dit heb ik gedaan omdat er op het moment dat ik deze scriptie begon (in februari 2021) nog niet of nauwelijks onderzoek was gedaan naar de gevolgen van corona. Ook speelde corona geen rol in de persoonlijke probleemstelling waarop deze scriptie is gebaseerd. Helaas maakt dit deze scriptie minder relevant; de samenleving is op een onvoorspelbare manier veranderd en culturele instellingen moeten een nieuwe weg zoeken in deze veranderde samenleving. Vervolgonderzoek gericht op de rol van de corona-epidemie en de verschillende lockdowns is een interessante toevoeging aan de conclusies die ik in deze scriptie heb omschreven.

Ander interessant vervolgonderzoek zou een onderzoek zijn waar door middel van een kwantitatieve methode wordt getest of mijn conclusies breder toepasbaar zijn. Een relevante invalshoek voor dit onderzoek zou onderzoek specifiek naar generatie-effecten kunnen zijn. Voor dit onderzoek moet er worden onderzocht of het gebrek aan tijd zoals omschreven door de respondenten, sterker in deze generatie wordt ervaren dan in andere generaties. Recente krantenartikelen rondom prestatiedruk (Wienen 2022) en de mentale gezondheid van jongeren (Veldhuis 2022), doet dit wel vermoeden. Een interessante hypothese kan zijn dat prestatiedruk als generatie-effect ervoor zorgt dat jongeren minder vrije tijd hebben, waardoor ze vaker een keuze moeten maken tussen verschillende prioriteiten en uiteindelijk minder vaak kunst en cultuur bezoeken.

Ook is het relevant om verder in te zoomen op de drempel desinteresse. Mogelijk leiden onbewuste drempels bij bepaalde vormen of genres binnen de kunst en cultuur tot desinteresse in deze specifieke vormen en genres. Zo kunnen onbewuste drempels ertoe leiden dat de respondenten wel in sommige maar niet in andere vormen van kunst en cultuur geïnteresseerd zijn. Er is meer en uitgebreider onderzoek nodig om deze diepere laag binnen de drempels voor cultuurbezoek te kunnen analyseren en te kijken of dit zich eventueel uit in desinteresse. Bovendien is het relevant om de invloed van cultuureducatie onder de loep te nemen en te onderzoeken welke rol cultuureducatie kan spelen in het voorkomen van desinteresse. Ook kan er worden gekeken naar hoe cultuureducatie in Nederland de afgelopen jaren is vormgegeven en wat voor mogelijke impact dat heeft op de huidige

cultuurparticipatie van twintigers. Wanneer dit wordt onderzocht, is het van belang om zowel naar scholen, beleid en de culturele instellingen en activiteiten zelf te kijken, aangezien deze partijen allemaal een rol spelen in de uiteindelijke totstandkoming van cultuureducatie. Ook cultuureducatie buiten de scholen om kan impact hebben. Het is dus ook relevant om te kijken naar publiekswerving gericht op jongeren en andere educatieactiviteiten buiten schoolbezoeken om.

Tot slot kan een vervolgonderzoek gericht op de rol van participatie binnen het Nederlandse cultuurbeleid relevant zijn. Mij lijkt het interessant om te kijken naar hoe de voorwaarden voor ‘succesvolle’ participatie worden gedefinieerd. Moet de participatie actief zijn of heeft passieve participatie ook genoeg effect? Is het belangrijk om te focussen op een eerste kennismaking of moet er worden gekeken naar participatie met een bepaalde frequentie? En in het geval van het laatste, hoe vaak of veel participeren is ‘goede’ participatie?

Nawoord

In deze scriptie heb ik me gericht op het perspectief van de twintiger als bezoeker. Hierdoor heb ik niet alleen nieuwe inzichten opgedaan over twintigers, maar ook over culturele instellingen en de culturele sector als geheel. Het werd mij nogmaals duidelijk dat weinig twintigers een sterke binding voelen tot culturele instellingen. Ondertussen lees ik in de kranten dat een groot deel van de musea hun begroting niet rond krijgt en in de rode cijfers staat (Jorritsma 11 september 2022) en dat theaters hun zalen niet vol krijgen (Jorritsma 2 juni 2022). De coronaepidemie en de bijbehorende lockdowns hebben veel impact gehad op de cultuursector. Veel instellingen moesten tijdelijk sluiten waardoor het nog lastiger werd om (nieuwe) bezoekers aan te trekken en het gat tussen instellingen en publiek werd vergroot. Hoewel beleidsmakers culturele instellingen steeds vaker de taak geven om zelf een nieuw publiek te vinden en actief in participatie te investeren (Spronck 2022), lijkt dit in veel gevallen nog niet te werken. Tegelijkertijd worden nieuwe culturele vormen, activiteiten en plekken die wel een sterke band hebben met twintigers en andere nieuwe bezoekers niet altijd goed opgenomen in het culturele veld. Dit komt voor een groot deel door de manier waarop het Nederlandse cultuursubsidiestelsel is ingericht: gevestigde stemmen in de sector bepalen zelf wie geld krijgt, wat het voor nieuwkomers lastig maakt om financiering te vinden (Van Eijck 2018). Tegelijkertijd worden tickets duurder. Zelfs gevestigde publiekstrekkers zoals festivals moeten hun prijzen verhogen waardoor de drempel voor jonge cultuurbezoekers groeit (van der Ploeg 2022; de Vrieze, Miedema en Aalberts 2022) en het gat tussen culturele instellingen en nieuwe bezoekers ook groter wordt.

Tijdens het schrijven van deze scriptie heb ik een baan in de culturele sector gevonden. Zowel mijn scriptie als het onderzoek wat ik twee jaar terug voor mijn stage heb uitgevoerd, hebben mij gestimuleerd om me in mijn werk in te zetten op impact. Helaas weet ik ook niet precies wat culturele instellingen zouden moeten doen om beter aan te sluiten bij de behoeftes van een nieuwe generatie aan cultuurbezoekers en -participanten of hoe cultuurbeleid daar een rol in zou kunnen spelen. Wat is de beste manier om desinteresse te voorkomen en hoe verlagen we zo veel mogelijk drempels voor geïnteresseerde non-bezoekers? Of moeten we misschien gewoon minder gaan produceren? Het publiek lijkt niet op zoek te zijn naar meer en grotere producties. We kunnen ons beter richten op het creëren van ruimte voor nieuwe perspectieven, het genereren van daadwerkelijke impact en het bereiken van mensen voor wie praktische drempels, zoals de kosten of een gebrek aan stimulering, te groot zijn. Misschien is dat een goede eerste stap.

Een tweede stap is om zelf weer de musea, bioscopen en theaters op te zoeken. De afgelopen tijd is een gebrek aan tijd ook voor mijzelf een grote drempel voor cultuurbezoek geweest. Ik ben al ruim anderhalf jaar met mijn scriptie bezig en heb dit gecombineerd met mijn werk. Hoewel ik op sommige momenten meer bezig was met mijn scriptie dan op andere momenten, heb ik anderhalf jaar lang

ergens in mijn achterhoofd gedacht aan mijn scriptie en wat ik daar nog allemaal voor moest doen. Nu is dat voorbij en kan ik (eindelijk) zelf weer volop kunst bezoeken. Ik ben weer begonnen met boeken lezen, probeer elke week naar de bioscoop te gaan en heb me aangemeld voor een glas-in-lood cursus. Een beetje voor de culturele sector, maar vooral voor mezelf.

Literatuur

Bisschop Boele, Evert en van Eijck, Koen. 2018. “Van de canon en de mug: een inventarisatie van inzichten rondom de culturele niet-bezoeker.” Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Bourdieu, Pierre. 1984. *Distinction: A social critique of the judgment of taste*. Londen: Routledge.

Bourdieu, Pierre. 1991. *Language and symbolic power*. Cambridge: Polity Press.

Brook, Orian, Dave O’Brien en Mark Taylor. 2020. *Culture is bad for you: Inequality in the cultural and creative industries*. Manchester: Manchester University Press.

Cobb, Shelley. 2018. “‘I’d Like Y’all to Get a Black Friend’: The Politics of Race in Friends.” *Television & New Media* 19-8: pg. 708–723.

De Graaf, Nan Dirk, Paul de Graaf en Gerbert Kraaykamp. 2000. “Parental cultural capital and educational attainment in the Netherlands.” *Sociology of Education* 73-2: pg. 92-111.

De NOS. 2019. “Studieschuld, prestatiedruk en stress: 'Mensen hebben een grens'.” *De NOS*, 10 juni 2019.

De Vrieze, Atze, Malou Miedema en Niels Aalberts. 2022. “De Machine #113: Hoe ga je als arme 19-jarige naar dure concerten?” *De Machine*, 7 juli 2022.

Het Ministerie van OCW. 2015. “Ruimte voor cultuur: Uitgangspunten cultuurbeleid 2017-2020.” *Rijksoverheid*.

Jedelloo, Susan en Anneloes van Staa. 2009. “Q-Methodologie, een werkelijke mix van kwalitatief en kwantitatief onderzoek.” *Kwalon* 14-2: pg. 5-15.

Jorritsma, Elsje. 2022. “Groot deel van de musea in de rode cijfers.” *Het NRC Handelsblad*, 11 september 2022.

Jorritsma, Elsje. 2022. “Overspannen markt en no-shorts zorgen voor lege zalen.” *De Het NRC Handelsblad*, 2 juni 2022.

Kahn-Harris, Keith. 2007. "Extreme Metal and Subcultural Capital." In: *Extreme Metal: Music and Culture on the Edge*. Oxford: Berg Publishers. Pg. 121-139.

Michael, Janna. 2017. "Negotiating Normalcy and Difference: Discourses on Cultural Taste and Symbolic Boundaries". Proefschrift, Erasmus Research Centre for Media, Communication and Culture, Rotterdam.

Mulvey, Laura. 1999. "Visual Pleasure and Narrative Cinema." In: *Film Theory and Criticism: Introductory Readings*. Geëdit door Leo Braudy en Marshall Cohen. New York: Oxford University Press. Pg. 833-44.

Nagel, Ineke. 2004. "Cultuurdeelname in de levensloop." Proefschrift, Universiteit Utrecht, Utrecht.

Oostra, Loeka. 2018. "De twintiger van nu wil te veel." *Het NRC Handelsblad*, 14 april 2019.

Peterson, Richard en Roger Kern. 1996. "Changing highbrow taste: from snob to omnivore." *American Sociological Review* 61-5: pg. 900-907.

Puwar, Nirmal. 2001. "The Racialised Somatic Norm and the Senior Civil Service." *Sociology* 35-3: pg. 651-670.

Puwar, Nirmal. 2004. *Space invaders: race, gender and bodies out of place*. New York: Oxford University Press.

Ridder, Josje den, Edith Josten, Jeroen Boelhouwer en Crétien van Campen. 2020. "De sociale staat van Nederland." *Het Sociaal en Cultureel Planbureau*.

Schaap, Julian, en Pauwke Berkers. 2020. "'Maybe it's... skin colour?' How race-ethnicity and gender function in consumers' formation of classification styles of cultural content." *Consumption Markets & Culture* 23.6: pg. 599-615.

Scherger, Simone. 2009. "Cultural practices, age and the life course." *Cultural trends* 18-1: 23-45.

Schmutz, Vaughn, Elizabeth Stearns en Elizabeth J. Glennie. 2016. "Cultural capital formation in adolescence: High schools and the gender gap in arts activity participation." *Poetics* 57: pg. 27-39.

- Spronck, Veerle. 2022. *Listen closely: Innovating audience participation in symphonic music. Proefschrift*. Maastricht University, Maastricht.
- Sullivan, Alice. 2001 "Cultural capital and educational attainment." *Sociology* 35-4: pg. 893-912.
- Taylor, Mark. 2016. "Nonparticipation or different styles of participation? Alternative interpretations from Taking Part." *Cultural Trends* 25-3: pg. 169–181.
- Van den Broek, Andries. 2013. "Kunstminnend Nederland? Interesse en bezoek, drempels en ervaringen." *Sociaal en Cultureel Planbureau*.
- Van der Ploeg, Peter. 2022. "De prijsverhoing was niet genoeg: 'dit is de duurste Lowlands ooit'." *Het NRC Handelsblad*, 16 augustus 2022.
- Van Eijck, Koen. 2018. "Culture for Everyone. The Value and Feasibility of Stimulating Cultural Participation." In *Cultural policy in the Polder. 25 years Dutch Cultural Policy*. Edited by Edwin van Meerkerk en Quirijn van den Hoogen, pg. 195-214. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Van Meerkerk, Edwin. 2018. "An Introduction to Cultural Policy in the Polder." In *Cultural policy in the Polder. 25 years Dutch Cultural Policy*. Edited by Edwin van Meerkerk en Quirijn van den Hoogen, pg. 11–36. Amsterdam University Press.
- Wall Emerson, Robert. 2015. "Convenience sampling, random sampling, and snowball sampling: How does sampling affect the validity of research?" *Journal of Visual Impairment & Blindness* 109-2: 164-166.
- Weinen, Joanne. 2022. "Ziek van de stress: twintigers en dertigers hebben steeds meer last van werkstress." *Het NRC Handelsblad*, 28 juli 2022.
- Wroblewski, Roberta, en Aletha C. Huston. 1987. "Televised occupational stereotypes and their effects on early adolescents: Are they changing?" *The Journal of Early Adolescence* 7-3: pg. 283-297.

Bijlage 1: de afbeeldingen in de Q-set

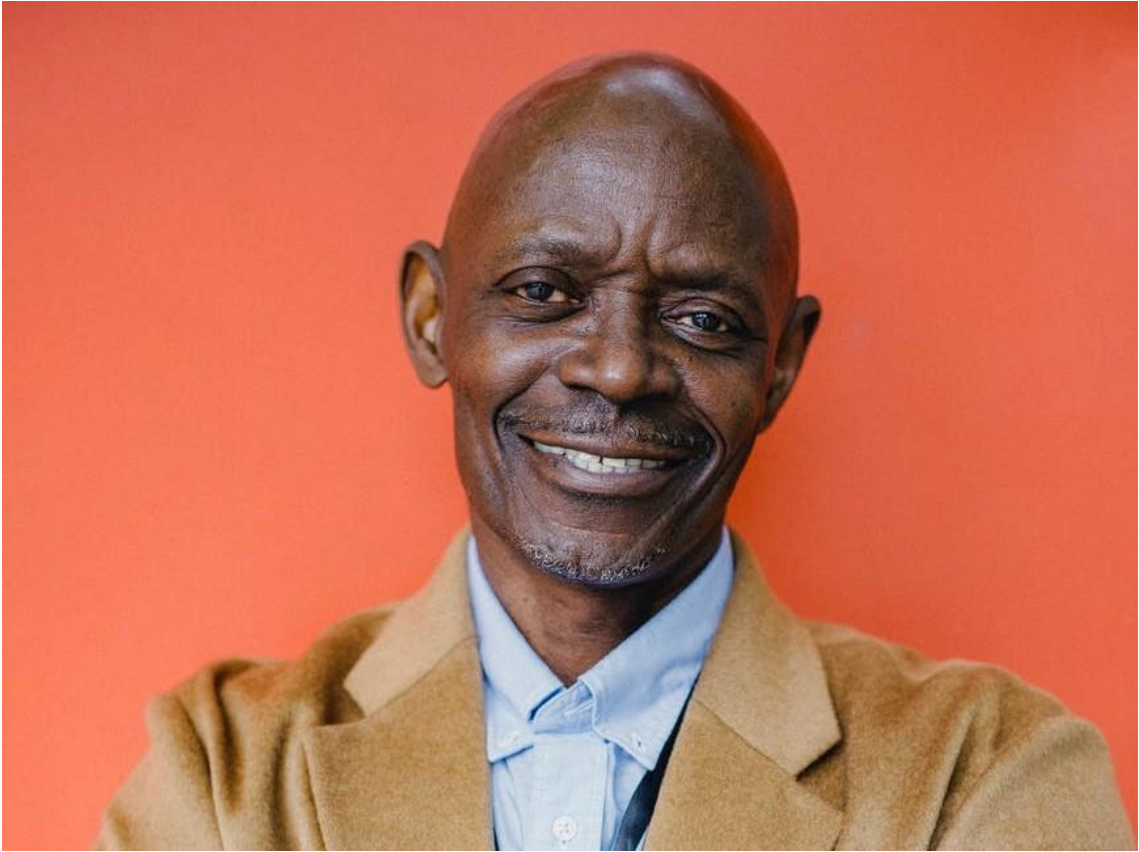




































Bijlage 2: de interviewtranscripties

Het interview met respondent 1

Interviewer

Nou, uh, welkom en bedankt ten eerste

Respondent 1

Alsjeblieft!

Interviewer

Uhm ja, ik weet wel hoe jij heet, dus ik kan het wel nog een keer vragen.

Respondent 1

Ik kan het best herhalen, mijn naam is [respondent 1].

Interviewer

En uh, hoe oud ben je?

Respondent 1

Ik ben 23 jaar.

Interviewer

En, wat voor opleiding doe je of heb je gedaan.

Respondent 1

Ik studeer bedrijfskunde zitten maar vijftien jaar dus van mijn afstuderen. Beetje vertraging. Maar uh, oh ja, zijn er bijna.

Interviewer

Uhm, vind je het leuk om in je vrije tijd iets te doen met kunst en cultuur?

Respondent 1

Ja, over het algemeen wel. Ik kom van een vrije school dus ik heb wel een creatieve ja basis om zo maar te zeggen, dus ik vind dat altijd wel interessant.

Interviewer

Oh ja. En uhm, wat voor dingen doe je dan?

Respondent 1

Uh, ik ga met een paar vriendinnen die dan dus ook daar op school gezeten gaan we dus naar een museum? Ja uhm. En uh voorstellingen. Dus ook de wat kleinere voorstellingen. Dus niet per se die grote theaterstukken maar een wat kleinere dingen, toneelstukken vind ik altijd heel leuk.

Interviewer

Oh ja.

Respondent 1

Uh. En uh ja, ik vind t zelf musicals sowieso heel leuk. Dus, daar word ik wel vrolijk van.

Interviewer

Ah ja, en maak je ook zelf wel eens dat

Respondent 1

Uh ik doe dansen. Dus ik doe uh nu streetdance en choreo lab waarin ik een choreo van een studente die aan het oefenen is om choreo's te maken ben ik nu uh aan het volgen. Ja. En ik doe zelf nog aan pool fitness als, als krachttraining.

Interviewer

Ja, lekker veel leuk. Uhm, even kijken hoor. Hoe zou jij omschrijven wat cultuur is?

Respondent 1

Uh, ik denk dat cultuur een vorm is van hoe iemand zich kan uiten. Hoe iemand in het leven staat. Dus dan kan zowel een godsdienst een invloed hebben, maar ook uh hier normen en waarden. Hoe je bent opgegroeid, je nurture and nature, of hoe dat ook alweer... Ik weet dat ik de term ooit heb gehad. Maar die twee dingen die spelen ook een grote rol in cultuur. Ja, ik, ik denk dat dat een te grote omschrijving is van wat ik zie, wat cultuur is.

Interviewer

Oh ja. Ja. Ja, lijkt me een mooie omschrijving. Uhm, ik had het net al even over iets met sorteren. Ik heb hier uh plaatjes voor jou met allemaal mensen daarop. Uh, en ik wil ja voor, in totaal zullen het drie typen kunst en cultuur of culturele instellingen zijn. Wil ik jou vragen om ze te sorteren op wie het minst waarschijnlijk is om daarin te gaan en het meest waarschijnlijk om daar heen te gaan.

Respondent 1

Dus een beetje vooroordelen van de de persoon die ik op het plaatje zie.

Interviewer

Dat mag, het mag op alles gebaseerd zijn. Er zijn ook geen foute antwoorden. En ik ben vooral benieuwd naar waarom je bepaalde keuzes maakt. Dus ik wil je ook vragen om vooral ook hard op na te denken. En zou je eerst voor mij kunnen sorteren, uh mensen, uh, of ze wel of naar wie het meeste meer waarschijnlijk zijn om naar een historisch museum te gaan, bijvoorbeeld Anne Frankhuis of het Openluchtmuseum in Arnhem. En ik zou je willen vragen om eerst drie groepen te maken, dus met minder, waarschijnlijk neutraal en waarschijnlijk, en in elke groep ongeveer twaalf. Uh, in eentje mag dan elf zitten.

Respondent 1

Naar een historisch museum zei je toch?

Interviewer

Ja.

Respondent 1

Ik vind het altijd zo moeilijk, ik vind dat iedereen er altijd heen moet gaan, moet kunnen gaan. Ja, dat leuk moet vinden, naja goed. Dat iedereen het leuk kan vinden. Mm hu. Mmm. Wat een kaartjes.

Interviewer

Ja, het zijn er lekker veel, dus ik hoop dat het past op de tafel.

Respondent 1

Ik denk dat die wel zou gaan. Die zou het ook wel interessant weten. Maar goed, dit baseer eigenlijk weinig.

Interviewer

Dat hoeft ook niet ergens op gebaseerd te zijn.

Respondent 1

Of gaat die misschien wat minder snel? Ik ga daar niet tegen... Die misschien. Misschien. Misschien... Nee... Misschien... Ik vind het een hele veroordelende opdracht. Die vindt dat leuk, maar die... Ook

wel. Die is te oud. die heeft daar geen zin meer in. Die misschien. Ja... Ik moest het eerlijk verdelen hé?

Interviewer

Ah ja, volgens mij zijn het dan twee keer twaalf en een keer elf.

Respondent 1

Dit wordt mijn creatie.

Interviewer

Dan mag je nog eventjes uh doorschuiven. Ik wil je namelijk vragen om uhm ze deze vorm neer te leggen. Ik heb hem nu omgedraaid omdat uh je waarschijnlijk hier hebt. Ja uhm, dus dit is dan het meest waarschijnlijke en dan heb je hier 2, 2, 4, 4, 6, 6, en dan weer zo afbouwen.

Respondent 1

Dus 4 die ik sowieso en 4 sowieso niet. Mm. Dan ga ik toch voor mijn eerste keuze. Uhm. Die...

Interviewer

Uhm. Je kan ook nog, mocht je nog daarin verschil zien dan graag twee aan twee, zeg maar. Als er een verschil is, dan kan ook.

Respondent 1

Hm, oké... Dan zo... En dan nog deze mevrouw. En dan denk ik dat die wel en die niet...

Interviewer

Volgens mij mag hier nog wel

Respondent 1

Ja klopt, maar... Volgens mij moeten er... Nee...

Interviewer

Het is twee, twee, en dan vier, vier.

Respondent 1

Oooh

Interviewer

En dan zes, zes

Respondent 1

Hmm, vier, vier. Dus twaalf, en twaalf, weer twaalf. Dit was, nog een, toch?

Interviewer

Eh, ja. Nog twee mogen er zelfs. Je bouwt steeds met twee op.

Respondent 1

Ah, ja het past volgens mij niet... Oh maar van hem weet ik het al. Dit is neutraal. En dan is dit waarschijnlijk wel. En dan ga ik die zeker en die zeker. Die zeker en die zeker. Dan die, en die, en die dan bij neutraal. Dit is mijn creatie.

Interviewer

Oh, dat is best wel snel gedaan.

Respondent 1

Ja, ja maar je kan het ook op niet zo heel veel beoordelen vind ik.

Interviewer

Nee, dat is ook zo. Op basis waarvan heb je deze keuzes nu gemaakt?

Respondent 1

Uh, ik denk, een beetje wisselend, want, uh... mijn eerste vooroordeel laat maar zeggen, dat ik heb laat maar zeggen, is met een migratieachtergrond dat je dan minder snel het interessant zou vinden. Terwijl ik, aan de andere kant dan denk dat je het dan juist misschien interessanter zou vinden omdat je juist een andere achtergrond zelf hebt. En ik had bij haar, bij die groep, een hele uit... een hele natuurlijke uitstraling, een geïnteresseerde, nieuwsgierige blik. En ik heb hem een beetje op die ingestoken. En een beetje wat meer de ondeugende kant meer naar rechts. De heel ondeugend kijkende, een beetje op basis van de blik heb ik, en de uitstraling die ik eruit haal, heb ik hem proberen te sorteren.

Interviewer

Ah ja, ja. Als er ook een kaartje van jou hierbij had gezeten, waar had je jezelf dan neergelegd?

Respondent 1

Ja, uhm... Ik denk dat ik mezelf bij neutraal had gezet.

Interviewer

Bij neutraal.

Respondent 1

Ja

Interviewer

En waarom had je jezelf daar neergelegd?

Respondent 1

Uhm... Ik denk omdat ik ook een heel neutraal persoon ben. Ik heb niet, ja dat, soms denk ik van mezelf dat, ik val niet echt onder een stereotype als ik dat zo wil noemen. Maar een beetje, als ik onder een steretype een beetje zou vallen, is dat een beetje een verlegen, dat niet opvalt maar als je me eenmaal kent wel. Maar natuurlijk op zo'n foto zou je dat niet meteen zien.

Interviewer

Hmhm, ja.

Respondent 1

Dus ik denk op basis daarvan dat je niet echt een oordeel over mij kan maken of ik dat wel of niet heb. Dus dat ik me dan in het midden zou neerleggen.

Interviewer

Ah oké. Dan zou ik je willen vragen. Of wacht, voordat we het weghalen zou ik eerst graag een foto willen maken.

Respondent

Oh, ja, even een foto maken, dat is denk ik wel Handig.

Interviewer

Oké, past dat dan allemaal op één... Ja, dat past allemaal op één. Eh. Dan mogen ze nu weer eh, in één groep eigenlijk. Tenminste, ze mogen weer door elkaar. Eh, want dan heb ik een nieuwe vraag.

Respondent 1

Oké, even verzamelen.

Interviewer

Namelijk, of je dit ook op volgorde zou kunnen leggen van afbeeldingen die het meest naar het minst waarschijnlijk, maar dus eerst weer in drie groepen, daarna weer verder, zullen zijn om naar een Hollywood film zouden gaan in een bioscoop zoals een vue of een Pathé of een kinopolis.

Respondent 1

Ah dus gewoon een basic film?

Interviewer

Ja.

Respondent 1

Dus wie wel en wie niet zou gaan

Interviewer

Ja, ja. Dus weer wie wel, wie niet, en wie neutraal.

Respondent 1

En welke, wat voor film was dit ook alweer?

Interviewer

Een Hollywood film

Respondent 1

Ah, en heb je dan een voorbeeld voor me? Even voor mijn beeldvorming?

Interviewer

Eh, ja...

Respondent 1

Is het dan een James bond achtige film?

Interviewer

Ja, een James bond achtige film kan inderdaad.

Respondent 1

Hmm, oké. Jaaaa, die zou wel gaan. Die gaat wel naar James.

Interviewer

Met welke groep ben je hier begonnen?

Respondent 1

Dit is neutraal.

Interviewer

Ah, dat is neutraal.

Respondent 1

En dit is waarschijnlijk. En deze denk ik niet. Ehh...

Interviewer

Waar denk je aan nu je ze een beetje indeelt?

Respondent 1

Ja, ik denk eigenlijk gewoon van ja, zie ik deze persoon naar een, in mijn hoofd een beetje een documentaire gaan, of ehh... Een beetje de basic Nederlandse films. En echt de grammy awards laat ik maar zeggen. Dat is een beetje mijn gedachtegang. Dus ik kijk een beetje. Ja, wie zie ik... Want het tegenovergestelde van een Hollywood film is in mijn ogen een documentaire. Dus in die zin probeer ik laat ik maar zeggen te kijken als... Wie zou ik wel waar naartoe zien gaan.

Interviewer

Ja, ahja.

Respondent 1

En als je er een beetje tussenin zit dan zit je daar. Om voor mezelf een beetje een vergelijking te maken van ja, waar vind ik je onder vallen. Maar ik vind het een moeilijke opdracht die je me geeft. En ik denk dat ik de ouderen juist een beetje daar en daar plaats en niet echt daar, dat als ik dit zo zie.

Interviewer

En, doe je dat dan bewust of is dat gewoon wat je erbij voelt?

Respondent 1

Nee, dat is eigenlijk gewoon onbewust en ik zie het nu gebeuren laat maar zeggen. En ik denk ja, alsof de wat ouderen wat meer geïnteresseerd zijn in dat soort films te bekijken en de anderen wat meer docu achtig zijn ingesteld.

Interviewer

Ohja.

Respondent 1

Dit is nog niet mijn definitieve indeling denk ik, maar...

Interviewer

Dat hoeft nog niet.

Respondent 1

Hmm, ja. Er moeten wat meer uit neutraal

Interviewer

Dit zijn er... Elf. Ja.

Respondent 1

Hm... Dan zo die daar... Dan zijn dit er twaalf. En 2, 4, 6, 8, 10. Dan moet er nog één het wel kijken.

Hm... Ik ga voor deze.

Interviewer

En waarom?

Respondent 1

Ik vind dat die een leuke uitstraling heeft.

Interviewer

Haha, ja. Dat kan ook een goede reden zijn.

Respondent 1

En dan weer die andere verdeling?

Interviewer

Hm, ja. Dus met twee, twee, vier, vier, zes, zes, vier, vier, twee, twee.

Respondent 1

Die sowieso. Die ook sowieso. Hm... Die ook. En dan hebben we... Die ook. En dan mag deze daarbij. Dan is dit weer twaalf dan. En van deze gaat die daar... Ik heb het idee dat er nu daar nog twee bij moeten.

Interviewer

Ehm...

Respondent 1

Ja, hé? Ja.

Interviewer

Ja, maar ik zou niet weten... Oh misschien heb je eentje hier.

Respondent 1

Ja, ik heb er eentje hier, ik heb er dan twee te veel/

Interviewer

Of één te veel. Dat mag ook, dan doe je eentje zo.

Respondent 1

Eh...

Interviewer

Zit er ook nog verschil tussen hier links en hier rechts voor jou?

Respondent 1

Nee, het is bij mij de rij... Dus blok één, blok twee, blok drie, blok vier, blok vijf.

Interviewer

Ohja, ja. En heb je enig idee op basis waarvan je nu de indeling hebt gemaakt?

Respondent 1

Ja nu, een beetje, zoals ik al zei een beetje op die vraag van zie ik deze persoon een documentaire kijken, ja of nee, en daar niet per se dat ze hem niet kijken maar wel waarvan ik denk, nou jij bent echt helemaal fan van sciencefiction en dat soort films.

Interviewer

Ja.

Respondent 1

Dus jij zou eerder naar een Pathé gaan en jij zou eerder naar zo'n filmhuisfilm gaan. En waarop basis, ja... Ik denk uhm, eh, opleidingsniveau... mijn inschattingsniveau van hun opleidingsniveau. Ik denk dat je zowel daar als daar niet zou zitten met een laag opleidingsniveau. Dat klinkt misschien heel, ja ik vind het altijd een beetje asociaal om dat soort dingen uit te spreken en te zeggen want ik vind dat iedereen eigenlijk altijd alles mag doen zoals ik al zei. Maar als je dan toch op basis van foto's iemand moet beoordelen, dan kan je ook niet anders dan op je vooroordelen afgaan

Interviewer

Dat is ook weer, ja...

Respondent 1

Want ik denk dat je niet zo snel met een laag, uh, opleidingsniveau... meer praktijk gericht naar een klein theater of zo zou gaan, behalve als je zelf theater studeert. Als praktijkopleiding laat ik maar zeggen.

Interviewer

Hmhm, ja. En deze zei je, want gaat dat dan vooral over die groep of gaat dat ook over deze groep?

Respondent 1

Ook wel over deze, maar ik denk dat deze gewoon heel erg, uh, ja, hoe zeg je dat... het zijn mensen die hun leven al een beetje hebben geleefd en een beetje kaar zijn met die serieuze kant van het leven en willen, ook even willen genieten.

Interviewer

Dus dat heeft dan weer met leeftijd te maken?

Respondent 1

Een beetje wel, ik zie wel dat ik een beetje de... de gemiddelde dertiger om dat maar even zo globaal te zeggen... dat de gemiddelde dertiger wel een beetje in het midden ligt. En de meer uitgesprokenere leeftijd waarin je je een beetje, waarin ze wat ouder zijn, uh, of dat ik het idee heb dat ze eigenlijk wel heel slim zijn. Die zitten wel wat meer naar buiten.

Interviewer

Ah, ja.

Respondent 1

Dat is een beetje wat ik gedaan heb, als ik dit zo zie.

Interviewer

Is er, uh, een van de plaatjes, of misschien zijn het er meerdere, waar jij je mee kan identificeren?

Respondent 1

Met haar

Interviewer

Met haar? En zou je ook jezelf op dezelfde plek leggen?

Respondent 1

Hm, misschien, meer in deze categorie.

Interviewer

Uh dan wilde ik hier ook graag een foto van maken.

Respondent 1

Weet je dan nog wel welke kant welke kant is

Interviewer

Ja, volgens mij nog wel. En het is gelukkig bij alle dingen hetzelfde. Uh, dan mogen ze nog een laatste keer weer door elkaar. Want er is ook nog een laatste categorie.

Respondent 1

Oh, oké.

Interviewer

Dankje... Namelijk of je ze weer in drie groepen kan verdelen. Wie het meest, minst of neutraal waarschijnlijk is om naar een theaterfestival te gaan, zoals de Parade of Oerol.

Respondent 1

Ah, de parade.

Interviewer

Of bijvoorbeeld tweetakt.

Respondent 1

De parade is de enige die ik ken. Ben ik ook nog nooit geweest. Ik wilde heel graag gaan vorig jaar, maar dat was het toch nog niet helemaal geworden. En dan wordt het toch, dan denk ik, daar wel gaan en daar niet gaan.

Interviewer

Ja.

Respondent 1

Ik heb het idee dat ik ze nu ook weer totaal anders indeel dan de vorige keren.

Interviewer

Dat mag. Dat kan gewoon.

Respondent 1

Mag ik het dan ook al meteen in die laatste vorm doen?

Interviewer

Oh, eh, ja dat is goed.

Respondent 1

Daar was ik ineens al over aan het nadenken.

Interviewer

Ohja, als je dat wil, dat snap ik wel als je het ook al twee keer hebt gedaan. Ja.

Respondent 1

Hm... Eh... Wie zie ik er nu echt naartoe gaan? Misschien die. Die... En die. Die ook nog wel.

Interviewer

Hm, ja.

Respondent 1

Die ook. En die gaat niet. En neutraal. En dit zijn dan de vier die daar moeten, maar die passen dan niet. Dus die nog een beetje zo.

Interviewer

Ah, ja. Dat snap ik ja.

Respondent 1

Dit is weer de creatie van vandaag.

Interviewer

De creatie, ah, ja. En, heb je enig idee eh op basis waarvan je ze nu hebt ingedeeld?

Respondent 1

Op basis van het type dat ik vind gaan naar een wat drukkere omgeving. Dus ik heb hier wel wat meer wat oudere mannen waarvan ik niet verwacht om ze tegen te komen op zo'n sprankelend, enthousiasmerend, vrolijk ding. En bijvoorbeeld deze meid heb ik eigenlijk bij alle cultuur evenementen erg veel naar wel gezet. Maar ik heb het idee dat zij niet zo snel naar zo'n openbaar iets zou gaan, dus dat ze wat meer besloten, uh kringen gaan, en dat er meer wat outgoing types als het gaat om theater en cultuur. En dit is een beetje de ingetogen variant waarvan ik het eigenlijk niet zo goed weet.

Interviewer

Oh ja, ja en er zitten hier best wel wat meer mannen bij en daar best wat meer vrouwen bij. Was dat bewust?

Respondent 1

Nee, maar ik denk dat dat wel komt omdat ik, als ik naar zo'n uh. Als ik aan zo'n... Bijvoorbeeld een parade denk, dan zie ik meer vrouwen en misschien wat meer gay personages rondlopen. Omdat die dat uh wat meer uiteten dat ze het leuk vinden. En dat de mensen die wat meer hier rechts staan, dus ook

mannen daar misschien wat voorzichtiger in zijn met dat uiten omdat hier nu uhm... Omdat daar gewoon hele sterke meningen over zijn, ook soms, op mensen. Dus ik snap dat je daar misschien wat minder openbaar in over bent. En de mensen die daar uh daar, die zie ik ervoor aan om gewoon makkelijk te zeggen, oh ja, gezellig kom je mee.

Interviewer

Ja aha ja

Respondent 1

Ik denk dat dat het een beetje is, dat ik het daarop heb gebaseerd.

Interviewer

En gaan ze dan ook naar jouw idee meer voor de gezelligheid naar zo'n festival? Of is dat ook echt uh, wat ze daar zien?

Respondent 1

Ik denk dat ook wel interesse is, maar dat het ook wel gezelligheid is. Dus dat deze, de mensen die hier liggen die ik net wel daar had liggen, dat die wat meer voor hunzelf gaan, maar die mensen ook meer voor de gezelligheid en een sfeer die bij een cultuur evenement, een beetje, die wat meer richting de evenementen branche gaan.

Interviewer

Ja. Oh ja. Interessant. En uh, want je zei net al dat je er zelf uh wel heen wilde. Waar zou jij jezelf uh leggen op de schaal van?

Respondent 1

Ja, ik zou me dus eigenlijk precies tussen neutraal en waarschijnlijk wel zetten. Want ik ben dus, dat is het ding, ik ben een persoon die daar dan dus net niet heen gaat. Er is nog niet een stap, een drempel waar ik overheen ben gegaan. Maar ik zou me denk ik ja, misschien toch wel weer in het midden zou ik neerleggen. Maar ja, ik zou me dit keer wel eerder links link zetten dan naar rechts.

Interviewer

Ja. En wat voor uh drempel voel je dan om er toch niet helemaal in te gaan?

Respondent 1

Omdat ik, ik ben dus zo'n persoon die dit dus wel voor de gezelligheid doet. Maar ik wil dan ook niet alleen. Want... Waarom zou je alleen gaan? En dat is dus nog een beetje voor mij, Een beetje, want het is is voor mij heel erg de sociale kant. Het samen naar de film, het samen naar een voorstelling. En als er dus niet iemand is die zoiets initieert of uh, want ik hoor dat negen van de tien keer niet. Ik kom daar dan achteraf achter. En dat ik denk, oh dat was wel leuk. Oh, dat had ik wel leuk gevonden, weet je wel? Dus ik ben zo'n persoon die je daar niet zo snel ziet rondlopen. Maar als ik daar eenmaal ben, dat ik helemaal op mijn plek ben. Dis ik denk vooral uh, het gezelschap, en omgeving waar ik in ben, of ik daarheen gaan of niet.

Interviewer

Ja. En spelen de andere mensen waar je mee zou gaan ook een grote rol, uh, bij bijvoorbeeld een historisch museum of als je naar de film gaat?

Respondent 1

Jazeker. Ik heb een paar vriendinnen en daar wil ik echt niet mee naar een museum. Daar word ik knettergek van zeg. Ja, ik moet gewoon naar, met een vriendin die dezelfde soort interesse heeft in het ding waar we heen gaan. Ik ben laatst naar een wat meer dansvoorstelling geweest dat was dan van één vijf, vijf. Was echt uh, top. Dat was een combi van echt dikke techno en uh uh, hiphop en theater. Maar wat stil en echt heel erg down to earth laat ik maar zeggen. Uh, en daar ben ik met een vriendin heen gaan die ik dus echt niet mee zou nemen naar een museum. Want dat is totaal een andere vorm van cultuurstijl die zij leuk vindt. En ik ben gewoon, ik ben van alle markten thuis zal ik maar zeggen. Je kan mij neerzetten in een scheepsvaart museum, maar Nemo vind ik ook fantastisch. Ja. Uhm, dus een beetje overal. En zet me bij een, in een rijksmuseum en ik word ook een weetje... Ik vermaak me ook wel. Dus ik ga de... Ik kies wel de vriendin uit die daar ook interesse in heeft. Zoals ik heb een vriendin die houdt heel erg van uh van de zeevaart van vroeger, van VOC en zo. Ja en die neem ik dan mee naar het Scheepvaartmuseum, en naar het Rijksmuseum en zo. En de ander, die neem ik mee naar Nemo. Wat meer interactie, wat meer. Uh wat meer prikkels want zij heeft ADHD. Dus ik neem haar ook niet mee naar een stiltecoupé in de trein of weer naar een bibliotheek. Daar word je niet vrolijk van. Dus daar let ik wel op. Die zal ik eerder meenemen naar zo'n uh parade, want die vindt het toneel en de... Dat wel leuk, maar niet uhm... Ja, de andere kant. Ja.

Interviewer

Ja, maar dan is jouw vriendengroep dus ook wel erg uit cultuur, cultureel actief zeg maar?

Respondent 1

Ja, het is wel wisselend, dus de een echt totaal niet. Maar de, het grote deel heeft daar wel interesse in. In ieder geval, mijn betere vriendinnen wel, ja. Maar een wat meer wat oppervlakkige vriendschap en uh, die meestal niet. Maar, wat meer vrienden waar het meest mee omga, die vinden dan nog wel leuk om een keer een museum mee te pikken. Of als we een keertje op een stedentrip zijn, dat we niet alleen maar op het strand liggen te braden.

Interviewer

Ja. Uh, en bezocht je als kind ook vaak kunst en cultuur?

Respondent 1

Heel veel. Ja, mijn moeder vond het heel leuk en mijn vader vond het leuk, zoals Nemo daar hadden wij echt uh. Hadden we nog net geen uh kaart voor om daar elke week naar binnen te mogen. Uh Teylers Museum. Ik kom uit Haarlem, dus Teylers Museum, uh zat bij ons om de hoek. En met elke keer een nieuwe tentoonstelling, op de basisschool gingen we er al heen. Uhm en we gingen altijd op excursie en op de vrije school ben ik ook, uh hebben wij de kunst reis, daar gaan we door alle kunst en cultuur van, uh zowel Parijs als uh Florence als Assisi zijn we zo Italië, en uh Frankrijk langs gereden. En dat is echt een veertiendaagse tour waar iedereen ook een presentatie moet voorbereiden en waar je ook langs allemaal presentaties komt. Dus niet alleen door een museum lopen is, maar ook echt horen en het verhaal van de schilder achter. Of uh de kunstenaar erachter. Ja, en dat vond iedereen ook gewoon leuk. Dus je bent dan ook met een hele grote groep die heel erg gemotiveerd is om zoiets te doen. Uhm, dus ik heb het eigenlijk al wel vanaf de peuterschoenen laat maar zeggen, we gingen als peuter gingen wij uh naar Nemo toe voor mijn gevoel. Ja. Dus het zit bij mij wel heel erg in geroest dat je niet naar een stad gaat zonder een museum te hebben bezocht. Eigenlijk.

Interviewer

Ja. En uh, maakte ook als kind wel eens kunst?

Respondent 1

Ja nou ja, ik vond tekenen, schilderen fantastisch. En op de vrije school ben ik ook heel, erg uh, handarbeid en iets gewend. Dus ik heb uh geschilderd, geboetseerd, uh gekleid, houtbewerking, metaalbewerking, textiel, tuinbouw. Zat er ook nog bij. Dus we hebben echt van alles wat gedaan en je hebt daar ook dans, drama. En ik ben gespecialiseerd in dans en in houtbewerking. Dus dat zijn twee, de handarbeid en de cultuur uh vorm die ik heb gekozen. Uh, en dat is daar ja heel normaal. En iedereen moet een toneelvoorstelling doen. Drie keer per, uh drie keer in je, je, je carrière, of op de middelbare laat ik maar zeggen. Je hebt je groep acht musical, nou, dat vond iedereen ook fantastisch. Weet je wel, daar word ik. Daar werd ik hartstikke vrolijk van.

Interviewer

Want was dit, uh, je basisschool en je middelbare school?

Respondent 1

Middelbare school was meer handarbeid, maar ik heb op een Jenaplanschool gezeten, dus dat was ook wel aandacht aan... Maar de vrije school was wel ultiem laat ik maar zeggen. Dat wat gewoon puur everything.

Interviewer

Oh ja. En komt wat je deed als kind qua kunst en cultuur een beetje overeen met wat je nu nog steeds doet?

Respondent 1

Mmm, iets minder. Dus ik doe wel uh, ik vind nog steeds wel dezelfde dingen leuk. Maar uh, ik denk dat ik wat minder naar de klassieke kunst ga. Dus uh, echt, de echt, echt klassieke kunst die in het Rijksmuseum staat pak ik wat minder snel mee. Maar de wat meer, uh modernere kunst of uhm een bepaalde stijl vind ik altijd heel interessant om te zien. Zoals een Picasso die door verschillende stijlen heen gaat. Ik ben laatst naar het, Esser, uh paleis van Esser geweest en dat zijn van die dingen dat ik dan wel heel interessant vind om heen te gaan. En als we dan bijvoorbeeld een keer, want volgens mij waren we in Den Haag, in de buurt van Den Haag. En daar hadden ze dat museum en dan is wel van daar wil ik heen.

Interviewer

Oh ja. Ja.

Respondent 1

En dat zijn ook wel de dingen die, wat ik toevallig, wat wel grappig was, want ik was daarheen geweest vorig jaar. En nu zag ik dat mijn moeder daar met mijn zusje, afgelopen week heen was gegaan weet je wel, dus dan zie je wel we kiezen wel dezelfde dingen uit. En uh, ik kan nog steeds naar Nemo, daar word ik nog steeds vrolijk van. En ik heb beeld en geluid ontdekt, in de tussentijd, ben ik ooit met oppaskindjes heen geweest. Ik vond het helemaal leuk, maar dat was iets dat ik nog nooit heen was geweest omdat ik hier dicht bij Utrecht lag. En ja, vanuit Haarlem ga je daar niet zo heel snel heen. En dat was echt leuk. Toen dacht ik oeh, hier had ik als kind heen gewild. Weet je wel. Ja. Dus het is wel. Ik kies nog steeds wel de... Redelijk dezelfde dingen uit. Denk dat ongeveer tachtig procent overeenkomt. Ja.

Interviewer

Het klinkt nu wel alsof je heel veel doet, maar je hebt jezelf, toen je een paar keer jezelf mocht neerleggen, jezelf niet heel hoog neergelegd.

Respondent 1

Nee, maar dat komt ook omdat ik denk dat ik uh, niet zo overkom. Maar dat is mijn interpretatie. Als ik mezelf helemaal objectief hier zou neerleggen, zou ik mezelf niet in één van de twee situaties plakken. Laat maar zeggen. Ik weet natuurlijk niet wat andere voor oordeel over mij ook, want dat is heel moeilijk om te doen. Een oordeel over jezelf beoordelen. Maar als ik dat dan doe, dan zou ik me erg neutraal plaatsen.

Interviewer

En uh, als je dan een soort van jezelf zou neerleggen op basis van wat je ook echt daadwerkelijk doet, zou je jezelf dan hoger neerleggen?

Respondent 1

Ja, dat denk ik wel. Maar dat komt ook omdat uh, ik heb echt het idee dat dat komt door mijn opvoeding en de manier en waar ik les heb gehad en zo. En dat ik denk niet, zoals ik al zei, in het begin wat ik, toen ik dit aan het verdelen was... Ik zei ja, het is gewoon moeilijk, want je weet niet hoe iemand uh is opgevoed. Want misschien, is, is deze jongen die ik de hele tijd heel laag of bij... Jongen volgens mij wel, die die ik telkens heel laag heb gedaan. Misschien net zo opgevoed als ik naar de vrije school, want wij hadden ook van dit soort jongens gewoon rondlopen op de vrije school. Die vonden het ook leuk om naar een museum te gaan en dat uh vind ik moeilijk inschatten en dat zie ik ze nog steeds niet doen. Maar ja, weet je, dat zijn van die dingen die ik in die zin wel meenemen.

Interviewer

Oh ja. Ja. Uhm. Hoe beeld jij je het stereotype van de cultuur bezoeker in?

Respondent 1

Nou een grijze muis, hahaha.

Interviewer

Ja?

Respondent 1

Nee, niet per se. Dat ligt er heel erg aan. Welke cultuursector het is, bijvoorbeeld echt die klassieke Rijksmuseum, daar zie ik wel... Dat is dat is in mijn hoofd de typische ouwe grijze muis die in geïnteresseerd is in gezien is. Maar dat hoeft niet per se een een een grijze muis zijn. Ik heb een vriendin van mij en die vindt het Rijksmuseum echt helemaal fantastisch. Dat ik echt denk van meid, ga je niet iets beters met je leven doen dan elke keer naar het Rijksmuseum. Daar hangen nog steeds dezelfde schilderij hoor. Dus dat, weet je dat ik denk in die zin, ik moet niet daar liggen. Ik zou wel daar liggen. Dus ik vind dat heel moeilijk, want ik denk iedereen kan op een andere manier zijn opgevoed en misschien ben je wel heel erg geïnteresseerd en ben je heel nieuwsgierig en wil je graag veel leren. En misschien ben je, zie je er wel zo uit, maar ben je helemaal niet zo. Dus voor hetzelfde geldt, zie je die vrouw die daar zit, die heeft helemaal geen zin. Dus dat vind ik altijd heel moeilijk aan dit soort dingen omdat ik denk ja, dat is ook wel iets dat ik op de vrije school heel erg heb geleerd van laat mensen in hun waarde. En uh, nou vind ik, daarom vind ik dit denk ik ook zo moeilijk omdat ik denk ja. Ik baseer het eigenlijk nergens op, want ik moet het op mijn vooroordelen doen. Maar ik heb eigenlijk geleerd om geen vooroordelen te hebben. Ook haast. Dus dan gaat het een beetje tegen je begin principes in.

Interviewer

Ja, aha. Uhm, zijn er ook culturele instellingen waar jij komt of waar je juist niet zo vaak komt omdat je je er niet echt op je gemak voelt?

Respondent 1

Uh... Ik ben nog nooit in een moskee geweest en dat is iets wat mij heel interessant lijkt, maar ik heb niet het gevoel alsof welkom ben.

Interviewer

Hmm, en waarom dan?

Respondent 1

Ik weet het niet. Ik ben zo, ik ben zo zelf niet opgevoed. Uhm, en ik weet dat het heel erg ja, dat dat daar best wel een taboe op kan hangen. En dan, het klinkt misschien heel gek, maar dan ga ik er niet, er niet naar binnen omdat ik vind dat ik er niet naar binnen mag. Maar ik ga daar niet naar binnen omdat ik respect heb voor de mensen die daarbinnen zitten en zich daar veilig moeten voelen om hun geloof te kunnen uiten. Dus ik vind, ik voel mij dan niet geroepen om dan zo'n... Kijk, als het een openbare moskee is waar ze zeggen, jongens gewoon gezellig binnen en we willen jullie laten zien hoe het hierbinnen uitziet, dan zou ik dat heel interessant vinden om daar heen te gaan. Maar dat is me nog niet overkomen, dus ik ben daar dan wel, dus heel voorzichtig heen. Zoals, ik ben wel eens in een

boeddhistische tempel geweest. Uh, en daar voelde ik me al niet optimaal op mijn gemak omdat dat mensen je aankijken van je bent hier de toerist die langskomt. En dat gevoel heb ik denk ik ook in een moskee. Jij bent die toerist die hier komt kijken hoe het is. Dus ik denk vooral op die manier. Ik denk dat je bij musea, dat wel, dat een stuk minder is.

Interviewer

Ja?

Respondent 1

Ja of in ieder geval, dat gevoel heb ik.

Respondent 1

En ook uh, bij andere culturele instellingen zoals uh we hebben het naast musea over theater gehad en over uh film.

Respondent 1

Ja, ik vind het heel moeilijk om... Daar heb je een goed voorbeeld waarvan je nu zegt, nou dat heb je nu nog echt niet genoemd?

Interviewer

Uhm, dat is nog wel een lastige. e hebt ook over dans gehad, uh theater, uh, misschien iets met literatuur? Je hebt ook literatuurfestivals bijvoorbeeld als plekken om te komen.

Respondent 1

Ja, ik denk dat je daar mij niet tegenkomt. Ik ben zwaar dyslectisch en ik heb een hekel aan lezen. Dus dat is het enige waarvan ik echt denk. Nou ja, daar hoeft je me niet wakker voor te bellen. Uhm. Maar dat is vooral mijn persoonlijk desinteresse inderdaad. Ik denk niet dat je zo maar daar. Ja, dat dat daar. Mensen, ja, misschien dat de mensen die zich daar heel erg toe betrokken voelen anderen niet per se welkom vinden door hun vooroordelen of uhm, overtuigingen van van ja, eigenlijk nog steeds wel vooroordelen, gewoon vooroordelen. Uhm, dat dat soms best wel ja, een, een ding is om dat te accepteren en dat die niet acceptatie wel verkeerd kan vallen. Maar zoals ik al zei, ik ben een neutraal persoon, dus ik verwacht dat ik dat niet zo snel zou ervaren. Dus in die zin ook, ja, het klinkt misschien een gek maar ik ben gewoon een blanke Hollandse meid en, uh, in die zin weet ik dat dat gewoon makkelijker geaccepteerd wordt dan als jij, uh, met rasta haar en een donkere huidskleur inderdaad naar literatuurfestival zou gaan. Ja. Ik denk dat daar echt wel, dat je daar wel even raar

aangekeken wordt. Echt niet door iedereen maar ik denk dat er toch echt wel mensen zullen zijn die dat die dat kunnen denken.

Interviewer

Ja, en geldt dat alleen voor literatuur? Of uh?

Respondent 1

Ik denk dat dat voor alles geldt, want dat is, dat is altijd. Ja, dat is gewoon de... Ook hier. Ik zag net jongens dat ik denk, waarom, uh, waarom zit je hier? Ik denk dan, dat moet ik helemaal niet denken, want jij zit hier waarschijnlijk ook gewoon te studeren en hebt misschien nu even pauze. Uhm, maar zo kom... Ja dat zijn wel voordelen die je hebt. En ik denk dat je dat overal wel kan hebben. Ja, in in die zin ja.

Interviewer

Ja... Uhm... Het haakt een beetje aan op uh, wat je net ook al vertelde over de moskee, maar zijn er culturele instellingen of plekken of omgevingen waar je vaker zou willen komen?

Respondent 1

Op dit moment denk ik niet, want ik ga er wel heen als ik t echt wil. Uhm, en naja een moskee is wel een voorbeeld die ik wel interessant vind, maar uit uhm ja soort van respect niet heenga. Tot op het moment dat het eigenlijk zo dat je daar nog welkom bent, dat het mogelijk is. Uhm, maar dat zijn wel. Ja... Ik zou eigenlijk over het algemeen wat meer cultuur willen doen omdat ik weet, ik ben nu gewoon heel druk. Ik heb al afgelopen 4 jaar echt een heel druk leven gehad waarin ik heel veel dingen naast mijn studie deed waardoor ik ook best wel druk was, weinig vakantie had. Ik heb de afgelopen 2 jaar nog geen vakantie gehad, dus ik ben ook ja... Ik ben één weekje weggeweest in totaal, en dat soort dingen tellen wel mee in hoe vaak je ergens heen gaat. Dus in die zin zou ik er vaker heen willen gaan. Maar dat is niet omdat ik er niet heen ga omdat ik daar niet heen durf of iets dergelijks. Het is gewoon omdat ik gewoon geen tijd heb. Ja, en daar ook dus zo dusdanig geen tijd voor maak. Dat is natuurlijk nog wel de andere kant.

Interviewer

Uhm, is er verder nog iets wat je kwijt zou willen of zou willen vertellen over het uh, gesprek van uh wat we nu net hebben gehad?

Respondent 1

Ik vind het heel mooi dat je zo'n uh... Dat je echt een goeie weerspiegeling hebt gemaakt van, van ja... Van onze samenleving om zo maar te zeggen in plaatjes. En dat ik het echt wel een pittige opdracht vond omdat ik dus inderdaad, zoals ik al zei, die vooroordelen... Ik denk dat dat ook wel is waarop je peilt eigenlijk in je onderzoek, want wat zijn de voordelen en wat zijn... Uh, wat is de inschatting die de persoon tegenover jou maakt? Op basis van een plaatje. En dat vind ik interessant. En ik ben erg eigenlijk, stiekem erg benieuwd wat daar allemaal uit komt.

Respondent 1

Ja... Ik zal... Wacht, volgens mij heb ik hier nog geen foto van gemaakt, maar ik kan erna nog wel wat meer, want ik heb wel al mijn vragen gesteld, dus dan uh, weet dat je niet meer gaat reageren op basis van wat ik uh, of tenminste op een andere manier gaat antwoorden.

Interviewer

Spannend, ja, nee, dat weet je niet.

Respondent 1

Nee, wat ik uh een beetje wil onderzoeken is uhm of iemand zich kan identificeren bij een soort van het beeld wat mensen heb van een cultuur bezoeker en of dat invloed heeft of je wel of niet gaat en of je bijvoorbeeld wel of niet welkom voelt. Uhm, dus dat is deels wel bijvoorbeeld dingen van, zoals bijvoorbeeld leeftijd of huidskleur kunnen daarin een rol spelen. Uh. En deze vragen waren niet zozeer bedoeld om een soort van te peilen wat voor vooroordelen iemand zou kunnen hebben. Maar meer, uh, ja, hoe zie je, wat voor beeld heb je in je hoofd van een cultuur bezoeker? Uhm, en wat voor rol, uh, speelt dat misschien wel of misschien niet?

Respondent 1

Nee, oh wel tof. Want dat wat is je onderzoeksvraag?

Interviewer

Uhm ja, dat is, daar zit dan ook een uh term in...

Respondent 1

Oh, dat maakt niet uit.

Interviewer

Maar uh, wat zijn de drempels, uh voor cultuurparticipatie zoals ervaren onder twintigers uh, in Nederland en dan specifiek gericht op uh de somatische norm en cultureel kapitaal. De somatische

norm is dus het uh beeld wat je in je hoofd hebt van iemand die je naar cultuur zou gaan, naar bepaalde plekken zou gaan. En cultureel kapitaal is je eigen of van ervaring met cultuur en of, je bijvoorbeeld vroeger veel bent gegaan of...

Respondent 1

Ja, nice. Ik dacht dat natuurlijk ook hoor, ik dacht, is met cultuur dacht ik. Oh dat vind ik wel leuk, want weet je daar heb ik ook wel echt wat over te vertellen. Het is niet dat ik hier zit van, ja nee, ik ben eigenlijk nooit een museum geweest. Ik denk dat het voor jou ook wel leuk is om dan zo'n verhaal ertussen te hebben. Ik weet natuurlijk niet wat je nog meer hebt. Maar ja, in die zin is het altijd wel fijn om een beetje variatie te hebben.

Interviewer

Ja, en ik vond dat je zelf heel erg na aan het denken bent of nadacht over je cultuurparticipatie.

Respondent 1

Ja, nee dus... Ja, ik vind t ook wel leuk. Ik vond het ook echt leuk onderwerp. Want je had ook wel eens dat ik denk, ik zie onderzoek en dat ik dan denk, ja... Het boeit me eigenlijk niet veel en ik vond dit toen ik dit hoorde dacht ik nah klinkt wel interessant. Ik ben benieuwd. Ja. Ja dus, ik vind het ook wel tof. Ja.

Interviewer

Nou, fijn. Bedankt.

Het interview met respondent 2

Interviewer

Nou, ehm, nogmaals, bedankt dat je mee wilt doen.

Respondent 2

Ja, geen probleem.

Interviewer

Uh even kijken, ik heb eerst wat, ja gewoon, algemene vraagjes voor je. Dan heb ik een onderdeel waarbij ik jou ga vragen om plaatjes van mensen in een bepaalde volgorde te leggen.

Respondent 2

Ah, oké.

Interviewer

En en aan het einde nog een paar gewone vraagjes. Dat is het eigenlijk.

Respondent 2

Ah, oké. Prima joh.

Interviewer

Zou je jezelf nog een keer kunnen voorstellen?

Respondent 2

Uh ja, mijn naam is [respondent 2]. Uh leeftijd ook erbij?

Interviewer

Ja, graag.

Respondent 2

Uh ik ben uh. 23. Ik woon in Almere. En op dit moment ben ik werkzaam als uh copy writer bij Sport unlimited retail. Moet ik ook nu? Moet je nog meer weten?

Interviewer

Uhm, en wat voor opleiding heb je ervoor gedaan?

Respondent 2

Ik heb daarvoor uh communicatie- en informatiewetenschappen gedaan. Oh ja. En nu ben ik eigenlijk meer in het uh copy writing gedeelte gerold.

Interviewer

Ja, ja. En hoe lang ben je al aan het werk bij?

Respondent 2

Uhm nou ik. Uh, ben eigenlijk pas net begonnen, want ik ben uh. Vorig jaar in juni ben ik afgestudeerd. Even kijken, vanaf oktober ben ik echt full time aan het werk. Dus nu volgens mij ongeveer drie of vier maanden is dat.

Interviewer

Ja, oké. Uh, vind je het leuk om iets te doen met uh, kunst en cultuur in je vrije tijd?

Respondent 2

Ja zeker. Ik ga af en toe wel eens naar musea en ook vanaf jongs af aan uh met mijn uh met mijn familie ook vooral met mijn oma die dat altijd ontzettend leuk vond om ons dan als uitje mee te nemen naar het museum. Nou uh verder. Ik vind het ook ontzettend leuk om naar musicals of iets te gaan. Mm hu. Maar ja, in Almere heb je wel een uhm, een soort plek waar ze dat wel hebben. Maar ik ga dan liever naar Amsterdam of Utrecht of wat dan ook. Waar je wat mooiere plekken hebt om musicals te bekijken. Uhm, verder ga ik ook wel eens naar een balletvoorstelling in Amsterdam. Ja, in die Stopera zeg maar. Mm hu. Uhm ja, ik ben voor school dus naar verschillende dingen geweest. Maar ja, nou is het wel zo'n beetje waar ik naartoe ga.

Interviewer

Oh ja, en maak je ook wel eens zelf dingen.

Respondent 2

Of uhm. Ja, ik vond t altijd wel leuk om te schilderen. Mm hu. Ik heb ook op de middelbare school uh kunst gekozen. Toen moest ik in mijn pakket kiezen of ik filosofie wilde hebben of kunst. En toen was ik ook wel meer van de kunsten en heb ik dat gekozen. Dus ik ben op zich altijd wel al creatief bezig geweest. Uh, ik probeer uh dus nog steeds te schilderen, uh een beetje te tekenen. Ik heb ook in de lockdown, de eerste lockdown, mezelf leren haken. Dat was ook wel een interessante bezigheid.

Interviewer

Ja, leuk.

Respondent 2

En uhm ja, ik probeer mij al een beetje in mijn vrije tijd toch wel een beetje creatief bezig te zijn. Ja.

Interviewer

Ja, leuk. En hoe zou jij omschrijven wat cultuur is.

Respondent 2

Oh ja, da's lastig. Uhm. Uh, cultuur is uhm. Aan de ene kant expressie. En...f

Interviewer

Mm hu.

Respondent 2

En aan de andere kant ook iets wat gewoon is of zo. Ja, iets wat, uh ja, ik weet niet hoe ik dat moet uitleggen. Het is lastig maar uhm. Want aan ene kant heb je natuurlijk zeg maar de kunstvormen. Ja en dat zijn, dat is ook onderdeel van cultuur, maar je hebt ook de cultuur zelf. Dus hoe mensen zijn, wat voor, wat voor routines ze in hun leven hebben? Uh ja, de omgeving waar ze in leven dat... Dat zie ik ook als onderdeel van cultuur. En uh, dat kan jij natuurlijk. Uhm in jouw kunstwerken naar voren laten brengen.

Interviewer

Ja. Uh.

Respondent 2

Dat is een beetje hoe ik cultuur. Ja, dat is misschien een beetje vaag ehh...

Interviewer

En is er dan ook een verschil tussen kunst en tussen cultuur, zeg maar.

Respondent 2

Uhm, ja, misschien wel. Als ik het zo beschrijf klinkt dat eigenlijk wel een beetje als een scheiding tussen die twee. Ja. Ja. Nou ja.

Interviewer

Ja. Uhm, even kijken dan zal ik nu de plaatjes er al bij pakken. Ik heb nu eigenlijk allemaal plaatjes van uh een heleboel uh mensen. Uh, en ik zou je willen vragen om daar eerst drie groepen van te maken. Uh, twee van twaalf en een van elf. Uh, gebaseerd op de vraag uhm welke van deze mensen? Uhm waarschijnlijk, neutraal of onwaarschijnlijk zijn om een historisch museum bezoeken te bezoeken? En dan bijvoorbeeld het Anne Frankhuis of het Openluchtmuseum in Arnhem. Uh, zo'n soort museum.

Respondent 2

Oké. Dus uh, wel, waarschijnlijk of niet?

Interviewer

Je hebt wel waarschijnlijk, neutraal of niet waarschijnlijk.

Respondent 2

Oké. Ja. Dat is eigenlijk. Ik bedoel eigenlijk iedereen kan gewoon dat bezoeken. Uh... Want nu ga je natuurlijk heel erg stereotyperen. Ga je uitzoeken wie er wel of niet naar cultuur zou gaan.

Interviewer

Het mag op uh, gebaseerd op alles uh, wat voor indruk je erbij krijgt.

Respondent 2

Oké. Nou interessant. Uhm... Lastig hoor.

Interviewer

Heb je enig idee waarom je die keuzes maakt? Of legt ze gewoon?

Respondent 2

Uhhh... Ja misschien omdat die foto's er toch iets professionele uitzien dan uh, uiteindelijk onbewust of zo. Ja. Dat je dan denkt van uh, die mensen gaan dan blijkbaar wel neutraal. Ja of niet. Heel eerlijk, uh, er is niet echt een reden waarom ik zou zeggen van hij eigenlijk niet. Maar uh uh ja, ik probeer het nu een beetje op gevoel te doen of zo.

Interviewer

Ja, op gevoel is helemaal goed.

Respondent 2

Oké... Uh, ja lastig, lastig. Heb je al veel mensen trouwens geïnterviewd hiervoor?

Interviewer

Uhm jij bent op dit moment de derde.

Respondent 2

Oh oké.

Interviewer

Ja. Ja. En ik ga voor zes in totaal dus je zit lekker ik het midden.

Respondent 2

Echt, ik vind het echt lastig, want ik weet niet waar ik het op moet baseren. En het voelt een beetje random als ik ze gewoon neerleg.

Interviewer

Ja, maar dat uh mag ook. Uh, dat is helemaal niet erg. Je hoeft daar ook niet per se een uitleg bij te hebben, maar uh, als je enig idee hebt waarom je bepaalde keuzes maakt dan ben ik daar natuurlijk benieuwd naar.

Respondent 2

Ja, dat snap ik.

Interviewer

En neem ook gerust je tijd hoor, het zijn heel veel plaatjes dus...

Respondent 2

Haha, ja snap ik. Oké... Oh ja, ik was helemaal niet aan het tellen. Is dit zo goed? Er moet één twaalf en de rest elf?

Interviewer

Uh, twee, twaalf en eentje elf. Ja.

Respondent 2

Kijk, dit is waren er nu elf denk ik, hé?

Interviewer

Uh. Ja, volgens mij wel.

Respondent 2

En het is de bedoeling dat de rest dan nog hierbij komt.

Interviewer

Ja, bij die twee inderdaad.

Respondent 2

Oké dan uh, moeten ze denk ik zo.

Interviewer

Oké. Ik heb dan nu nog een ander ding. Uh ik weet alleen niet of er genoeg plek voor hebben op deze tafel. Dus anders moeten we even improviseren hoe we dat gaan doen.

Respondent 2

Ah, oké. Prima.

Interviewer

Het kan wel die kant op. Ik zou je willen vragen om ze een beetje in een volgorde re leggen zoals je hier ziet, in een soort bell-curve. En dit zijn dan 2-2-4-4-6 en dan weer terug.

Respondent 2

Ja, oké. En dan op waarschijnlijkheid dat zij naar een museum gaan?

Interviewer

Ja, nog steeds het historische museum.

Respondent 2

Oké, even kijken. Laat ik anders aan deze kant beginnen. Dit was onwaarschijnlijk, even kijken... Twee... Ik weet niet of het allemaal gaat passen.

Interviewer

Ehh ja, ik zal ze anders een beetje inschuiven.

Respondent 2

En moet het dan drie zijn of vier?

Interviewer

Vier, ja. En bij deze mist dus eentje omdat dit een groep van elf is.

Respondent 2

Oké. Eh... Nee wacht toch zo. Zo. En dan, deze daarmee aanvullen denk ik?

Interviewer

Dan hier twee keer zes.

Respondent 2

Oh, ja... Ja, zo denk ik.

Interviewer

Ja, en dan is het weer vier, vier en dan twee, twee.

Respondent 2

Oh ja, oh wacht, gaat het nu goed?

Interviewer

Ja, die vier klopt inderdaad.

Respondent 2

Zo, en dan deze twee hier nog. Zo.

Interviewer

Je noemde al dat je, uh, professionaliteit een belangrijke factor vond.

Respondent 2

Ja sommige foto's of zo, denk ik dat je onbewust uh, door een witte achtergrond en een wat wittere kleding, denk ik dat je al sneller een wat hogere dunk van iemand hebt, waarschijnlijk. Alhoewel als ik nu naar de foto's kijk en hoe ik ze zo neergelegd heb, valt het wel mee. Hoewel de wat meer, zeg maar, andere achtergronden die zijn wel iets meer naar die kant gegaan.

Interviewer

Ja, en zijn er nog meer andere dingen waarop je je keuze hebt gebaseerd. Dingen die je misschien nu opvallen nu ze zo liggen?

Respondent 2

Uh... even kijken. Misschien dat ik aan die kant toch net iets meer mannen geplaatst heb denk ik zelf. En aan deze kant iets meer vrouwen. Qua etniciteit zie ik op zich niet echt een verschil. Het is niet dat ik aan de ene kant meer dan aan de andere kant heb geplaatst heb ik het idee. Uhm... ja, nee, voor de rest...

Interviewer

En misschien leeftijd? Maar ik zie zelf nu ook wat minder...

Respondent 2

Oh, ja. Ja, alhoewel deze twee dames nu wel iets ouders zijn, en misschien onbewust ook dan denk ik, dat is misschien ook toch wat meer de doelgroep van een kunsthistorisch museum of zo. Uhm... Ja.

Interviewer

Is het oké als ik er even een foto van maak? Dan kan ik dat bewaren.

Respondent 2

Ja, natuurlijk! Geen probleem.

Interviewer

Oké, even kijken. Ze zijn mooi ingeschoven dus dat past goed op één foto. Ja!

Respondent 2

Ja, is het duidelijk?

Interviewer

Ja, ja... Dan mag je weer de kaartjes op één hoop doen.

Respondent 2

Ja, is goed.

Interviewer

Dan wil ik je nu vragen om hetzelfde te doen, maar dan voor een, eh, voor een bezoek aan een Hollywood film in een bioscoop zoals vue, of de Pathé of kinopolis. Dat kan dan bijvoorbeeld een James Bond film zijn, of juist een bepaalde romantische komedie.

Respondent 2

Oké, ja. Dus het maakt niet veel uit wat voor film, gewoon een Hollywood, een populaire film?

Interviewer

Ja, ja. En waarschijnlijk is het handig om weer te werken met drie stapels. Dus eerst twaalf, twaalf, elf.

Respondent 2

Ja, ja. Oké, prima.

Interviewer

Je gaat wel lekker snel, heb je het idee dat je ze beter kent? Of vind je dit een makkelijkere...

Respondent 2

Ja, je weet, je weet een beetje wat je kan verwachten zeg maar, van de foto's. Eerst dacht ik van, ik weet. Ja, je ziet al die hoofden en dan denk ik, wie moet ik nou waar precies plaatsen. Uh, dus ik heb ze dan nu natuurlijk al een keer gezien en dan weet ik wel wat ik kan verwachten.

Interviewer

Ah, ja.

Interviewer

En wat zijn nu dingen waar je op let, of waar je...

Respondent 2

Uhm, ja ik merk dat toch... Ja ik denk dat waarschijnlijk het jongere publiek daar toch sneller heen zou gaan dan het oudere publiek of zo. Um... Ik denk dat dat nu de voornaamste reden is dat ik bepaalde mensen in bepaalde groepen leg. Even kijken, hij misschien. Ik denk dat hij nu daar is.

Interviewer

Oh, ah, ja.

Respondent 2

En deze dan... Ja, ja, deze dan hier denk ik.

Interviewer

Oké.

Respondent 2

Wil je dan weer dat ik ze daarin neerleg?

Interviewer

Ja, graag. Of als je even pauze wil om even wat thee te drinken, dan mag dat natuurlijk ook hoor.

Respondent 2

Oh, nee, dat komt wel goed hoor... Ah, oké. Uh... Deze zo. Mm... Oké.

Interviewer

En zie je nu bepaalde groepen? Of uhm...

Respondent 2

Uhm, ja. Ik denk, zoals ik net ook zei, dat ik hier wat oudere doelgroepen, eh, dat die hier wat meer terecht komt. En... even kijken... ja, het aantal mannen en vrouwen is volgens mij wel een beetje verspreid heb ik het idee. Ja, lastig om hier nog een ander duidelijk verband te zien.

Interviewer

Hmhm, ja. Stel er wat ook een plaatje van jou geweest hierbij. Waar had je jezelf dan neergelegd?

Respondent 2

Uhm... Ik denk in dit rijtje. Ja.

Interviewer

Dit rijtje? En waarom?

Respondent 2

Omdat uh... ik op zich wel naar zo'n Hollywood film zou gaan maar het is niet zo dat ik, dat het altijd waarschijnlijk is dat ik naar zo'n film zou gaan.

Interviewer

Ja. Denk je dat andere mensen jou ook in dit ritje hadden gelegd?

Respondent 2

Oeh, lastig. Nee, dat zou ik niet weten. JA het kan ook best zijn dat zij zeggen, misschien niet. Of uh, neutraal. Uhm, nee. Geen idee eigenlijk.

Interviewer

Ah, ja. Oké... Ik zal hier ook weer even een foto van maken.

Respondent 2

Oh, ja. Is goed.

Interviewer

Zie je hierin overeenkomsten of juist verschillen met je vorige indeling.

Respondent 2

Ja, leeftijd is dus wel heel erg eigenlijk.

Interviewer

Hm, ja.

Respondent 2

En... Ja voor de rest heb ik niet echt het gevoel alsof het er heel anders uitziet. Ze liggen wel anders maar ik heb niet echt... Ja... Hm, ja.

Interviewer

En heb je nu weer op de achtergronden een beetje gelet? Vooral in deze rijtjes zie ik wel dat...

Respondent 2

Ohja, ehm, niet echt eigenlijk. Nee, nee, nee.

Interviewer

Nee. Oké... Dan mag je ze nog een laatste keer door elkaar doen. Want dan heb ik nog een laatste categorie. En dat is de vraag of mensen waarschijnlijk, neutraal of niet waarschijnlijk zijn dat ze naar een theaterfestival zouden gaan. En dan kan je denken aan bijvoorbeeld Oerol of de Parade of zoiets als tweetakt.

Respondent 2

Oké, wat moet ik me daar dan bij voorstellen? Want ik ben er zelf nog nooit geweest. Een theatervoorstelling? En een festival zei je?

Interviewer

Ja, eh, ja dat is ehm. Een beetje een buitenplek waar je een deel eh wat meer hebt met zitplekjes en een beetje een barretje. Maar ook een aantal, vaak zijn dat dan bijvoorbeeld tenten of verschillende locaties door een stad heen waar je dan naar een voorstelling kan.

Respondent 2

Oké

Interviewer

Het zijn vaak niet hele grote voorstellingen.

Respondent 2

Oké, oké. Hm...

Interviewer

Wat zijn dingen waar je nu aan denkt, nu je deze eerste indeling maakt.

Respondent 2

Ehm... Ja, dat het vaak iets is wat, ja ik zit even te denken, welke mensen zou je wellicht tegen kunnen komen. Naja, dit zijn iets oudere mensen. Ik weet niet of dat iets is waar de mensen die naar de schouwburg zouden gaan wellicht... Ja, de rest is een beetje op gevoel. Niet echt een echte reden.

Even kijken wat ik nu heb liggen hoor. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11. Oké. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Ehm... Nou, zo dan.

Interviewer

Ah, oké.

Respondent 2

En dan weer zo'n vorm? Zo die diagram hé?

Interviewer

Ja.

Respondent 2

Ja, oké. Hm... Ah... Oh, ga ik nog goed?

Interviewer

Eh, ja. Dus je hebt er nu nog twee, twee volgens mij. Of je kan daar nu nog één van maken en dan eentje hierbij leggen.

Respondent 2

Oh ja, dan zo denk ik.

Interviewer

Oké, check. Zie je nu bepaalde patronen, of eh, andere dingen in de volgorde?

Respondent 2

Eh... Nou... Meer vrouwen dan mannen denk ik, tenminste hier aan het einde zitten meer mannen, heb ik, meer mannen geselecteerd, oudere leeftijd ook... Even kijken... Ja, weer wat meer witte achtergronden misschien dus de wat meer gekleurde afbeeldingen nu misschien wat minder statische foto's dat die toch wat meer verbonden zijn dan aan een festivalgevoel iets, denk ik, ja, gewoon wat minder kleur hier daar, wat meer, nou ja...

Interviewer

Ja, ook de algemene indruk die je krijgt nog wel?

Respondent 2

Dat denk ik, ja, ja, ja...

Interviewer

En waar zou je bij deze jezelf tussen leggen?

Respondent 2

Eh, in het midden, neutraal, omdat ik eigenlijk niet zou weten of ik daar of ik dat leuk zou vinden of niet, om, ook omdat ik er niet geweest ben. Eh, ja, ik zou mezelf en midden leggen.

Interviewer

Ah, ja. Is er één van de kaartjes waar je je meer mee kan identificeren, dan de andere?

Respondent 2

Even kijken... Ik denk misschien met, met haar wellicht... En eentje waarmee ik ben midden kan identificeren?

Interviewer

Dat mag ook. Ja.

Respondent 2

Eh... Ja, dan zou ik misschien dit zeggen of zo ja, en niet die leeftijd. En ja, ja, nou, ja, ja denk ik, ja.

Interviewer

Maar je zou jezelf niet in dezelfde rij als haar neerleggen?

Respondent 2

Nee, dat dat weer niet, nee.

Interviewer

Waarom denk jij dat zij er zou gaan dan jij?

Respondent 2

Eh... Ja, ik weet niet. Eh... Als ik naar haar kijk, krijg ik een beetje een jeugdige vibe. Vrolijk, misschien wel ergens een beetje kunstzinnig nou ja, een beetje festivalachtig, ja ik weet niet. Ja...

Interviewer

Ehm... Je vertelde al net dat je, ik heb nu weer wat algemene vragen. Je vertelde net al dat je vroeger wel veel naar cultuur ging, en naar musea ging.

Respondent 2

Ja

Interviewer

Naar wat voor dingen ging je ook weer allemaal?

Respondent 2

Eh... Nou ja, eigenlijk gewoon verschillende musea. Dat hing er een beetje vanaf. Of wat was geschiedenis of wat was meer moderne kunsten was eh... Eigenlijk gewoon van alles en nog wat, omdat mijn oma gewoon graag wilde dat we ja, gewoon leerden wanneer we wat leuks gingen doen ook. Dus het was inderdaad of gewoon geschiedenis. Eh... Of gewoon echt kunst, dus oude kunst, maar ook dus moderne kunst, zoals ik zei. Even denken, wat nog meer? Ja, meer wetenschappelijke dingen ook. Van alles en nog wat wel.

Interviewer

Ah, oké. En ging je ook wel eens met andere mensen dan met je oma?

Respondent 2

Eh... Ja, ik ben ook wel is gewoon met mijn, met mijn ouders geweest. Ja, en later gewoon ook wel eens met school of met, met vrienden. Ja, wat wel.

Interviewer

En komt wat jij deed qua kunst, en cultuur en cultuurbezoek een beetje van, van vroeger, ook overeen met wat je nu nog doet?

Respondent 2

Eh... Als in ik, ik bezoek nog steeds musea en zo en dat soort dingen?

00:03:24

Interviewer

Ja.

Respondent 2

Musea wel iets minder. Wel nog steeds het vaakst met mijn oma als ik met haar ben, of zo dat ze zegt van kom, we gaan nog ergens naartoe. Het is wel zo dat ik minder snel zou zeggen van oké, ik ga bijvoorbeeld dit weekend plan ik voor mezelf of met vrienden een keer een dagje een museum, wat eigenlijk natuurlijk wel hartstikke leuk is. Maar ik doe toch wat minder dan wanneer ik bijvoorbeeld zou afspreken met mijn oma. Dan zouden we sneller zeggen van oké, we gaan een dagje daarnaartoe dus... Eh...

Interviewer

En heb je enig idee waarom je dat dan minder eh, doet?

Respondent 2

Eh... Ja, omdat het misschien toch dan wat minder trekt, omdat je ook andere dingen hebt. Stel vrienden, zeggen van oké, dan gaan we in plaats daarvan een dagje de stad in of zo, of we gaan ergens wat lunchen dan wordt daar eerder de voorkeur voor gegeven dan bijvoorbeeld een dag naar het museum gaan. Dus het, het is niet dat ik het niet leuk vind, want als ik daar ben, vind ik het ontzettend leuk. Alleen, ja, ik weet niet mijn prioriteit ligt er dan soms toch niet dat ik dan toch eerder zeg van, ga ik wat anders doen. Eh, dus ja, wat dat betreft is het museum gaan en zo is wel minder geworden. Maar bijvoorbeeld het bezoeken van een balletvoorstelling of een andere theatervoorstelling, en musical of zoiets dat probeer ik nog wel regelmatig te doen.

Interviewer

Ja, doe je dat nu meer dan vroeger?

Respondent 2

Ja, dat zeker, vroeger ging ik ook wel eens met mijn opa oma naar verschillende musicals en zo. Maar ja, nu heb je toch ook een beetje je eigen smaak ontwikkeld en wat je wel niet leuk vindt. En vroeger ben ik ook nooit naar een ballet geweest. Maar op een gegeven moment heb ik gewoon een beetje zelf ontdekt dat ik dat leuk vond. Dus eh, vanaf toen dacht ik, het is wel tof om daar af toen naartoe te gaan en dat ben ik dan zelf veel meer gaan doen, een beetje initiatief nemen en daar naartoe gaan. En dan heb ik wel ook over een vriendin die dat ook leuk vindt. En dan zeggen we van oké, dan gaan we daar heen. Maar dan plannen we dat wel... Dat wordt dan vaker gepland dan bijvoorbeeld een museumbezoek.

Interviewer

En eh, je zei dat je op een gegeven moment had ontdekt dat je balletvoorstellingen ook heel erg tof vond. Heb je nog enig idee wanneer dat ongeveer was?

Respondent 2

Eh, even denken... Ja, ik heb op zich al mijn hele leven gedanst, maar ik heb nooit ballet gedaan. Ik heb omdat ik dat vroeger, toen ik jong was, vond dat, ik vond ik dat een beetje tuttig en stom en een beetje te girly en zo. Dus ik heb altijd hele andere dansstijlen gedaan. Maar op een gegeven moment begon ik mij meer te interesseren in ook andere dansstijlen. Ook door bepaalde dansprogramma's die ik wel eens op tv heb gezien. En op een gegeven moment zijn we een opa van ja, weet je het is heel mooi om een keer naar het zwanenmeer te gaan. Naar die balletvoorstelling. Ja hij zei van je bent er nog nooit een geweest, misschien kunnen we gaan. En toen ben ik eigenlijk met hem en, en oma ben ik daarnaartoe geweest en toen dacht ik van ja, eigenlijk was het wel supermooi wat zij doen. En ik denk dat dat eh... zes jaar geleden was, of zo.

Interviewer

Ah, ja. En dans je ook nog steeds veel?

Respondent 2

Of ik nog dans? Nou, ik ben gestopt bij mijn dansschool zelf, toen ik 20 was, omdat ik het heel druk had met school en werk. Helaas, dus toen heb ik dat stopgezet en nu doe ik eigenlijk aan Zumba bij, bij de dans... bij een sportschool. En ja, dat is eigenlijk gewoon een soort fitness achtige oefeningen en dan tegelijkertijd met basis danstechnieken maar dan ja, hier voor de streetdance maar ook

bijvoorbeeld de bachata, de cha, van alles en nog wat. Daar leer je op zich ook wel weer nieuwe dingen, maar dat is toch anders.

Interviewer

En voelt dat als creatief bezig zijn? Zo'n Zumba les?

Respondent 2

Nou wat minder. Omdat zo'n Zumba les is, natuurlijk gericht op het feit dat iedereen moet kunnen meedoen, want dat is gewoon heel erg open voor iedereen. Het is gewoon een groepsles bij een sportschool, dus iedereen moet kunnen meedoen. Bij een echte dansles bij gewoon een dansschool is het natuurlijk wel zo dat je dan echt meer in de verdieping kunt gaan en je kunt ook meer je richten op de verschillende passen en de technieken erachter. Dat heb je bij zo'n Zumba les natuurlijk niet echt, want je doet gewoon de, de danspassen na die instructeur of instructrice doet op het podium, na. Dat is natuurlijk hartstikke leuk en het is gewoon een instapniveau. Maar ik vond altijd wel dat ik creatiever bezig was als ik bij een echte dansles aanwezig was om wat ja, ik weet niet, daar werd toch echt ook meer gedaan met de techniek, erachter. En ja, je ging echt samen met de groep, ging je dan echt gewoon iets samen iets in elkaar zetten. Wat je dan uiteindelijk ook gaat laten zien in de voorstelling. En dan werk je ook ergens naartoe en je vort dan ook je eigen soort kunstwerk of zo zou je kunnen zeggen. En ik vind de, dat in dat opzicht vind ik wel dat het dan wat meer creatiever was dan nu. Maar het is nu een leuk tijdverdrijf.

Interviewer

Want dan maakte je ook de choreografie zelf?

Respondent 2

Eh... Dat deed je soms ook wel, inderdaad. Je mocht zelf dingen inbrengen en dan... Breng je ook een stukje van jezelf in, in die choreografie. Dus dat was anders. Ja, ja...

Interviewer

Ah, oké. Eh... Hoe beeld jij je het stereotype van de cultuurbezoeker in?

Respondent 2

Oké, eh... Ja, misschien ook wel een beetje wat ik vanaf jongs af aan mee heb gekregen, mijn oma zeg maar bijvoorbeeld, een beetje... En op zich zie je het nog steeds wel een beetje hoor dat het publiek vaak toch iets ouder is. Vooral als het een wat meer modernere insteek heeft, bijvoorbeeld echt moderne kunst of zo. Dan zie je vooral dat het wat oudere, ouder publiek is. Eh, en dat valt toch wel

op als je daar dan rondloopt zeg maar. Want ik ben natuurlijk eh, 23 en dan merk je wel dat je in de minderheid bent, qua leeftijdsgenoten en zo, dat, ja...

Interviewer

En wat voor gevoel geeft je dat dan?

Respondent 2

Nou in het begin, denk je dan van oh ben je, ben ik dan onderdeel van de geitenwollen sokken community of zo. Maar dat is natuurlijk helemaal niet zo, want een museum is natuurlijk hartstikke leuk. Alleen er zit nog wel gewoon nog steeds een connotatie aan vast... Dat mensen een museum zien als iets oubolligs, iets stoffigs, iets wat niet koel is, iets wat niet leuk is. En ja, het is natuurlijk ook wel zo dat heel veel jongeren ook gewoon steeds niet voor kiezen. En ja, ik moet heel eerlijk zeggen, toen ben ik toch wat jonger, wel, zeg, maar echt een beetje tiener achtig, ga je ook niet tegen een vriendin zeggen van we gaan naar museum of zo, want dat is gewoon niet... In die leeftijd, is het gewoon niet cool. Nu zou dat gewoon oké zijn, want ja, gewoon die met een, een andere levensfase of zo ja, ik weet niet. Je zit gewoon op zo'n...

Interviewer

Voel je je soms ook minder welkom als je merkt dat de andere mensen eh, bij zo'n museum dan ook allemaal veel ouder zijn?

Respondent 2

Oh, nee, dat heb ik niet.

Interviewer

Nee, niet, oké, eh... Zijn er culturele instellingen of plekken waar je niet zo vaak komt?

Respondent 2

Eh... Dat is wel heel breed, eh... Ja waar ik niet kom...

Interviewer

Mag je ook even over nadenken

Respondent 2

Als in, ik kies er vrijwillig voor om niet te komen? Of...

Interviewer

Ja.

Respondent 2

Nou, nee... Ik heb nog nooit gedacht ja dit museum dat sla ik even over want eh, dit hoef ik niet of daar ligt gewoon niet mijn interesse... Of dat... Nee, eigenlijk sta ik aar wel heel erg voor open. En ook, mijn oma nam ons ook wel echt overal mee naartoe dus ik eh... Heb nooit echt gehad dat ik dacht nee, dit niet dan.

Interviewer

Ja, oké, en buiten de musea? Andere vormen van kunst of cultuur?

Respondent 2

Oh... Eh, ja... Ja, ik, waar ik misschien niet heel snel naartoe zou gaan is eh... Misschien een fotogalerij of eh, waar iemand zijn foto's exposeert. Ik weet niet, dat vind ik iets minder interessant, zou ik zeggen. Maar eh... Oké misschien heb ik dan toch wel een plek waar ik niet zo snel heen zou gaan. Toch bij nader inzien misschien dan een foto expositie of zo.

Interviewer

Ah, ja. En zijn er ook plekken waar je graag vaker heen zou willen gaan?

Respondent 2

Eh... ja ik denk toch naar eh, dansvoorstellingen of theatervoorstellingen of eh, echt meer musicalvoorstellingen. Dat is wel echt eh, mijn ding.

Interviewer

En wat weerhoud je nu dan van vaker gaan?

Respondent 2

Eh, nou op zich, het is af en toe best prijzig. Heel toevallig, gisteren heb ik nog gekeken naar een balletvoorstelling omdat nu vanwege corona het weer open gaat. En het is, ja, je betaalt toch snel alweer 60 euro voor een kaartje als je een beetje op een oké plek wilt zitten zeg maar. Dus ja als je dan echt iedere maand eens in de twee maanden wilt gaan, dan kost het op een gegeven moment toch best veel. Dus eh... En dan denk ik toch van oké, dan doe ik het toch wel minder. Dat is dan toch wel een beetje de drempel... En toch is het zo dat soms ook weer, dat er niet altijd superleuke voorstellingen tussen zitten. Dus dat, soms kies je er dan ook voor om dan misschien maar wat over te slaan. Het kan

misschien wel leuk zijn maar omdat je niet weet wat je kan verwachten, en je moet toch wel wat geld betalen. Dus dan denk ik toch wel twee keer of drie keer erover na voordat je dan denkt, ja dat je dan wel gaat. Dus dat is de overweging die ik dan eh... Heb.

Interviewer

Ah, oké. Eh... het cultuurbezoek wat je tot nu toe hebt omschreven is altijd wel vaak samen met mensen. Ga je eigenlijk ook wel eens alleen ergens heen?

Respondent 2

Nee, eigenlijk niet. Dat is toch dan wel een groepsactiviteit. Of met z'n tweeën maar ja... minimaal met zijn tweeën.

Interviewer

En heb je enig idee waarom je dat liever hebt? Of waarom je dat vooral vaak doet?

Respondent 2

Eh, ja. Ik denk gewoon gezellig samen, sowieso samen zijn. Maar ook eh, uiteindelijk bespreken gewoon wat je samen ziet. Eh, ja, wat ik met mijn oma bijvoorbeeld wel eens doe dan staan we samen voor een kunstwerk. En dan ga je toch wel erover praten als je daar dan staat, of je gaat erover nadenken. En vooral als je bij moderne kunst eh, als je daarvoor staat. Weet je, 9 van de 10 keer weet je gewoon niet wat het is. En op zich is dat ook gewoon interessant om daarover te praten en ja... Als je alleen bent dan ga je daar natuurlijk ook wel een beetje over nadenken. Maar ik vind het altijd wel leuk om ook te horen wat de ander erover denkt want dan, dat is het, op zich ook wel het mooie van moderne kunst. Want de ene ziet er dat in en de ander dan weer dat. En dat vind ik dan ook wel leuk om dus met andere mensen te doen. Maar ook bijvoorbeeld het nabespreken van een balletvoorstelling of wat dan ook. Goed, je praat bij zo'n voorstelling natuurlijk niet echt. Maar het is toch wel gezellig, ja. Dat is eh, ja wel een beetje... Ja...

Interviewer

Ja, ah ja, eh... Even kijken... Oh ja, we hadden het er net al even over, als je dan in een museum bent, dat het verschil dan tussen jou en veel andere mensen, dat veel andere mensen dan vaak ouder zijn. Zijn er ook bepaalde overeenkomsten tussen jou en de andere bezoekers?

Respondent 2

Eh... Ja er zijn op zich wel een aantal jonge meiden die er dan wel rondlopen, dat wel. Of inderdaad mensen die met hun opa en oma zijn gekomen, dat zie je ook wel vaak. Eh... Ja, verder, dat is het denk ik wel een beetje. Wat mij opvalt, ja.

Interviewer

Ah, oké. Dan heb ik zelf wel alles nu gevraagd, alle vragen die ik had opgeschreven eigenlijk wel gesteld. Wil jij verder nog iets kwijt of iets vertellen over dit onderwerp?

Respondent 2

Eh... Nah, ik zou eigenlijk niet weten wat. Ik denk dat ik wel heb kunnen zeggen wat ik wilde zeggen.

Interviewer

Nou, dat is helemaal goed. Ja, dan... Dan zou ik je heel erg willen bedanken!

Het interview met respondent 3

Interviewer

Nou, dankjewel voor het meedoen. Allereerst, zou je jezelf kunnen voorstellen?

Respondent 3

Zeker, mijn naam is [respondent 3] en ik ben 26 jaar. Ik heb journalistiek gestudeerd, aan de hogeschool.

Interviewer

Uh, zou je kunnen omschrijven wat jij als cultuur ziet, wat voor jou cultuur is?

Respondent 3

Eh....

Interviewer

Hoe je cultuur zou definiëren?

Respondent 3

Naja, ik geloof dat cultuur heel breed kan zijn.

Interviewer

Hmhm

Respondent 3

Dat het ook in heel veel, dat je misschien, dat het ook in heel veel aspecten waar je denkt dat je het niet zou vinden, dat het ook voorkomt. Eh... maar, ik bedoel je kunt in de kunstwereld kijken voor cultuur natuurlijk. Maar ook al een, hoe heet het, een bepaalde werkomgeving of een bepaalde eh... een land kan ook een cultuur hebben, een bepaalde branche kan een cultuur hebben, een bepaalde sector, een bepaalde... eh... beroepsgroep. Er zijn bepaalde subculturen natuurlijk, je weet wel, bijvoorbeeld punkers. Eh, de hipster is een soort subcultuur. Ja, dus, ik weet niet of ik helemaal antwoord heb gegeven op de vraag maar ik denk dat gewoon eigenlijk cultuur overal zit en ontzettend breed is. Dus dat het niet echt te definiëren is als een ding.

Interviewer

Ja, oké. En vind je het zelf leuk om in je vrije tijd iets te doen met cultuur of met kunst?

Respondent 3

Ja.

Interviewer

En wat voor dingen doe je dan?

Respondent 3

Dan maak ik muziek.

Interviewer

En bezoek je ook wel eens culturele instellingen?

Respondent 3

Als ze open zijn.

Interviewer

Ja als ze open zijn. En wat voor instellingen bezoek je dan?

Respondent 3

Eh, poppodia. Ik denk die wel het meeste maar ook musea. Eh... Poppodia, musea. Ja, een bioscoop ook wel. Theater heb ik iets minder mee maar ik kom er ook wel, maar dan vooral voor kleinkunst.

Interviewer

Oké. Hoe vaak zou je ongeveer zeggen dat je dit soort plekken bezoekt?

Respondent 3

Ja, nou, nogmaals hé, als alles open is, en dat is nu niet zo dus... maar, ik denk wel... ik denk wel sowieso naja, een paar keer in de maand of zo.

Interviewer

Hmhm, eh... lees je ook wel eens boeken in je vrije tijd?

Respondent 3

Ja.

Interviewer

Doe je dat vaak?

Respondent 3

Hm... ja...

Interviewer

En luister je bijvoorbeeld ook wel eens naar muziek?

Respondent 3

Muziek?

Interviewer

Ja, muziek.

Respondent 3

Ja, ja.

Interviewer

En dan elke dag? Of hoe vaak doe je dat?

Respondent 3

Ja, bijna wel. Ik denk wel elke dag ja.

Interviewer

Je noemde al dat je zelf muziek maakt. Ben je ook op andere manieren wel eens creatief bezig?

Respondent 3

Ja... ja, wel eens met schrijven. Eh... ik schrijf graag verhalen zelf. En, eh... Ik heb, ik probeer wel eens nieuwe dingetjes. Dus het is niet meteen dat het dan serieus is of zo, maar dan gewoon, dat ik iets wil proberen. Dus dat, ik heb wel eens een soort poging gedaan met een canvas en een beetje schilderen en zo. Kijken of dat iets is. Maar dat heb ik nou ook alweer echt heel lang niet gedaan. Dus ik kan niet zeggen dat dat nu dan weer... Maar dat is een paar jaartjes geldeden. Dus ik probeer wel eens van die dingetjes uit, die een beetje buiten mijn comfort zone liggen om gewoon te kijken hoe dat dat is.

Interviewer

Ah, ja. Uhm, ik heb een aantal kaartjes voor je met foto's van mensen. Uhm, zou je de mensen op deze afbeeldingen, zou je er drie groepen van kunnen maken: mensen die volgens jou waarschijnlijk wel een historisch museum bezoeken, waarschijnlijk niet een historisch museum bezoeken of een neutrale groep. En bij een historisch museum kan je bijvoorbeeld denken aan het openluchtmuseum in Arnhem of aan het Anne Frank huis.

Respondent 3

Ja, oké. Dan leg ik aan deze kant mensen wel, en aan deze kant niet.

Interviewer

Ja dat is goed, en ik zou je ook willen vragen om zo veel mogelijk hardop te denken.

Respondent 3

Oké. Dit is een oudere mevrouw. Die ga ik zeker wel hier leggen. Oudere man, denk ik ook zeker wel. Zij heeft een bril op, ziet er wel slim uit, uh, die zie ik denk ik ook wel. Dit is een soort iemand, dat lijkt eigenlijk een soort bibliothecaresse. Dus ik denk eigenlijk wel, dat ze er ook slim uitziet, dus denk ik ook wel. Haar denk ik ook wel.

Interviewer

Uh, je hebt in totaal 36 kaartjes, dus dat zijn er ongeveer twaalf per groep.

Respondent 3

Oké, moet ik ook op twaalf uitkomen per groep? Oh dus het moet helemaal verdeeld. Oké, wacht even. Dan ben ik nog wel bij deze keuze, maar, één, twee, drie, vier, vijf. Dan moet ik even iets beter gaan filteren. Wacht, uh...

Interviewer

Ben je nu ook aan het filteren of gewoon even door alles heen aan het kijken?

Respondent 3

Ja, ik ben even aan het kijken. Uh... oh en dan die... Oeh, ik denk dat het heel lastig is om te kijken wie zeg maar niet en wie dan neutraal is. Daar ga ik echt niet uitkomen denk ik...

Interviewer

Dan kan je alvast beginnen met de groep die je al hebt, en daarna schuiven.

Respondent 3

Het voelt ook heel raar, om mensen op alleen hun gezicht al te zeggen, jij wel en jij niet. Hmm even kijken, hoeveel heb ik er dan? Was het twaalf per groep?

Interviewer

Ja, klopt.

Respondent 3

Zes, zeven, acht, negen, tien, elf. Nog eentje. Ik leg ze even neer. Dit vind ik echt een misschien persoon.

Interviewer

Een misschien persoon?

Respondent 3

En haar ook, echt een misschien persoon. En haar wel echt iemand die hier naartoe gaat, maar ik vind hem ook wel... Ik ben daar wel tevreden over... Uh... Even kijken, misschien... misschien dan toch die maar hier. Zo, die vind ik ook echt...

Interviewer

Zijn dat de wel?

Respondent 3

Ja, die gaan zeker wel.

Interviewer

Die zijn het meest waarschijnlijk?

Respondent 3

Ja. En dit vind ik allemaal, dit zijn de misschieners. Dit zijn alle drie echt misschien personen. Misschien... Oh en hij ook bij misschien. Deze ook bij misschien. Oh... Eh, zij ook bij misschien. Zij ook. En dit is eigenlijk ook wel een misschien persoon.

Interviewer

Oh, het zijn er twee minder. Zou je dan eentje bij misschien elf en bij deze ook elf kunnen doen.

Respondent 3

Oké. Dus nog twee, die kan waarschijnlijk wel bij misschien. Deze man is te zakelijk, die gaat niet. Ik weet niet waarop ik dit kan baseren. Ik vind dit ook wel echt een misschien trouwens. Ja, deze, ja. Uh... Nee, dan zo.

Interviewer

Dan zou je hem zo leggen?

Respondent 3

Oh daar ligt nog eentje onder, die had ik nog niet gezien.

Interviewer

Oh, ja. En zou je dan, de misschien mag elf en de minder waarschijnlijk twaalf.

Respondent 3

Ja.

Interviewer

Zou je dan uh, deze kaartjes volgens deze curve kunnen indelen. Dus dan heb je, dan begin je dus bij onwaarschijnlijk heb je twee, twee. Dan vier, vier. Dan heb je twee van zes en dan twee van vier en twee, twee. Dus dit zijn de subgroepen en die kan je dan hierin onderverdelen.

Respondent 3

Oké, dus de neutralen leg ik hierzo.

Interviewer

Ja, maar dit is dus ook nog op een schaal van, dus dan deel je de neutralen weer in twee groepen, en de anderen in vier groepen.

Respondent 3

Oké, uh, ja... Oké...

Interviewer

En dan mag je zelf kiezen welke van deze twee je er met vijf doet en welke je er met zes doet.

Respondent 3

Oké... En in hoeveel moest ik de onwaarschijnlijken?

Interviewer

Uh, twee, twee, vier, vier. Mocht je dingen aan het overwegen zijn, zou je dat dan hardop kunnen...

Respondent 3

Oh, ja, natuurlijk. Ja, alleen, ja, ik baseer het allemaal niet echt ergens op. Het is meer een soort gevoel dat ik denk, volgens mij hoort het zo. Maar ik kan bijvoorbeeld niet echt beargumenteren waarom. Bijvoorbeeld deze had ik net eigenlijk best wel hoog liggen maar nu komt die eigenlijk best wel laag op de stapel. Dus dat snap ik niet zo goed eigenlijk, maar goed dat... Dat is dan toch een beetje de cultureel geëngageerde groep dan, met deze man. Dus dat eh...

Interviewer

Hmhm, ja.

Respondent 3

En deze dan zo... Ja dat komt dan door het, een beetje het straatschoffie uiterlijk wat ze een beetje hebben allebei eigenlijk. Een beetje onbewust dan misschien. Dat dat meewerkt of zo. En deze twee, ja, geen idee. Niet echt een beredenering eigenlijk bij. En... Ja.

Interviewer

En hier nog vier dan, twee, twee.

Respondent 3

Ja. Deze mag wel hoog. Misschien wel samen met... dit is wel een beetje mijn toppersonen

Interviewer

Hm, en weet je ook een beetje waarom? Of is dat weer meer een gevoel?

Respondent 3

Nee, dat is eigenlijk ook wel meer weer een gevoel. Ja, ik denk zij komt, zij lijkt er gewoon redelijk. Ziet er. Is een meisje, een jonge vrouw denk ik, ergens in de twintig. Maar ze ziet er gewoon wel slim uit. Alsof ze wel geëngageerd is, maar ik weet niet zo goed waar ik dat dan uit opmaak. En... Ze lijkt een Indiaas uiterlijk te hebben. En, uh. Zij, ja zij ziet er gewoon uit als een bibliothecaresse. Een vrouw met uh stijl haar en een rond brilletje. Beetje een soort van strenge, streng uiterlijk, maar toch ook wel, ja iemand die veel gelezen heeft. Ja zo'n persoon ziet ze er wel uit. En iemand die ook wel, ook... Ook wel eens luchtig kan zijn zeg maar. Maar... haar werk wel heel serieus neemt zeg maar.

Interviewer

Hmhm, ja

Respondent 3

Dit is een man, ergens in de ik denk veertig, vijftig. Ja hij ziet er zakelijk uit, beetje een brilletje op. Lijkt me een geëngageerde man. Eh, is wit. Weet niet of dat boeit. Maar elk uiterlijk kenmerk doet er volgens mij wel toe dus... En dan moet ik even mijn vierde echt toppersoon uitzoeken. Ja ik vind dit ook wel echt een toppersoon trouwens.

Interviewer

Hmhm

Respondent 3

Ja, misschien die wel ja. Een witte vrouw, ziet ze eruit. Maar, naja, als ik haar zie, dan ja. Dan denk ik ook wel heel snel aan wellicht iemand die. Ze ziet er wel een beetje mannelijk uit zeg maar. Als in, ik denk op de genderschaal een beetje fluide kan zijn. Dus dat, die misschien wat meer richting de transgender kant zeg maar gaat. En in mijn leven is, zijn zeg maar, maar goed dat is puur uit mijn eigen bubbel. Mensen, en transgenders die ik ken, zeg maar, die wel heel erg open minded zijn en daardoor ook veel geïnteresseerd zijn in kunst en in musea. Uh, dus vanwege die beredenering denk ik dan wel ja, die zie ik dan wel daar wel snel lopen.

Interviewer

Hm, ja.

Respondent 3

Hm, ja dan, ja een mevrouw met gewoon kort haar maar wel experimenteel. Die vind ik ook nog wel iets hebben van, die gaat daar heen. Vind ik ook wel iets hebben van, uh, die gaat daarheen. Dan een donkere kale man. Uhm ja uh, dat lijkt me gewoon hij is wat ouder, hij lijkt tussen de vijftig en zestig te zijn en met... Ja, oudere, uh, oudere mannen zijn altijd geïnteresseerd in, in, geschiedenis. In, in, uh historische musea. Dus dat. Ja, en dan hebben we deze nog. Ja, ik denk dat deze mevrouw is een blonde, ook mevrouw op leeftijd. Ik denk rond de vijftig, zestig, misschien wel. Richting de zestig in ieder geval. Die zet ik op, uh zeg maar, de vierde. Dus de meeste, degene die dichtst bij de neutrale komt. Omdat, uh... Ja. Aan de ene kant lijkt ze wel geëngageerd, en aan de andere kant lijkt ze ook iemand die gewoon lekker kan wegzakken bij een programma van Linda de Mol, en niet te veel gedoe om poespas zeg maar. Dus dan denk ik van die, die valt iets meer terug.

Interviewer

Ja.

Respondent 3

Dit is een vriendelijke man met een baard. Ook ergens rond de vijftig, zestig denk ik. Uhm die is uh vriendelijk en zal ook wel geïnteresseerd zijn en zo. Maar dat heeft een beetje een soort. Uh weet niet op de een of andere manier vind ik hem toch iets minder geëngageerd, maar wel iemand die wel veel naar, naar dit soort naar uh is dit soort musea zou gaan. En dan heb ik hier om een vrouw met een bril. Ja. Of zij, een van de... Dit is echt, dit is echt gewoon gelijk. Dit kan ik niet, dit vind ik allebei zo'n, zo'n dezelfde soort persoon. Eigenlijk allebei een witte vrouw, ook allebei op leeftijd. Denk rond de zestig of zo. De een heeft een bril op de andere niet. Maar zien er allebei slim uit, vriendelijk uit. Uh, alsof ze je uh een koekje bij de thee zouden geven en nog iets extra's of zo weet je wel? Zo, uhm, Dus

uh ja. Dat vind ik dan lastig. Ik zou die gewoon, ja... Het scheelt zo weinig die twee. Dus de ene gaat dan op vier met de bril gaat op vier, dus dichterbij neutraal. En zonder bril op drie.

Interviewer

Zie je bepaalde clusters of een patroon in de kaarten die je nu hebt neergelegd?

Respondent 3

Mmm. Nah, mijn top is vooral, uh... Of in ieder geval richting vrouw zeg maar.

Interviewer

Mm hu.

Respondent 3

Uhm... Ja trouwens, ik zit te denken. Dit is ook iemand die ook meer richting, in ieder geval transgender achtige... Daarom had ik haar ook best wel hoog gezet. Ik weet niet waarom ik dan uiteindelijk toch deze net iets... Meer zou zien dan deze. Dat kan niet echt beoordelen eigenlijk. Misschien dat deze net een iets ruiger uiterlijk heeft. Dat dat het zou kunnen zijn, en de andere met een iets minder ruig, meer neutraal zeg maar.

Interviewer

Mmm.

Respondent 3

één, twee, drie, vier, zes. Ja, mijn top is overwegend vrouw.

Interviewer

En de rest? Zie je daar bepaalde...?

Respondent 3

Wel gemengd fysiek. Uhm. De rest mijn bottom... één, twee, drie uh zes... Man... Dat is eigenlijk mijn bottom is redelijke gemixt qua man-vrouwverhouding. één, twee, drie, vier, vijf. Ja dus dit is ook meer dus wel qua man-vrouwverhouding neutraal en daar onder is wel gemixt qua dat... De man-vrouwverhouding.

Interviewer

En naast de man-vrouwverhouding?

Respondent 3

Ja, je doelt op kleuren?

Interviewer

Nee, ik bedoelde gewoon in het algemeen patronen.

Respondent 3

Uhm. Nou, ik zie hier bijvoorbeeld dit, zie ik wel een heel duidelijk patroon in. Van dit is echt, zeg maar, dit kan een hele aardige gast zijn naar mijn gevoel. Uh, maar het kan ook iemand zijn van bijvoorbeeld, die uhm uh beetje hangjongeren zeg maar type, zo. En haar, zij is ook zo iemand. Dat kan een heel lief, heel lieve meid zijn. Maar kan ook iemand zijn die weet je wel, zo'n sixteen and pregnant uh, weet je wel, zo die kant op. Uh, als ik merk, dat is heel erg stereotyperend, maar daarmee maak ik natuurlijk wel die keuzes. Uh die, die, die stereotypes die op de achtergrond liggen dat dat beïnvloedt wel je keuze natuurlijk. En uhm... Ja.

Interviewer

Stel er had een foto van jou bij gezeten, waar je jezelf dan neergelegd?

Respondent 3

Mmm. Ik denk ergens rond de neutrale. Ik denk dat ik daar iets meer, uh dat ik daar iets meer in zou passen.

Interviewer

En waarom denk je dat?

Respondent 3

Ja, dit is dit vind ik allemaal mensen die ik wel uh zeg maar bij... Ze zijn of te oud voor mij of uhm, of misschien net iets zeg maar als... En als ze jong zijn, dan zijn ze voor mijn gevoel net iets te veel met alleen kunst en zo bezig. dat ik denk, je bent nu jong. Er is nog meer in de wereld, zeg maar. Uhm. Dus dan zou ik daar... Dan zou ik mezelf liever in het midden houden omdat ik dan het gevoel heb van uh. Uhm. Dat je nog ook andere dingen aan het een gewoon uh aan het bedenken uh ben, en dat ik dat leuk vind. Uh, ja.

Interviewer

Is er verder nog iets wat je over deze volgorde kwijt wil? Of wil vertellen?

Respondent 3

Uhm... Ja, misschien, maar dat is dat ik let... Ik ga er nu gewoon heel erg op letten, op, op kleur bijvoorbeeld. Er zijn wel uh, het is niet dat, ik heb hier bijvoorbeeld wel, het is wel een mix van mensen qua afkomst. Maar ik weet wel, bijvoorbeeld hier, mensen met mensen met hoofddoekjes bijvoorbeeld... Die zitten al wel echt links van het spectrum, zeg maar bij, uh, onwaarschijnlijk zeg maar. Richting, ja onwaarschijnlijk.

Interviewer

En is dit iets waar je nu op let nu je het hebt neergelegd? Of was je er net ook al mee bezig?

Respondent 3

Niet bewust. Nee, het is iets dat ik nu zie als ik het zeg, maar voor me heb liggen. Maar het is het is ook een, ook deels wel omdat je... Je moet een keuze maken, he? Dus uhm. Maar ja, goed, daardoor word je ook gepusht om echt te kijken van wat zou, wat, waar en welke factoren moet volgens jou iets... Iemand die geëngageerd is aan voldoen zeg maar. Wat is jouw geëngageerde persoon?

Interviewer

Uh ik zou graag even een foto ervan willen maken, dan kunnen we daarna weer verder.

Respondent 3

Ja, oké. Kan ik even helpen vanaf hier.

Interviewer

Nee, vanaf hier heb ik ook goed beeld. Ja. Uh, oké, dan zou ik je willen vragen om er weer één stapel van te maken.

Respondent 3

Oké.

Interviewer

Ik zal even helpen... En, uh, of je dan weer drie groepen kan maken, van waarschijnlijk, neutraal en minder waarschijnlijk, maar dan voor de vraag of je deze mensen zou kunnen indelen op wie volgens jou het meest waarschijnlijk is om naar een Hollywood film te gaan in de bioscoop. En denk dan aan, bijvoorbeeld, een bioscoop zoals Pathé, of een kinopolis, of een vue bioscoop.

Respondent 3

Ah, oké, dus eigenlijk andersom?

Interviewer

Dat kan.

Respondent 3

Hm... zij is wel redelijk waarschijnlijk. Eh... deze is neutraal denk ik. Hollywood film, dat denk ik dan niet. Dat is dan te veel standaard genderrollen dus die wil dan niet. Hm, ja, zij wel denk ik trouwens. En... lastig. Uhm... Ja, zij wel. Het is ook heel gek, je maakt allemaal verschillende. Want en Hollywood film kan een beetje een soort van, echt een simpele film zijn. Dat je weet van tevoren al, van oh ja. En dat je mensen ook gewoon, dat je denkt, jij komt gewoon echt daarvoor. Terwijl er mensen ook voor hun plezier, terwijl ze weten dat het een simpel verhaal is, dat ze gewoon voor hun plezier, dus dat die ook alsnog zou gaan zeg maar. Hm... die ook wel. Die kan ik nog even niet zo goed zeggen. Deze denk ik niet... Alhoewel, dit is diegene die had ik net ook hoog staan. Dit vind ik wel iemand die bijvoorbeeld, zo'n jong iemand die toch ook wel naar zoiets als dit best wel zou kunnen gaan. Ja ik denk dat die wel hier... deze is heel neutraal, dat weet ik echt niet... zij niet. Deze wat minder, misschien neutraal.

Interviewer

En nu dus ook weer twaalf, elf, twaalf,

Respondent 3

Oké, ja. Dat is goed. Eh, deze man niet. Die kijkt alleen maar zwart-wit arthouse films uit Frankrijk. Deze man wel, die gaat naar advengers. Hm, deze man zou denk ik alleen naar... ja... Misschien dat deze ook nog wel naar advengers zou gaan. En deze, die zou alleen gaan denk ik als Tarantino draait, dan gaat hij. Maar ik leg hem er wel neer. Nee, zij gaat niet. Zij gaat boeken lezen, dat is de bibliothecaresse. Die zegt over iedere film die ze ziet, nee het boek is beter dan de film. Vier, zes, zeven, acht. Ik denk zij toch weer wel. Hem op een of andere manier niet. Maar dat is nergens op gebaseerd dit. Zij... Niet. Deze man is alleen maar bezig met de koersen en zijn cryptomunten, die niet. Eh... Nee, deze denk ik ook niet. Die zou nog wel kunnen. Dat zijn er negen. Ik leg hem even hier niet. Zij absoluut niet, hij ook absoluut niet. Die gaat meer naar, meer naar de filmhuisfilms denk ik. Zij gaat, zij leest ook liever het boek dan de film. Hij, hm, hij misschien. Nog neutraal. Deze dame, ja. En misschien zij wel echt. Deze gaat ook mee naar filmhuisfilms. Nee, deze echt niet. Oh nu heb ik hier één te veel. Misschien... Misschien dat, aan de andere kant, dat crypto man met zijn kinderen nog wel eens... Nog wel eens naar de film zou gaan. En dat zou hij ook wel kunnen doen. Ja, hij gaat dan

niet voor zijn lol ernaartoe. Dus misschien dat ik dan hem pak en hier neerleg... En dan... Nog eentje naar die kant. Ik denk haar, maar dat is verder nergens op gebaseerd.

Interviewer

Oké, dan nu weer de vraag of je hem weer in zo'n vorm zou kunnen indelen.

Respondent 3

Oké, dus twee heel onwaarschijnlijk.

Interviewer

Hm, ja.

Respondent 3

Ik denk haar... eh, omdat die er gewoon geen zin in heeft. In de man-vrouw rollen die zitten eigenlijk gewoon standaard in zo'n film. En ik denk eigenlijk, die twee dan allebei, die weet ik nu al, dat is een patroon, maar dus wel bewust.

Interviewer

En zouden ze dan wel naar een andere film gaan of gaan ze sowieso minder naar de film?

Respondent 3

Nee, andere film zouden ze wel, als het maar niet is... Bij een Hollywood film heb je vaak de man-vrouw rollen die stevig neergezet zijn en ehm, vaak dan toch... Je ziet nu we dat dingen veranderen maar het is nog wel echt een beetje... je hebt nu bijvoorbeeld Robin van Batman die is dan biseksueel, maar daarmee is het dan ook echt wel weer gezegd. Ik denk niet dat er veel voor biseksueel of homoseksuele mensen zijn om echt naar op te kijken, als soort van rolmodel of zo. Ik denk dat dat minder. En dat dat ook niet trekt zeg maar.

Interviewer

Ah, ja.

Respondent 3

Ja, en ik zit dan hier ook een beetje met cultuur te denken. Dit zijn twee meisjes met een hoofddoek op. En dat komt ook, ik zit toch ook een beetje te denken dat Hollywood films misschien soms ook nog wel een soort van eh... doordringing zijn van een nogal westerse cultuur. Eh, weinig plek vaak voor, ja, kijk... Als er mensen in een hoofddoek voorkomen dan zijn dat vaak eh, een beetje zielige

mensen die worden afgebeeld in bijvoorbeeld het midden oosten en dan moeten de westerse soldaten ze komen redden van de boze taliban of iets dergelijks zeg maar. Dus ik kan wel begrijpen dat als je dan van die westerse films, of daarmee dat brengt, dat dan nah... Dat je dan denkt nah, mwah, zeg maar. En dat deze man nog wel eens gaat, weet je wel. Zij niet, zij leest boeken, en zij leest boeken, en zij leest boeken. Ik denk dat ik hier heel erg een man-vrouw verdeling ga zien. Omdat toch denk ik, dat mannen... En dat komt door, in Hollywood films toch vaak een soort eh, daar zit nog wel eens iets van geweld in of zo. En ik denk dat mannen dat toch iets meer naar geneigd zijn soms. Dat er iets oers in zit soms dat je denkt ohh, dat is kei gewelddadig, en dat je dat toch, dat dat toch, ergens vind je dat een beetje tof. En ik denk dat de mannen die hier zitten vooral, eigenlijk vooral hij en hij eigenlijk, dat zij dat niet echt waarderen van zichzelf. Dat ze denken, ik voel ergens voel ik dat gewoon, dat ik dat vet vind, maar ik wil het eigenlijk niet gaaf vinden. Want ja... dat is niet mijn ding. Ik denk dat dat een beetje zo'n struggle is voor zo iemand.

Interviewer

Hmhm, ah, ja.

Respondent 3

Eh, deze gaat alleen voor zijn kiddos's, dus die heb ik in neutraal gelegd, maar in de meest linker. Die gaat in de meest linker. Ik denk dat zij ook, eh, neutraal is. Maar ook de meest linker, een mevrouw met een bril op, rond de dertig of de veertig. Eh... hij ook. Hier. En hij ook hier. Ehm... ja.

Interviewer

Hmhm

Respondent 3

Ik zie dan zo die mensen liggen, dat ik het misschien toch zo nog zou doen

Interviewer

Dat mag

Respondent 3

Mag dat wel nog? Oké. Hm...

Interviewer

Maar dan ben ik natuurlijk wel benieuwd waarom.

Respondent 3

Snap ik, eh... ik denk dat als ik, vooral als ik nu kijk naar de mensen die ik hier heb liggen, zo, ik denk dat ik eigenlijk nog... Deze, die ik hier heb liggen, dat die gewoon nog, gewoon nog wel houdt van een goede actiefilm eigenlijk, waar gewoon veel in gebeurt. En eh, weet je wel, lekker knokken. Jonge gast, dus eh... Net als deze eigenlijk. Eigenlijk denk ik dat deze twee, samen met hem eigenlijk wel, nog best wel hoog scoren op dat vlak.

Interviewer

Hmhm

Respondent 3

Dus ik wil die eigenlijk nog wel even hier neerleggen. En ik denk misschien dan wel hij hier. Maar dat is meer omdat puur ook gewoon... Dat ik even iemand hier moet kiezen, althans, ja... Eh... Zoiets. En... Misschien hem nog wel net iets minder dan die twee. Dit is ook wel gewoon echt zo'n dude weet je wel. Dat zie je gewoon, dit zijn vier gasten weet je wel. Jonge gasten, die houden gewoon van de nieuwe James Bond. En van een, Van gewoon... Ja, een goede actiefilm eigenlijk.

Interviewer

Ja

Respondent 3

En ik vind dit bijvoorbeeld iemand die best wel, en ik weet niet waarom. Ik weet niet of dat uitmaakt, maar eigenlijk wel dat dat iemand zou zijn die bijvoorbeeld niet zo zeer naar veel Hollywood films zou gaan maar gewoon heel de avengers universe iedere film al zes keer heeft gezien of zo. Die gewoon eh... Alle Harry Potters, weet je wel. Gewoon iemand die echt helemaal in zo'n universe kan zitten.

Interviewer

Weet je ook waarom? Of is dit ook nog gewoon gevoel?

Respondent 3

En dat baseer ik echt... Ja, dat is gewoon een gevoel. Ik heb gewoon zo'n gevoel bij een persoon, bij deze foto dat iemand echt, dat het iemand is die niet, eh, die niet gaat voor de... dit is bijvoorbeeld zo'n persoon zo een beetje waar ik het net over had. Iemand die niet gaat voor, voor, een, de, voor iemand die weet dat alle verhaallijnen eigenlijk heel cliché zijn maar is gewoon, houdt gewoon heel erg van het universum... dus het zijn ook altijd meerdere films waarin zeg maar een vaste in-group zit

aan hoofdpersonen die... waar ze telkens weer om de zoveel jaar of om het jaar of zo is er weer een nieuwe film. En daar kijkt ze, daar kan ze dan helemaal naar uitkijken zeg maar.

Interviewer

Ja

Respondent 3

Zo'n gevoel heb ik gewoon bij haar, en ik kan niet zo zeggen waarom. Het is een mevrouw van eh, in de veertig. Ik denk dertig, veertig ergens. Aziatisch uiterlijk, en uh... Ja, ze ziet er verder vriendelijk uit denk ik... en ik denk dat zij dat ook een beetje heeft. Deze Indiase meid. Daar kan dat ook een beetje, dat ik denk dat is niet iemand die, die weet ook dat alle verhaallijnen super cliché zijn en bla bla bla, maar die houdt gewoon van een universe, van dat gevoel. En dat gevoel heb ik daar een beetje bij.

Interviewer

Ah, ja.

Respondent 3

Maar bij de rest kan ik niet zo goed... Die vind ik niet op hetzelfde level zitten als deze twee eigenlijk. Ik vind dit weer eigenlijk, eigenlijk zou ik ze het liefste zo neerleggen. Omdat ik, dit vind ik een soort van een status apart. En deze, deze zijn, deze vallen gewoon niet in datzelfde plaatje.

Interviewer

En welke twee van die vind je toch het meest waarschijnlijk?

Respondent 3

Hm...

Interviewer

Stel je zou hiertussen nog twee mensen kunnen leggen?

Respondent 3

Oké dus mag ik dat doen?

Interviewer

Ja.

Respondent 3

Misschien zij dan. En hij dan toch.

Interviewer

Oké. Zijn er in deze volgorde, naja je hebt al een aantal groepen omschreven. Eh, zijn er nog andere patronen die je nu ziet of die achteraf vooral opvallen?

Respondent 3

Ja, enorm, dit is allemaal oudere mensen. Uhm mensen met een uh. Ik zie hier bijvoorbeeld uh uh. Niet niet zozeer want hier zie ik, ook mensen van het compleet andere uiterste van eht spectrum. Maar hier zie ik ook mensen met een migratieachtergrond. Maar hier zie ik ook meer een nog een, hier zie ik. Uhm uh. Mensen die minder vasthouden aan hun cultuur, zeg maar waar van ze vandaan komen. En dat zie ik hier meer. Dus hier met, met een dat, dat... Uh met uh, met hoofddoeken zeg maar.

Interviewer

Ja.

Respondent 3

Dat die nog meer uh van huis uit nog wat hebben meegekregen van uh wat traditionelere islamitische opvoeding zeg maar. En daarom ook gewoon wat minder met westerse films te maken hebben. En hier zie uh meiden met uh meiden zonder hoofddoek en die er uh ja toch wel iets uh meer westers uitzien. Uh, dus niet zozeer, maar meer in hun kleding, zeg maar niet zozeer in uh, hoe ze hoe ze fysiek eruitzien maar meer in uhm... en dat is wel ja dat... Dat zie ik wel als een patroon. Uhm. Hier zie ik dus ook mensen die wat meer richting de LHBITQI, Uh community gaan die dus zeer onwaarschijnlijk zijn in mijn beleving om uh naar een Hollywood film te gaan. Ja. Uhm. Puur en alleen omdat ze gewoon weinig, ja, rollen hebben om... Uh zat mensen die een soort van uhm voorbeeldfunctie of iets dergelijks, of iemand waar ze naar op kunnen kijken. Er zijn gewoon weinig mensen van in Hollywood films. Ja. Uhm. Dus dat uh en en mensen die, waarvan ik denk dat die gaan lezen dat is, deze hele tak zeg maar. Veel vrouwen zie ik. En dan had ik mijn redenering was dat de mannen dan die daar ook in hetzelfde rijtje zitten, van die dat eigenlijk niet leuk vinden, dat die altijd er net iets meer toch naar geneigd zijn omdat ze gewoon toch een beetje een soort oerdrift hebben van oeh, dat is spannend, er wordt iemand op z'n mond, op z'n uh gezicht geslagen. Dat is toch ergens wel gaaf, maar ik wil het niet gaaf vinden. Zeg maar dat. Dat een beetje.

Respondent 3

Met welke afbeelding kan jij je het beste identificeren? En dat hoeft geen 1 op 1 te zijn, maar gewoon uh mogen ook meerderen zijn waarvan je denkt, nah dit past wel.

Respondent 3

Zo... En dat even los van deze vraag?

Interviewer

Los van deze vraag. Ja, dat hoeft. Uh is niet op basis van uh volgorde waar ze nu in liggen.

Respondent 3

Uh, phoe... Dat vind ik wel een moeilijke... Ik denk bijvoorbeeld uhm. Ja, misschien? Eh... Deze man...

Interviewer

Ah, ja. En wat vind je van de plek waar je deze man bij deze vraag hebt gelegd, zou je jezelf daar ook terugzien?

Respondent 3

Uhh... Uh... Uh, da's moeilijk. Ik weet de... Phoe... Uh... Mmm... Misschien wel in de buurt. Misschien dat ik tussen de hoogst neutraal een laagst. Uh uh, zeer waarschijnlijk. En een middelste, die daarna zeg maar. Mm hu. Uhm, dus hier zo in zou ik wel denk ik passen op zich.

Interviewer

Ja?

Respondent 3

Ja. Ja, ik zit een beetje te denken want ik ga helemaal niet zo ontzettend vaak naar, naar... Uh... Een bioscoop meer. Uhm. Dus, maar ik denk wel dat het wel klopt. Ik denk dat het wel kan. Ja, ik zou wel ongeveer hier zo in moeten passen.

Interviewer

Ik ga hier dan ook weer even een foto van maken. Mmm. Even kijken, deze is wat breder. En, eh, en dan mag je de kaartjes weer in één stapel leggen.

Respondent 3

Oké.

Interviewer

Uhm, want dan heb ik nog over één kunstsoort uh, weer een vraag. Uh namelijk of je ze weer in drie groepen zou kunnen opdelen, weer van twaalf, elf en twaalf. En dan op basis van de vraag die het meest waarschijnlijk is. Uh, om een theaterfestival te bezoeken zoals Oerol, uh tweetakt of de Parade bijvoorbeeld.

Respondent 3

Oké... Uh...

Interviewer

En mocht je daar hardop eh, al dingen over kunnen zeggen, dan ben ik erg benieuwd natuurlijk.

Respondent 3

Ja, ik heb hier weer een rits oude mevrouwen. Ik wist dat ik allemaal bij Oerol. Oudere man... Mmm. En nog een vrouw ook. Ja, die zie ik daar ook wel... Die zie ik daar ook wel... LHTBIQI, die zie ik toch weer uh, daar zijn... Uh... Dit vind ik echt zo iemand die op de, de boulevard. Zo'n hoofd, dat past echt bij de boulevard. Ik vind dit ook erbij passen een, twee, drie, vier, vijf, zes.

Interviewer

Tien liggen daar nu.

Respondent 3

Heb dit ook wel, echt een uh meisje met van die dreads. En uh, dit is heel gemiddeld persoon. Dit vind ik ook echt zo'n boulevard persoon, zo'n vriendelijke man met een baard. Dit eigenlijk ook trouwens. Dit vind ik nog wel meer een boulevard persoon, dus dan zou ik eigenlijk deze in deze moeten indelen... En deze man die gaat, die zit weer met zijn aandelen en zo, en z'n aktetas... En deze gaat uh, wil gewoon War Zone spelen... Uh, deze ook... En deze zie ik daar echt wel rondlopen. Maar dan leg ik die misschien wel uh neutraal. Dit vind ik ook wel iemand die daar zou zijn. Dit ook. Niet, niet, ook niet. Een Twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, twaalf...

Interviewer

Eh, dertien. Dus er moeten nog twee hiervan. Of tenminste, je moet er nog twee extra bij hebben.

Respondent 3

Uh... Mmm...

Interviewer

Zes, zeven... Nou nog eentje.

Respondent 3

Deze nog daar doen... Ja, ik moet gewoon effe kijken of ik deze wil wisselen met eentje. Die zie ik ook nog echt wel daar rondlopen... Ja ook. Maar ja. Ja, oké.

Interviewer

Ja, je had het misschien al verwacht, ja, dan weer de vraag om uh, zo in te delen.

Respondent 3

Ja. Even denken, deze hoort bij de top. Deze hoort ook wel bij de top.

Interviewer

Waarom horen zij bij de top?

Respondent 3

Ja weet ik eigenlijk niet zo goed. Het zijn een beetje soort van... Zijn een beetje serieuzer, maar ook wel een soort van speelse vrouwen op leeftijd. Uh, wit dat zie ik ook wel iets meer bij theaterfestivals zeg maar. Uhm en die uhm. Ja dat, dat vind ik ook tekenen voor theaterfestivals dat het meer publiek is wat uhm, wat heel goed kan switchen, vaak tussen heel serieuze gesprekken en uh, heel juist heel jolig, zeg maar. En het liefste, zijn ze wel... Ze zijn wel allemaal heel geëngageerd en uhm, jolig zeg maar... En hebben en een bepaalde set ethische normen en waarden, en waar ze dan in deze... Ze spreken wel het taaltje van progressieve politiek bijvoorbeeld. Uhm... Maar kunnen soms ook, ook hebben we ook. Uh kunnen ook soms van gewoon, om een hele schuine grap gewoon, of iemand die iets zegt wat eigenlijk niet kan wel lachen zeg maar. Het zijn niet dat... Het is niet zo serieus dat ze dat... Dat ze de hele tijd bijvoorbeeld een... Uh... Bij een literair festival bijvoorbeeld, dan zie ik veel meer voor me dat er mensen zijn, uh meer, waarvan je denkt nou, kan er ergens een grapje van af, want uh Jezus. Dat is wel heel moeilijk zo... En bij een theaterfestival heb ik het gevoel dat nog iets meer... een... Het gevoel hangt van uh het, het begrijpen van humor, van humor, dat is het een beetje denk ik. En wat ook eigenlijk weer een bepaalde vorm van intelligentie is. Uh ja, dus... Dus, dus het is, zijn wel... Het zijn... Ja, daarin wel, uh... Daar zijn ze wel scherp mee, denk ik.

Interviewer

Ah, em wie hoort er nog meer bij de eh, top?

Respondent 3

Als ik dat dan zou voor me zie. Ja, dan de tweede rij. Ja, ik zie dat alles daar wel heel divers uhm... Dit is dan een oudere, zwarte man. Ik vind het altijd, het is wel... Het is ook echt dan een divers kliekje, zeg maar... Dus dat is, dat is tekenend, dat vind ik. En dat is iemand waarvan ik denk dat is wel... Die ziet eruit als iemand die uhm je bijvoorbeeld vroeger zelf, dat vind ik op een of andere manier, ik weet niet waarom. Maar ik heb het gevoel dat hij ook uhm een goed oog voor kunst heeft. Vooral ook omdat ie zelf vroeger dingen heeft gedaan of misschien nog steeds wat doet. Uh, in zijn vrije tijd. Uh, waarmee hij ook echt wel kunst ook nog beoefend bijvoorbeeld... Of dat nu in de muziek is of binnen... Uh, wat anders. Mmm ja, de mensen. Uh... Ja ik loop een beetje tegen hetzelfde probleem aan als hier. Dat ik eigenlijk hier vijf wil neerleggen en hier drie.

Interviewer

En hoezo wil je...

Respondent 3

Uh wel een reden. Want ik vind dit vind ik, bijvoorbeeld eigenlijk waar we net over hadden, ik vind deze persoon, uh, iets meer neigen naar een serieuze en wat, wat serieuzere blik zeg maar ook op uh binnen kunst en cultuur. En daardoor soms misschien net niet de aansluiting hebben bij mensen die uh die iets iets lossier zijn of zo... Daar in...

Interviewer

Ja... En dat is een andere reden dat die andere groep? De groep van vijf.

Respondent 3

Ja, dit vind ik bijvoorbeeld. Dit zijn meer. Uhm, dat zijn gewoon, zie ik wel meer echt de tussengroep tussen dit en deze van hier. Dit zijn meer de, ook waarvan je kunt zien die zijn wel vind ik een hebben een soort van gezicht waar je iets kunt aflezen, van die zijn wel geïnteresseerd in kunst en, en, en hebben ook, kunnen ook... Ze hebben volgens mij dat vermogen om te kunnen switchen tussen serieus en... En, en jolig. Alleen zijn iets minder denk ik geëngageerd dan deze mensen.

Interviewer

Ah, ja. En stel, je zou dan één van die vijf daar nog tussen leggen. Wie zou dat dan zijn?

Respondent 3

Uhm... Ja, misschien zou je dan vanwege hun leeftijd... Maar ik denk juist dat zij, als ik haar zie dat ik, dan denk ik echt een oudere mevrouw... Maar ik denk juist dat zij heel goed tegen... Ik denk dat zij, zij bijvoorbeeld, nee... Ik denk toch niet. Ik denk... Zij kan echt sommige grappen gewoon echt niet hebben en zij kan... Maar wat ik denk, dat is namelijk wel iets wat, wat voor mij belangrijk is binnen theaterfestivals dus dat je wel dat dat gevoel kunt hebben zeg maar.

Interviewer

Mm hu.

Respondent 3

Dat niet alles zwaar moet zijn en alles moet serieus zijn... En ik denk dat daar toch wel echt een verschil tussen hen zit... Ik vind dat eigenlijk, ik heb dat, met ik zie deze drie gewoon echt als iets anders, maar wel mensen die er echt wel veel zijn, maar gewoon echt als een status aparte eigenlijk. Ja. Kan ik bijna niet los. Ik kan bijna niet, niet iemand hierbij...

Interviewer

Ah, en stel je zou niet iemand hierboven moeten leggen, maar daartussen.

Respondent 3

Oh daartussen?

Interviewer

Ja.

Respondent 3

Dus zo.

Interviewer

Ja.

Respondent 3

Oké.

Interviewer

Maar dan zou het dus één iemand wel zijn.

Respondent 3

Ja. Dan zou er misschien. Uhm toch zij... Uh... Of zij. Uhm... Nee, dan denk ik zij... Ja.

Interviewer

Voor de middelste mag je weer zelf kiezen waar je er vijf legt en waar je er zes legt.

Respondent 3

Oké, uhm. Ja ik denk dat zij dus hoog ligt. Zij ligt ook hoog. Zij ligt ook hoog. één, twee, drie, vier, vijf, zes. Ja, dit past... Ja, hier kom ik wel uit... Ja dus, lekker snel. Uhm ik, ik weet niet waarom ik hier zo snel trouwens uitkom. Het heeft uh.... Of ja, eigenlijk wel. Het heeft hier een beetje met hetzelfde te maken als dit onderscheid misschien. Ik zie dit meer als mensen die toch het onderscheid tussen uh... Uh, grappig en serieus beter kunnen onderscheiden, dan beter kunnen zien. Uh, beter kunnen, uh snappen eigenlijk. Dan zou je dat kunnen doen. Ja... Zo, dit wordt ook weer... Uh ja... Vier en vier... Ja, ik vind het jammer dat die hier moest, dat deze hier moest. Maar ja, dit is, ja deze gaat, uh bijvoorbeeld deze gaat gewoon gamen zeg maar. Dit is een jonge, witte man, baardje. Denk ergens in de twintig, hij zal geen uh. Nee. Uh deze ook leeftijd jong, ergens in de 20, jonge man, twintig, denk ik niet. Een jongeman ergens in de twintig denk ik ook niet. Uhm ja, dit is misschien weer hetzelfde... Een beetje, ik heb nu twee meiden met een hoofddoek. Die, ik hier neerzet... Omdat ik denk dat zij gewoon niet zich kunnen identificeren met uh westerse cultuur zeg maar. Uh niet uh. Niet zozeer, dat ze dat wel kunnen, maar niet zozeer als dat de rest van het spectrum dat ja, omdat er gewoon te weinig rolmodellen voor hen zijn. En dan heb ik hier eigenlijk gewoon de restje mensen in mijn... Dit zijn allemaal vrouwen van uh volgens mij. Uh. Een andere een. Uh ja. Ik weet niet waar vandaan. Of ze allemaal een soort achtergrond hebben, om ergens rond het midden oosten ergens wel zou kunnen zijn. Maar dat is wel heel kenmerkend, in ieder geval is het allemaal vrouwen zijn met waarschijnlijk... Waarschijnlijk een migratieachtergrond. Ja. En nu, dit zijn allemaal mannen, jonge twintigers, mannen, waarvan ik dan denk... Die moeten bijvoorbeeld gewoon een meer een kunstzinnige vriendin hebben die ze dan meeneemt. Maar zeg maar, ze gaan niet uit zichzelf. Ze gaan liever gewoon stappen of uh, of naar een Hollywood film.

Interviewer

Ah, ja... In het begin gaf je aan dat je die mevrouw en deze mevrouw erg op elkaar vond lijken, maar bij de vorige twee heb je allebei toch ook veel uit elkaar gelegd en weet je ook waarom je dat hebt gedaan?

Respondent 3

Uh... Ja. Ja, nu ik het zo zie, ik zou deze zouden net zo goed hier kunnen liggen als deze hier. Maar het is zeg maar omdat. Ja, je moet ze zeg. Uh, je moet ze gewoon in deze vorm inzetten en dan gooi ze gewoon, gooi ik deze bijvoorbeeld zo ver mogelijk naar rechts toe.

Interviewer

Ja?

Respondent 3

Uh, omdat die dan nog in ieder geval nog het meeste aan deze kant komt. Uhm, maar ik vind, als ik haar zeg maar zou mogen indelen zou ik eigenlijk haar ook hierbij leggen.

Interviewer

Ja. Oké. Uh, en als jij uh nu weer erbij had gezeten, waar had je jezelf nu dan neergelegd?

Respondent 3

Uhm. Ik denk. Ja, ik denk wel meer richting hier zo. Hier zo tussen.

Interviewer

Denk je dat anderen dat ook hadden gedaan? De foto van jou?

Respondent 3

Mmm. Nee, ik kan dat niet invullen voor mensen, wat ze zouden doen als ze mij zien, waar ze me zouden categoriseren. Uhm. Ik denk dat het ook, dingen, weet je wel, uitmaakt of ik een bril dragen of niet. Ik denk dat als ik met mijn bril, met een bril op de foto sta, dat ze me hoger inschatten dan uh dan nu. Uhm. Mmm. Oh misschien. Ik denk, ik denk het. Ik denk als ik gewoon... Kijk als ik mezelf, als ik zelf gewoon een totaal ander uiterlijk had en ik zou het uiterlijk wat ik nu heb zien, denk ik wel dat ik dat ik me daar zou indelen. Ja... Dus ja.

Interviewer

Bij de middelste categorie kwam je er vrij snel uit. Weet je ook waarom je deze makkelijker vond dan de ander?

Respondent 3

Ja, omdat... Eigenlijk heb je hier maar twee keuzes, dat is iets makkelijker. En hier heb je zeg maar veel meer... Ben je gewoon heel erg zo van uh... Eigenlijk... Je gaat de dingen indelen als je te veel keuze hebt, ga je dingen indelen in uhm, meer een soort van niche soort personen. Wat ik net

bijvoorbeeld ook noemde, dat je dan zo serieuze mensen hebt en wat minder serieuze mensen. En dan heb je ook nog echt de mensen die die je daar veel zou zien. En hier zie je gewoon twee, twee keuzes.

Interviewer

Ja, ah... Ik zou er nog even een foto van willen maken... Ja... Dan heb je nog, zijn er nog andere dingen die je over deze verdeling of de vorige verdelingen uh kwijt zou willen?

Respondent 3

Uh... Nee.

Interviewer

Oké. Uh, dan heb ik nog wel een paar andere vragen voor je. Nog even de foto's... Uh... Als je wil, dan mag je ze weer op een stapel leggen.

Respondent 3

Oh maar het hoeft niet.

Interviewer

Nee, we zijn nu met verdelen zijn we klaar. Uhm... Je gaf net al aan dat je wel regelmatig dingen met uh cultuur doet. Bezocht je als kind ook wel eens kunst of cultuur?

Respondent 3

Ja.

Interviewer

En in welke vorm was dat?

Respondent 3

Eigenlijk van alles, uhm... Bioscoop... Wel vaak, uhm. richting Hollywoodfilms zeg maar. Want als kinderen konden wij dan iets makkelijker begrijpen denk ik. Uhm ja, uiteindelijk ook cabaret, vond ik heel erg leuk. Uhm zijn we naartoe gegaan. Uhm ja, als kind, of wanneer ben je kind. Ik ben vanaf mijn twaalfde ben ik heel graag naar concerten en festivals gegaan. Dus dan ben je misschien iets minder kind, maar ben je nog wel jong.

Interviewer

Oké... En met wie, uh, deed je deze dingen?

Respondent 3

Uhm, veel m'n ouders. Mm hu. Ja, soms, ouders die uh dachten van uh dit is leuk... Ik kom wel een beetje uit een cultuur nest zeg maar. Of, eh, van mensen die uh, die is veel met maatschappij en met uh cultuur bezig zijn... Vanuit hun beroep en de opleidingen vanuit hun geschiedenis eigenlijk. Dus dat hielp ook wel mee, dat je dat... Ja.

Interviewer

Wat zijn overeenkomsten of juist verschillen tussen jouw cultuurparticipatie als kind en jouw uh cultuurparticipatie nu?

Respondent 3

Verschillen?

Interviewer

Ja, en dan niet met Corona, alleen uh... Of juist overeenkomsten. Dat kan ook. Hoe verhouden die tot elkaar?

Respondent 3

Ja, dat je gewoon dat je jezelf iets meer uitdaagt als je ouder bent. Dus. Uhm. Nou ja, dat je een een film uh. Waar je voorheen bijvoorbeeld gewoon een Lion King film kon kijken en dacht uh, dit is echt super complex. Als 7-jarige weet je wel... Terwijl, uh dat je dat nu niet meer zo kan zien. Wel even heel simpel en beetje plat gezegd maar. En als ik nu uhm, als ik nu zo'n film, als ik nu zo'n film zie dan, dan denk ik oh daar gaan we weer. Ik heb een paar jaar geleden had ik volgens mij aqua man, was ik toen heen gegaan. Dat ik eigenlijk al direct een beetje ergens een beetje spijt had, en dat ik toch niet echt helemaal voelde waarom. Toen ik hem aan het kijken was dat ik oh ja, gewoon eigenlijk gewoon vanaf scene één zo ongeveer wel vertellen hoe de rest van de film wel ging. Maar goed, was ook een beetje, het was ook een beetje op dat moment was het een beetje een bonding... Dus dat was ook zo van, was ik een beetje aan het bonden met iemand en uh nou goed, dan doe je zoiets maar dat was dus niet uit eigen, dat wil ik wat meer zeggen van zulke films ga ik eigenlijk niet meer op eigen initiatief heen, Dan ga ik eigenlijk liever naar films die iets, die nog iets onbekender zijn of een uh uhm ergens over gaan wat, wat bij een bepaald sociaal of maatschappelijk thema zou hebben.

Interviewer

Ga je ook met uh andere mensen naar culturele instellingen of activiteiten of...

Respondent 3

Ja, met vrienden, ja.

Interviewer

Uh, en heb je vrienden die dan dus ook veel met cultuur doen?

Respondent 3

Mmm ja, een paar wel ja.

Interviewer

Uhm. Van de drie verschillende kunstbezoeken die we net hebben uh besproken. Eh bij welk van de drie zou jij je het meest op je gemak voelen?

Respondent 3

OK, even denken dat was uh theater, eh theaterfestival.

Interviewer

Theaterfestival, uh Hollywoodfilm. En uh, een geschiedenismuseum.

Respondent 3

Ik denkt een festival als eerst. Maar dat komt ook bijvoorbeeld omdat ik heel erg... Naar uh serieus museum en naar uh Hollywood film en daar komt ook een beetje omdat we, uhm eigenlijk vroeger toen ik klein was gingen we heel vaak naar de boulevard in Den Bosch zeg maar. Een theater... Best groot theaterfestival in Nederland en daar gingen we gewoon... Dat, dat voelde altijd best wel fijn of zo...

Interviewer

Ja. Ja... En bij welke zou je het minst uh, op je gemak voelen?

Respondent 3

Ja dus echt zeg maar het, het soort publiek dat er is. Dan is dat uh toch wel de Hollywood film.

Interviewer

Aha, en waarom?

Respondent 3

Uh... Omdat ik soms denk van uhm... Ja, maar ik voel me er... Ik voel mij... Het is, is zeg maar echt, voor mij... Dat is voor mij de meest doorsnee publiek, zeg maar van de drie. En ik voel me sowieso altijd wel best wel een beetje vervreemd van... Echt, zeg maar de doorsnee... Uh nee... Ja... Nederlands publiek zeg maar.

Interviewer

Uhm. Want wat zijn dan overeenkomsten of juist verschillen tussen jou en die mensen? Ja, in het geval van een Hollywood film?

Respondent 3

Nou, uiteindelijk... Uiteindelijk ben ik wel altijd van mening dat iedereen altijd een beetje hetzelfde is als mens, zeg maar... Ik denk dat het vooral uit... Ik zou bijvoorbeeld met misschien met heel veel mensen die daar komen, maar dat is ook een aanname die je doet, maar met misschien met heel veel mensen veel minder snel in gesprek kunnen gaan dan bij de andere twee. Bij de andere twee kan ik... Heb ik het gevoel van uh, als ik naar een museum ga bijvoorbeeld, een historisch museum. En uh, dan ga je daar ook al heen omdat ik daar interesse in heb. En als ik daar dan weet ik veel met mensen spreek. Dan heb ik al meteen een gedeelde interesse omdat we allebei naar een soort... Het is ja, eigenlijk een beetje een niche, zeg maar.

Interviewer

Mmm. Want wat zijn uh, overeenkomen of verschillen tussen jou en uh mensen die een historisch museum bezoeken?

Respondent 3

Ja, ik denk passie voor geschiedenis omdat ik, ik ben, ik vind zelf geschiedenis wel interessant. Dus als ik, als ik daar dan over kan praten met iemand of mee, uh, uh, in ieder geval mee kan sparren of misschien uh... Feitjes kan leren die niet op de bordjes staan of zo, dan, dan vind ik dat leuk.

Interviewer

Beïnvloed dat jou ook, uh jouw ervaring bij zo'n culturele instelling?

Respondent 3

Zo'n gesprek met iemand dan?

Interviewer

Bijvoorbeeld ja. De gemeenschappelijke deler tussen jou en uh ja, die persoon waar je dan het gesprek mee hebt.

Respondent 3

Ja, dat denk ik wel. Ja, dat verrijkt het wel. Dus de persoon in je omgeving doet er wel echt daadwerkelijk toe. Ik, als daar alleen wat mensen rondlopen die uh die het eigenlijk niet zo interessant vinden, dan vind ik dat museum ook niet meer zo leuk. Ja.

Interviewer

Beeld jij je het stereotype van een cultuurbezoeker, en dan in de breedste zin van het woord, in?

Respondent 3

Uhm... Uhm... Ik denk uh iemand die maatschappelijk betrokken is.

Interviewer

Ah, ja.

Respondent 3

Uhm ja, dat publiek is ontzettend divers. Ik denk dat, dat, dat het, het, dat naar één bezoeker trekken is, vind ik heel erg lastig. Want dat vind ik juist ook zo leuk aan, eh, cultuur bezoeken is dat... Dat, er is niet één cultuurbezoeker of eigenlijk dat is gewoon de mengelmoes aan zoveel verschillende stemmen. Wat dan voor een discussie zorgt, vaak uh... Waar echt gewoon hele grappige of interessante gesprekken uit kunnen komen. Ik denk dat, dat is voor mij kenmerkend van een cultuur bezoek. Uhm, dus juist het onverwachtse. Ik denk dat het dat vooral is. Een cultuurbezoeker is voor mij een totaal vraagteken eigenlijk. Ja.

Interviewer

Ja, nee... Uhm. Wat zijn culturele instellingen waar je zelf niet zo vaak komt?

Respondent 3

En nu met Corona overal maar... Vanuit, maar anders uh... Musicals vind ik ontzettend. Uh ja. Nou ja, wel leuk, maar vaak beginnen mensen te zingen op een moment dat het heel spannend wordt. En dan denk ik oh kom op, ik wil het verhaal weten. Ik moet zeggen dat ik daar wel iets, iets minder streng in ben dan vroeger. Maar vroeger kon ik dan wel echt... Dat ik dacht van oh, komt weer een of ander blij liedje en ik wil gewoon weten waar het verhaal eindigt. En uh, dus, dus, dus dat uh daar... Maar ik, ik

ben ook nog nooit echt naar een professionele grote musical geweest of zo. Dat heb ik altijd een beetje uit. Uh, uit m'n leven gebannen gehad.

Interviewer

En zou je er dan ook niet per se heen hoeven?

Respondent 3

Nee.

Interviewer

Zijn er ook, uh culturele instellingen waar je niet vaak komt, maar vaak, vaak. Uh, waar je graag vaker heen zou willen?

Respondent 3

Ja maar dat... Uhm dat is, dat is. Het is niet zo dat dat bijvoorbeeld is omdat de kansen er niet zijn. Dat is meer, of dat heeft meer met denk ik een soort... Dat is meer een persoonlijk iets van dat ik denk een kwestie van zelfvertrouwen en dergelijke om jezelf gewoon. Ik wil. Ik wil wat meer in studio's en meer richting muziekplekken zijn zeg maar. Alleen omdat weer op te pakken dat is uh, en echt met mensen weer bezig te zijn, dat is voor mij meer een soort... Stap van zelfvertrouwen denk ik dan dat het, dan dat de kans er niet is, zeg maar. Ik denk dat namelijk ook het stomme is dat, dat dat ik wel uh goed genoeg ervoor zou zijn, maar dat je het jezelf wat lastig maakt of zo omdat je dat niet. Uh, helemaal dus dat, dat maar dat is meer persoonlijk. Dat is niet bijvoorbeeld omdat ik uh de kans niet heb gekregen of iets dergelijks. Omdat het niet uh...

Interviewer

Ja ja. En dan gaat het dus om het uh maken, vooral. En uhm...

Respondent 3

Ja, inderdaad. Ja, dat klopt. Dus dat is niet echt bezoek uh, inderdaad.

Interviewer

Ja, is ook een vorm van cultuurparticipatie.

Respondent 3

Ja, wel participatie inderdaad. Ja, alleen als je echt hebt over bezoeker als in van echt het bezoeken van een... Dan zijn er eigenlijk weinig plekken waar ik dat dan heb. Het bezoek is altijd wel, wel mogelijk geweest voor mij. Ja.

Interviewer

En dan heb je ook altijd wel gedaan als je dat wilde?

Respondent 3

Ja. Ja.

Interviewer

Ja. Uhm. Ik heb uh de dingen die ik graag van je wilde weten, nu ja, ongeveer gevraagd. Heb jij verder nog dingen die je wil vertellen of die je kwijt zou willen? Over dit onderwerp?

Respondent 3

Uhm. Ja nou, ik hoop dat je de dat je iets kunt natuurlijk. Uhm, maar niet, niet iets over mijn keuze, denk ik. Ik denk dat ik die wel voldoende heb toegelicht eh... Maar ik ben wel benieuwd, ik vind het wel interessant het onderzoek.

Interviewer

En dan bedankt voor het interview.

Respondent 3

Graag gedaan!

Interviewer

Dank je.

Het interview met respondent 4

Interviewer

Oké, hij loopt. Allereerst nogmaals bedankt.

Respondent 4

Geen dank

Interviewer

Zou je jezelf kort kunnen voorstellen?

Respondent 4

Mag ik drinken trouwens?

Interviewer

Ja, dat kan gewoon.

Respondent 4

Oké. Ik ben [respondent 4]. En ik ben 25 jaar. En ik werk in de horeca bij WT Urban Kitchen. Nog meer?

Interviewer

Nee, dat is op zich goed.

Interviewer

Uhm. Vind je het leuk om in je vrije tijd iets te doen met kunst of met uh cultuur?

Respondent 4

Ja, ik vind museums wel interessant. Ja...

Interviewer

Ja. En uh luister je wel eens muziek of ga je wel eens naar de film? Doe je ook een beetje dat soort dingen?

Respondent 4

Ik luister elke dag muziek, heel veel, heel veel. Als ik opsta dat eerste wat ik, ja, doe eigenlijk.

Interviewer

Hmhm.

Respondent 4

Uhm. Ik kijk films. Niet per se naar de bioscoop, maar Netflix of zo.

Interviewer

Oh ja.

Respondent 4

Of series.

Interviewer

En ga je vaak naar musea?

Respondent 4

Uh, uh alleen eigenlijk op vakantie. In Nederland... Ik heb laatst eentje bezocht, maar die was aan het verbouwen. Het Nijntje museum. Dus dan kon je maar de helft zien. Toen zijn maar gewoon weggelopen. Nee.

Interviewer

En ben je ook wel eens zelf uh creatief bezig?

Respondent 4

Elke dag. Ik kook, dus ik moet wel een beetje creatief zijn.

Interviewer

Ja. Uh, op welke manier voelt dat als creatief?

Respondent 4

Maar ja... Het... Vooral als er iemand een uitzondering heeft qua vegan of zo. En je hebt niet alle spullen in huis. Dan moet je... Dan wat bedenken.

Interviewer

Ja.

Respondent 4

En dat, je moet wel creatief zijn. Anders is dat niet lekker.

Interviewer

Ja. Uhm. Ik heb nu uh een aantal plaatjes van mensen voor je en ik ga je vragen om die mensen uh steeds in drie groepen op te delen. Ik ga dat drie keer vragen. Uh, en dat is op basis van of deze

mensen wel of minder waarschijnlijk zijn of ze naar culturele instellingen gaan. Uhm, even kijken hoor. En nadat je, eerst vraag ik je om drie groepen te maken en daarna om ze in deze vorm te leggen. Maar dat komt dus zo meteen, maar dan weet je dat alvast.

Respondent 4

Ja

Interviewer

Eh, en de, ik vraag het drie keer en het verschilt steeds wat voor plek ze wel of niet waarschijnlijk heen zouden gaan.

Respondent 4

Ja, ja.

Interviewer

Eh, verder heb je eigenlijk vrij weinig informatie over deze mensen. Dus ik ben benieuwd naar wat je eerste indruk een beetje is. En ik wil je vooral ook vragen om hardop na te denken als dat kan. Ik zou je voor de eerste categorie willen vragen of deze mensen eh, wel waarschijnlijk, neutraal of niet waarschijnlijk zijn om naar een historisch museum te gaan. Daarbij kan je bijvoorbeeld denken aan het Anne Frank huis of het openluchtmuseum in Arnhem, eh, zoiets. En daar mag je drie groepen van twaalf bij maken.

Respondent 4

Ja, drie groepen van twaalf?

Interviewer

Ja

Respondent 4

Dus dan wel, niet, misschien?

Interviewer

Ja

Respondent 4

Dit is lastig... Oké, deze gaat sowieso niet. Hmm... Het zijn gewoon random foto's?

Interviewer

Ja, eigenlijk wel.

Respondent 4

Oké, nou... Anne Frank huis bijvoorbeeld?

Interviewer

Ja

Respondent 4

Dit, eh, wel... Even kijken, zweverig typetje daarvoor. Ja... Die ook wel. Die misschien. Ik vind het heel lastig om te doen.

Interviewer

Is het ook wel.

Respondent 4

Mevrouw ook. Die kijkt heel ongeïnteresseerd dus ik denk die niet. Eh... Dit lijkt me een slimme man, dus wel. Jonge mensen zijn altijd geïnteresseerd in geschiedenis dus wel. Ik denk dat hij bij de bank zitten wat leuker vindt dan een Anne Frank huis, dus nee. Eh, ook jong... Hebben veel mensen hier moeite mee of niet?

Interviewer

Ja, ja... Je kan het natuurlijk op vrij weinig baseren.

Respondent 4

Ja... Deze denk ik ook niet, ook al lacht ze. Die vindt de bank ook leuker. Die heeft liever een sportschool. Die misschien. Deze kijkt ook heel ongeïnteresseerd ook, dus nee. Even kijken wat ik heb hier... Eh... Eh, deze twee sowieso. Again, omdat het een jong persoon is, ja. Hm... Deze heeft het bijna zelf meegemaakt dus die hoeft niet. Twee, vier, zes, acht...

Interviewer

Hier zitten volgens mij bij beide elf. Dus nog één hierbij, één daarbij en de rest bij neutraal.

Respondent 4

Dan ga ik voor die.

Interviewer

Oké, goed. Eh, dan ga ik je dus vragen om eh, zo'n verdeling te maken. Alleen wordt deze kant dan denk ik meest en deze kant minst. Want je hebt e nu al andersom liggen

Respondent 4

Ja

Interviewer

Met in, eh, of tenminste. Je begint dus eerst met twee die het minst, en dan twee die iets meer, en dan vier iets meer, vier iets meer. Dat is dan deze groep. En dan deze groep kan je in tweeën delen, dus de helft iets meer wel en de helft iets meer niet. En dan aan die kant weer hetzelfde afbouwen naar het meest.

Respondent 4

Dus...?

Interviewer

Dus hiervan komen dus twee mensen op het allerminst te liggen, dan twee mensen nog wat minder. Dan vier en dan weer vier.

Respondent 4

Oké

Interviewer

Ja, zo eigenlijk. Ik hoop dat we een beetje de plek hebben, het zijn wel grote plaatjes.

Respondent 4

Ja, dat wel. Eh... Oké, deze het minst. En dan deze... Deze vier, zo bedoel je toch?

Interviewer

Eh, ja, klopt. Maar als deze vier een groep zijn?

Respondent 4

Ja

Interviewer

Ja, dan mogen die zo boven elkaar en deze dan ernaast.

Respondent 4

Ah, oh dus precies zoals dat ja.

Interviewer

En dan hier dus twee van zes

Respondent 4

Twee van zes... En dan weer van minst naar meest?

Interviewer

Ja, als in dan van deze kant minder en aan die kant het meest. Dus eigenlijk zoals deze maar dan omgekeerd.

Respondent 4

Oké, hmm...

Interviewer

En dan mogen die daar dus nog bovenop komen?

Respondent 4

Ja... zo? Bon... Ja, nee, dit zijn meest.

Interviewer

Hmhm

Respondent 4

Oké... Zo

Interviewer

Oké. Je zei al dat je bij sommige mensen een beetje keek naar uh, heel erg naar de leeftijd en naar de blik of ze geïnteresseerd keken. Uh, of dat ze liever bij de bank wilden zitten bijvoorbeeld. Zijn dat een beetje de dingen die je gebruikt hebt om je keuze te maken? Of hoe heb je dat aangepakt?

Respondent 4

Ja, uh, uh, ten eerste heel ongeïntegreerd kijken. Ze zien er niet echt uit als mensen die daar naartoe zouden gaan... Nee, qua kleding en zo. En leeftijd. Ik vind musea, of ergens... Ik zie meestal meer jongeren in musea dan oudere mensen. Dat is het, vooral waar ik op heb gelet. En ja... Vooral kledingstijl en blik.

Interviewer

En wat vond je dan verschillen qua kledingstijl?

Respondent 4

En dit, dit vond ik een beetje alternatief.

Interviewer

Ja.

Respondent 4

En dit ook wel een beetje.

Interviewer

Oh ja. Als er ook een foto van jou bij had, uh gezeten, waar had je jezelf dan neergelegd?

Respondent 4

Eh, hier... Nee, daar.

Interviewer

Bij die? En weet je ook, uh, waarom bij die specifieke rij?

Respondent 4

Ja en nee. Ja... Ik... Hoe moet ik dat uitleggen... Uh, ik zou wel naar musea, naar het Anne Frank Museum gaan. Maar het is niet, ik ga er niet heel graag heen of zo.

Interviewer

Ja oké. Eh, dan ga ik er even een foto van maken. En dan, uh, mogen ze daarna weer eigenlijk door elkaar gehusseld. Even kijken hoor... Yes.

Respondent 4

Ik kan hem ook maken, ik ben ik wat groter.

Interviewer

Nou zo is het ook goed hoor. Maar bedankt. Uhm ja, dan mogen ze allemaal weer eigenlijk uh bij elkaar. En dan wil ik je vragen om hetzelfde te doen. Dus om te beginnen met drie groepen en dan wie het uh meest of het minst waarschijnlijk is. En dus een neutrale groep. Om naar een de Hollywood film te gaan in uh bijvoorbeeld de Pathé of de Kinopolis. En dan kan je dus denken aan een romantische komedie of een Marvel film.

Respondent 4

Bon. Dan weer precies zo?

Interviewer

Weer precies hetzelfde. Ja.

Respondent 4

Dan doe ik... even denken... Naar de film?

Interviewer

Naar de film, yes.

Respondent 4

Deze sowieso... Nee, deze niet... Komen er veel mensen op dezelfde dingen terug? Of is het juist verschillend?

Interviewer

Eh, ik vind het juist best wel verschillend altijd. Ook omdat, eh, de keuzes die mensen maken, eh, waarop mensen iets baseren, die zijn toch wel anders.

Respondent 4

Aha... Ja... Oké, die houdt van anime dus wel. Is dat gemeen om te zeggen? Eh, die gaat wel naar de film... Hm... Lastig, lastig, lastig... Twee, vier, zes, acht, tien...

Interviewer

Je hebt hier ook tien en hier zes.

Respondent 4

Ja... Hm... Dit zijn er twaalf. Hm... Maar deze misschien toch...

Interviewer

Je kan ze ook nog wisselen.

Respondent 4

Oké. Deze was lastiger.

Interviewer

Ja?

Respondent 4

Ja, want ik zie iedereen eigenlijk wel naar de film gaan. Films kijken.

Interviewer

Ja, dat gebeurt misschien ook wel meer. Eh, dan gaan we het nog lastiger maken. Dan mag je ze weer in deze volgorde leggen. Net zoals de vorige.

Respondent 4

Oké, dan beginnen we met de zuurpruim. Hm... Die... Eh... En dan waren het er vier?

Interviewer

Hmhm, ja... En dan twee keer zes

Respondent 4

Ja, deze dan zo. Eh... En dan, eh... Ja... Dat gaat denk ik niet passen.

Interviewer

Ja, misschien wel. Ik zal ze even doorschuiven. En anders liggen ze maar een beetje over elkaar heen.

Respondent 4

Oké, zo.

Interviewer

Oké. Heb je enig idee op basis van wat voor dingen je het nu hebt ingedeeld?

Respondent 4

Marvel films, die films vooral.

Interviewer

En waarom vind je die groep meer publiek voor Marvel films?

Respondent 4

Jongere mensen?

Interviewer

Hmhm?

Respondent 4

Nee, ik heb nog nooit echt zo iemand in een bios gezien. Ja, een oude, uh redelijk oude man, bij Marvel.

Interviewer

En bijvoorbeeld hem had je eerst helemaal daar liggen en heb je nu hierheen verplaatst. Was dat met een reden?

Respondent 4

Dat was omdat ik uh even kijken... Die... Die had volgens mij, en dat was toch iemand die eerder naar de film zou gaan dan?

Interviewer

Ah, ja.

Respondent 4

En... zij houdt wel van romanticus denk ik...

Interviewer

En is er een verschil ook op basis van bijvoorbeeld gender. Uh, het lijkt volgens mij vrij gemixt op man of vrouw uh... Ja...

Respondent 4

Daar heb ik niet eens naar gekeken.

Interviewer

Hoeft ook niet. Ja, inderdaad vooral leeftijd lijkt het nu. En waar zou je jezelf nu uh bij leggen?

Respondent 4

Ik denk daar.

Interviewer

Bij de meeste?

Respondent 4

Ja... Ja, ik vind films wel altijd leuk. Ligt eraan wie ze gemaakt heeft natuurlijk. Netflix Originals, dat acteren is echt dramatisch. Daar cringe ik van, dus dat ik kan niet lang kijken.

Interviewer

Maar meer de marvel kant wel weer?

Respondent 4

Ja. en hoe heet het, Fifty Shades of Grey vond ik ook wel geinig. Die heb ik toen in de bios gezien. Ja, maar ik snapte toen alleen de roezemoes daar omheen niet echt.

Interviewer

Ah, oké. Uh, dan heb je nog een laatste categorie voor je, uh waarvoor je ze mag indelen.

Respondent 4

Uhm, wil je nog een foto maken?

Interviewer

Oh ja. Goeie! Even kijken, eerst de ene... En de andere helft. Ja, bedankt. Oké, ja, de laatste categorie. Uhm, dat zijn uh theaterfestival.

Respondent 4

Ja.

Interviewer

Zoals bijvoorbeeld de Parade of uh Oerol of Tweetakt.

Respondent 4

Oh, ja, ik fiets daar elke dag langs. Ja, ik wil er wel een keertje naartoe. Het is tot de elfde, dacht ik.

Interviewer

Oh ja, maar dat heb je nog eventjes.

Respondent 4

Ja, dat is waar.

Interviewer

Uhm. Ja nou, dus daarin. Uh, eerst in drie groepen dan. Dus, uh, wel, niet en misschien.

Respondent 4

Dus de parade of... Nog meer?

Interviewer

Uh ja, je hebt ook bijvoorbeeld Oerol dat op Terschelling volgens mij een theaterfestival. Je hebt tweetakt, dat ook in Utrecht. Maar gewoon iets. Uh. Iets wat een beetje op die manier. Maar je kan ook vooral de parade gebruiken als dat is wat je het beste kent.

Respondent 4

Dat is het niet, ik weet... Het ziet er wel altijd gezellig uit. Ja, deze is ook een lastige...

Interviewer

Hmhm.

Respondent 4

Die misschien, die wel. Die misschien... Die misschien... Hm... Zij ziet er niet echt alsof ze daar zin in heeft. Meneer ook niet.

Interviewer

En wat zijn dingen waar je nu aan denkt?

Respondent 4

Eh... Leeftijd wel een beetje. Want er staat altijd een rij met oude mensen bij de parade. En... Uhm...
Hoe zeg je dat, afkomt een beetje. En, uhm... Ja, afkomst vooral eigenlijk.

Interviewer

Hmhm, ja.

Respondent 4

That's racist, I know. Uhm... Hmm...

Interviewer

Dit zijn allebei negen nu en dit tien.

Respondent 4

Bon.

Interviewer

Het gaat nog vrij gelijk op.

Respondent 4

Hmhm... Hm... Twaalf...

Interviewer

Dit zijn er nu elf en dit nu tien... Oké. Dan, misschien zag je het al aankomen, maar dan weer de vraag of je ze ook in deze vorm kan neerleggen.

Respondent 4

Haha, dat had ik totaal niet verwacht. Oké... Ik denk dat die twee er echt geen reet aan zouden vinden.
Hier vier... Die vindt Nickelodeon denk ik leuker. Zo... En dan zes... Zo denk ik.

Interviewer

Hmhm.

Respondent 4

Oké... Hm... Ja, zo.

Interviewer

Oké. Volgens mij is het nu wel een beetje verdeeld ook met uh, veel meer mannen daar veel meer vrouwen daar. Was dat bewust?

Respondent 4

Nee, eigenlijk niet echt, niet eens. En nee, ik heb hier ervoor gekozen omdat ik, uh... Dit soort mensen er eerder verwacht. Want ze zien er ook meer uit alsof, dat ze het leuk zouden vinden, uh, om daar naartoe te gaan. Dat heeft niet met gender te maken.

Interviewer

Je noemde ook even de leeftijd?

Respondent 4

Ja, ook. Ik denk dat de wat oudere mensen dat leuker vinden dan de jong, hele jonge, of naja, jongere mensen.

Interviewer

En is dit ook deels uh, zijn dat ook de die mensen die je in de rij ziet daar?

Respondent 4

Ja, inderdaad.

Interviewer

En heeft dat veel, uh, de rij die je daar ziet veel invloed gehad op hoe het nu hebt ingedeeld?

Respondent 4

Ja, wel een beetje. Ja, ja, dat wel.

Interviewer

En je noemde ook afkomst. Op wat voor manier denk je dat dat uit zou kunnen maken?

Respondent 4

Uhm... Ja... Hoe ga ik dit op een niet botte manier zeggen. Ik, ja... Daar moet ik eigenlijk even over denken.

Interviewer

Ja, dat mag.

Respondent 4

Ik zie... Ja, hij, hij is, neem ik aan, een Afrikaan. En, die zijn. Best wel op hun geloof, zeg maar. Ik zie ze dat gewoon... Ik zie ze dat niet ect doen. If that makes sence.

Interviewer

En waar zou jij jezelf nu neerleggen?

Respondent 4

Eh...

Interviewer

Want je zei al dat je er misschien wel heen wilde, maar niet gegaan was.

Respondent 4

Ja.

Interviewer

En waarom ben je er nog niet heen gegaan?

Respondent 4

Omdat ik uh, niemand gevraagd heb om mee te gaan. En nee dat altijd de, of dat het niet uitkomt met werk dus.

Interviewer

Hmhm. En uh, je wilde er wel heen omdat het je gezellig leek vooral?

Respondent 4

Ja... Het lijkt me interessant.

Interviewer

Wat lijkt je er dan interessant aan?

Respondent 4

Ja, ik kan een paar dingen altijd zien als ik langs fiets en dan staat er 'theater' en zo. En dat... Ik werd wel heel erg nieuwsgierig wat er allemaal gebeurt daarbinnen. Wat, wat er te zien valt. Ik weet ook niet zo goed wat ik ervan moet verwachten. Dat is het vooral.

Interviewer

Mmm. En ben je wel eens op een ander theaterfestival geweest?

Respondent 4

Nee, volgens mij niet. Nee. Een kunstmarkt telt niet als theater toch?

Interviewer

Waar was je geweest?

Respondent 4

Kunstmarkt, bij uh, hoe heet dat park ook alweer? Boetselaar dat is ook uh, in september, begin september.

Interviewer

Hmhm, en ben je wel uh vaker geweest?

Respondent 4

Daar ging ik elk jaar heen.

Interviewer

En wat voor dingen ging je daar doen?

Respondent 4

Uh rondlopen een beetje. Uh een vriend Niels helpen, die was daar vrijwilliger. En met een paar dingen helpen. Uhm rondlopen vooral. Gewoon bier drinken. Ja hebben er wel kunst. Heel veel kunst.

Interviewer

En wat voor kunst was dat?

Respondent 4

Echt van alles. Ze hebben gewoon schilderijen. En eh. Dat. Beeldjes. Dat vooral. En muziek, ik weet niet of dat telt als?

Interviewer

En kom je daar al lang?

Respondent 4

Ja, sinds mijn zestiende of zo.

Interviewer

Dus daar ben je dan voor het eerst met vrienden daarheen gegaan.

Respondent 4

Ja, ja...

Interviewer

Uh, oké, ik wil er nog even een foto van maken en heb daarna weer wat andere vragen. Als je wil mag het hierna weer door elkaar. Maar dat hoeft niet per se. Mmm. Even kijken hoor

Respondent 4

Wat door elkaar?

Interviewer

De kaartjes, die zijn nu niet meer nodig.

Respondent 4

Dan ruim ik ze voor je op.

Interviewer

Ah, oké. Uhm, wat zijn culturele instellingen of plekken waar jij graag naartoe gaat?

Respondent 4

Culturele instellingen waar ik graag naartoe ga? En dat houdt in?

Interviewer

Uhm ja eigenlijk. Uh, zo breed als je het zelf wil interpreteren.

Respondent 4

Hm, noem eens een voorbeeld want ik...

Interviewer

Uhm, dat kan, ja van alles en nog wat. Dat kan bijvoorbeeld dus zo'n uh de kunstmarkt zijn. Uhm, Het kan uh een specifiek museum zijn. Het kan een uh, zelfs een wat meer, een cultureel terras of uh, zoiets uh... Een cultureel centrum. Of uhm, dat kan een theater zijn bioscoopzalen.

Respondent 4

Een restaurant ook?

Interviewer

Als jij vindt dat dat een culturelere plek is dan wel.

Respondent 4

Madeleine een beetje wel? Dat is Frans. Klassiek.

Interviewer

Wat spreek je aan in deze plek?

Respondent 4

Uh. Ik heb een heel grappig, ik ga er echt heel graag naartoe. Alleen de chef, echt een arrogante kwal. Maar gewoon het eten, ik, als een klein, klein jongetje vond ik Parijs al helemaal te gek. En dat slakken eten, vindt niet iedereen normaal zeg maar. Dus... Dat vond ik altijd heel leuk, om daar naartoe te gaan, slakken eten. Uhm. De bioscoop wel eens, vind ik leuk...

Interviewer

En wat zijn uh plekken waar je eigenlijk helemaal niet naartoe zou willen? Of uh wat je gewoon totaal niet aanspreekt? Misschien?

Respondent 4

Goeie vraag... Uh... Ik heb echt geen flauw idee, ik staat voor alles wel open. Volgens mij.

Interviewer

En wat zijn dan plekken waar je misschien vaker zou willen komen?

Respondent 4

Bioscoop, dat is eentje. Uhm, musea. Ik wil nog een keertje naar Boijmans in Rotterdam. Nijntje museum. Dat moet je als Utrechter wel gezien hebben.

Interviewer

Hmhm, en om welke redenen ben je daar nog niet geweest of kom je daar minder vaak dan dat je zou willen?

Respondent 4

Omdat het Nijntje museum aan het verbouwen is. Dus je kon de helft van het pand maar zien. Dan zou je betalen voor een halve, ja, museum... Uhm, Boijmans. Ja. Omdat het in Rotterdam is. Ik wil mijn vriendin graag een keertje mee vragen, want, omdat er stukjes van mijn familie in zaten. Of in zijn.

Interviewer

Bij het Boijmans? Wat voor stukjes dan?

Respondent 4

Kunst vooral. En uhm. De... Het hoofd van mijn overgroot opa, Frans Keunings. Die heeft mijn vader aan hen geschonken. Ik weet niet wat voor kunst... Ik wil het gewoon graag zien. Ja, dat is... Ja.

Interviewer

Uhm. Oké Hoe zou jij omschrijven wat kunst is?

Respondent 4

Hoe zou ik omschrijven wat kunst is? Dan moet ik gelijk aan muziek denken. Iets waar je je blij door gaat voelen, wat je... De wereld even vergeten. Focust op wat je... Ja, dat je focust op iets wat je liefheb zeg maar? Ja, ja.

Interviewer

En uh, hoe zou je cultuur omschrijven?

Respondent 4

Eh... Ik denk... Als ik in de stad zou lopen, zou ik zeggen kijk om je heen. Zoveel verschillende culturen. Zoiets.

Interviewer

Uhm, en, uhm, als kind bezocht je toen uh, wel eens kunst en cultuur.

Respondent 4

Ja.

Interviewer

En wat voor uh plekken bezocht je?

Respondent 4

Kerken vooral, omdat mijn vader dat altijd uh helemaal geweldig vindt. En uh de... Het treinmuseum. Uhu. Ik weet niet wat kinderen zo leuk aan treinen vinden, maar ik vond het ook altijd leuk. Uhm ja, kerken voor overdag, en oude... Oude dingen.

Interviewer

En luisterde je toen ook al veel muziek?

Respondent 4

Ja dat is ook dankzij mijn vader, dat ik er zo gek op ben.

Interviewer

Deden jullie dat ook wel eens samen?

Respondent 4

Ja, meestal.

Interviewer

En wat je ook wel eens zelf creatief bezig?

Respondent 4

Creatief, als in tekenen of...?

Interviewer

Kan muziek of misschien wel uh koken.

Respondent 4

Dan ja, gitaar spelen, koken met m'n moeder. En veel tekenen.

Interviewer

En uh, speelde je ook gitaar samen met iemand of deed je dat zelf?

Respondent 4

Met YouTube vooral, maar niet met een ander persoon. Ja, alleen op gitaarles. Ja dan, dat wat een beetje een mentor om dingen te leren, maar anders niet.

Interviewer

En tekende je uh ook vooral zelf?

Respondent 4

Ja, uhm. Ja mijn zus liet af en toe dingen zien, want die kan heel goed tekenen. Mijn moeder ook...

Interviewer

Eh, dingen die je nu doet met kunst en cultuur, lijkt dat nog een beetje op wat je deed vroeger?

Respondent 4

Goeie vraag. Uhm. Wel een beetje.

Interviewer

Hmhm, een op wat voor manier?

Respondent 4

Ik kook nog steeds. Ik speel ook nog steeds gitaar. Ben ook van ouwe dingen gaan houden. Als in kerken en zo. Dus het is niet echt heel erg veranderd.

Interviewer

En doe je dat ook nog wel samen met dezelfde mensen?

Respondent 4

Je koken wel nog met mijn moeder. Af en toe. Uh. Kerken niet meer met mijn vader. Ik heb nu een ander, ik heb een vriendin die dat erg leuk vindt. Ja.

Interviewer

Uhm. We hebben het net best wel veel gehad over, en gekeken naar verschillende mensen en hun cultuurbezoek. Hoe zou jij het stereotype van een cultuurbezoeker voor je zien?

Respondent 4

Stereotype? Uhm. Brilletje. Een beetje dorky, dorky zeg maar persoon. Baggy kleren en altijd zo'n uh canvas tasje... Zo noem je dat toch?

Interviewer

Ja, een totebag.

Respondent 4

Ja, ja. Een dopper in haar rechter of zijn rechterhand. Uh, zo zie ik dat een beetje voor me.

Interviewer

En uh, lijkt je zelf wel eens op dat beeld?

Respondent 4

Nee. Ik heb geen bril en geen dopper. Ja, wel tegenwoordig een totebag. Die heb ik wel. Voor de rest niet.

Interviewer

En lijkt jou dat persoon van het stereotype, lijkt dat jou een aardig persoon? Heb jij er ook op die manier een mening over?

Respondent 4

Eh, lijkt me wel aardig persoon, wel een beetje zweverig. Zo lijkt mij, die mensen soms. Ja... Dat dus.

Interviewer

uhm, ik heb nu de uh vragen die ik had wel een beetje kunnen stellen. Heb jij zelf nog iets wat je kwijt zou willen of wat je mij zou willen vertellen?

Respondent 4

Nee.

Interviewer

Oké, nou dan zijn we eigenlijk wel klaar.

Respondent 4

Chapeau. Leuk! Oké.

Interviewer

Ja.

Respondent 4

Ja.

Het interview met respondent 5

Interviewer

Oke, nou, welkom nogmaals. Uhm, zou je misschien kunnen beginnen met jezelf kort kunnen voorstellen.

Respondent 5

Yes, ik ben [respondent 5]. Ik ben 29 jaar. Ik woon in Utrecht, maar sinds mijn tweede, opgegroeid in Nijmegen. En momenteel doe ik uh marketing en communicatie bij het Nederlands Film Festival in Utrecht. En zijn hobby's die je wil weten? Waar ik...

Interviewer

Ja, ik ben wel benieuwd.

Respondent 5

Uh fotograferen. Uh, heel veel muziek luisteren en af en toe hier en daar zingen.

Interviewer

Leuk.

Interviewer

En uh, wat voor uh studie je gedaan.

Respondent 5

Ik heb een communicatieopleiding gedaan, uh, ook in Nijmegen.

Interviewer

Oké, even kijken hoor. En je zei al een beetje dat je graag dingen doet met kunst en cultuur. Zou je daar nog wat meer over kunnen vertellen.

Respondent 5

Ja, klopt. Uhm, ik ben de kunst en cultuur binnen Nijmegen. Uh, heb ik voor het eerst ontdekt toen ik uh een uitkering had. Dat is inmiddels al denk ik. Pak hem beet twaalf jaar, dertien jaar geleden.

Interviewer

Mm hu.

Respondent 5

Uhm, ik deed. Ik had een uitkering en na een jaar of twee begon het een beetje bij mij te kriebelen van ik moet iets doen. Uhm alleen, wist ik dat ik niet sterk genoeg was of mentaal om te beginnen met school of werken. Uh, dus ben ik op mijn eigen houtje naar een soort van, niet echt een jongerencentrum, maar meer een hoe leg je dat uit. Centrum waar begeleiders ook zijn van het UWV en van de gemeente. Uh jongeren begeleiders ook. Uhm via daar ben ik eigenlijk uh kwamen we tot de conclusie van, weet je wat, ga jij maar lekker vrijwilligerswerk doen. Wat vind je leuk? Uh, ik gaf aan dan natuurlijk uh mijn hobby's, en wat ik leuk vind en dat ik het ook leuk vind om mensen te helpen, jongeren voornamelijk. Uhm omdat ik zelf dat nogal miste toen ik jong was.

Interviewer

Ja.

Respondent 5

Uhm, en toen zei ze van ja, misschien is het interessant, uh, dat ze bij Lindenberg Aldenhof vrijwilligerswerk gaan doen. En uiteindelijk ben ik daar terechtgekomen en uh Lindenberg Aldenhof. Ik weet niet of, Lindenberg is dus een soort cultuur, kunst en cultuurhuis. Uhm, en je hebt dan eentje in het centrum en eentje in Aldenhof. En Aldenhof is in Dukenburg. Een moeilijke doelgroep om te bereiken. Uh, en daar, wat ze dan deden was een 'new arts in Nijmegen' heette de organisatie binnen de Lindenberg Aldenhof. En uh, die organiseerde uh verschillende evenementen voor en door jongeren. Binnen uh kunst, uh muziek, uhm schilderen, tekenen. Of eigenlijk allemaal soort multidisciplinaire... Uhh, dat dus. Uhm, en zo ben ik eigenlijk in de uh kunst en cultuur, uh

terechtgekomen, van Nijmegen. Ik heb verschillende projecten gedaan en steeds meer uitgebreid en netwerk opgebouwd. Uh natuurlijk ook als bezoeker heel vaak uh aanwezig geweest bij evenementen en uh veel feestjes gehad.

Interviewer

Wat voor evenementen waren dat dan, uh meestal?

Respondent 5

Uh, dat was vooral, dat begon bij Doornroosje. Het oude Doornroosje. Dat was dan uh planet rose. Uhm dekmantel. Uh dat soort feestjes. Uh, uiteindelijk kwam ik bij Brebl terecht. Heb ik daar ook veel feestjes... Uh, ik ben ik ben even de naam kwijt. Want dat is lang geleden voor mij. Uh maar heel veel. Uh techno en house. Uh deep house. Ja, dat soort feesten, zomerfeest natuurlijk. Ik heb ook voor het allereerste het festival meegemaakt... Dat was ook lang geleden... Drift! Was uh de eerste of tweede editie. Uhm ja, dat eigenlijk.

Interviewer

Ja, en is dat dan ook de muziek die je nu nog veel luistert?

Respondent 5

Nee, nee, dat is helemaal veranderd. Dat was gewoon een periode. En ik vind het wel nog leuk om naar te luisteren hoor, maar het staat niet, uh constant uh aan of zo.

Interviewer

Ja. Wat voor muziek vind je nu, uh leuk?

Respondent 5

Uh nu is het een beetje omgeslagen naar ja, ik noem het een beetje wereldmuziek, maar dan echt van... Uhm... Ik heb altijd al van hiphop gehouden en ik begin steeds meer nieuwe hiphop te ontdekken. Uh, ook voor Marokkaanse artiesten uit Marokko, maar ook Franse, Belgen. Dus ik ben nog steeds een beetje uh, daarna aan het uh luisteren. Maar ook afrobeat, dat is, dat begint echt... Ik heb altijd al wel naar uh, naija muziek geluisterd. Dat is muziek uit uh Ghana.

Interviewer

Mm hu.

Respondent 5

En daar komt het ook, ja, er zitten veel vergelijkingen in qua muziek en sinds kort dat dat dan zo een trend is geworden met afrobeat. Uh uh, ben ik daar natuurlijk ook weer helemaal in, uh verzeild geraakt.

Interviewer

Oh leuk. Ja. Uhm. En je zei ook al dat dat je zelf wel ns creatief bezig bent met fotografie en met uh zingen.

Respondent 5

Klopt, ja.

Interviewer

Kun je daar wat meer over vertellen?

Respondent 5

Ja, fotografie is eigenlijk ook een beetje ontwikkeld door vrijwilligerswerk. Uh, ik gebruik dan vooral mijn telefoon en ik hoorde ook heel vaak mensen zeggen oh wat een coole foto's. En uh, toen was het een soort challenge om met m'n telefoon coole foto's te maken. Alsof ik heb geen spiegelreflexcamera nodig. En toen uhm ja dacht ik van wordt tijd om toch misschien wel een camera te kopen en iets meer daarin te verdiepen en echt wat meer m'n hobby uh een niveau hoger te zetten zeg maar. Uh wat heel tof was, want vanuit daar begon ik ook... Uh m'n broertje die dan ineens begon met en uh telefoon hoesjes verkopen, dus ik maakte even product foto's en dus dat ging iets meer van hobby en natuurfoto's, maar meer naar ook product foto's. Uh. En uh ja, wel qua fotografie vooral. Wat ik gewoon voornamelijk leuk vind is gewoon uh natuur, zon, maan. Uh de sterren en wolken. Roze wolken. Dat, dat is vooral wat je terugziet.

Interviewer

Oh ja, leuk. Uhm, even kijken hoor. Dan heb ik nu uh eigenlijk een soort opdrachtje voor je. Ik heb namelijk allemaal foto's van uh mensen. Uh, en ik heb drie verschillende soorten kunst of cultuur. En ik wil je vragen om...

Respondent 5

Ohjee.

Interviewer

Om in delen of je mensen waarschijnlijk, neutraal of minder waarschijnlijk, uh ziet bij bepaalde...

Respondent 5

En waarschijnlijk binnen, dat ik ze zie of dat ik ze herken of dat je dat ik zie ze in de kunst of in uh cultuur werken?

Interviewer

Uh, nee het is wat meer op bezoek gericht.

Respondent 5

Oh, oké.

Interviewer

Uh. En of het waarschijnlijk, neutraal of minder waarschijnlijk vindt dat zij daarheen gaan.

Respondent 5

En dan in het algemeen kunst, of mijn dingen, waar ik heen ga?

Interviewer

Uh, ik heb drie categorieën en uh, ik wil beginnen met uh een historisch museum zoals voorbeeld het Anne Frank Museum of het Openluchtmuseum in Arnhem.

Respondent 5

Duidelijk.

Interviewer

Uhm. Dit zijn uh de mensen. Ja, het zijn er in totaal zesendertig, dat klinkt als heel veel maar uh...

Respondent 5

Waarschijnlijk of niet waarschijnlijk, toch?

Interviewer

Eh, of neutraal. En dat zijn er dan dus twaalf per groep.

Respondent 5

12 per groep. en het midden is dan neutraal.

Interviewer

Ja. En mocht je om bepaalde redenen keuzes maken, dan hoor ik dat uh, natuurlijk graag.

Respondent 5

Je kunt mensen ook heel snel in hokjes plaatsen.

Interviewer

Mm hu,

Respondent 5

Uhm, maar ik denk dat ik hier toch wel voor ga. En dan nemen we echt als voorbeeld Anne Frank en...

Interviewer

Uhj, ja, of een ander historisch museum.

Respondent 5

In ieder geval een historisch museum.

Interviewer

Ja.

Respondent 5

Oké... Die is neutraal. Die nee... Nee. Nee. Die gaat wel. Uhm... die is zo... Uhm... Lastig hoor om te beslissen dat iemand... Dan ben je echt een uh, ik voel me een beetje zo, uh vleeskeur of zo.

Interviewer

Ja, ja het is inderdaad....

Respondent 5

Ik weet niet wie jij bent, dus ik weet niet wat daarachter staat. Wie ben jij en wat denk jij? Uhm... Ja, het is echt gebaseerd op uiterlijk.

Interviewer

En kijk je naar iemands uiterlijk of uitstraling, of de foto in het algemeen?

Respondent 5

Ik kijk vooral ook naar de uitstraling. Gewoon, deze persoon, die kijkt best wel wijs of zo, of dat hij juist die historie heel interessant vindt. Lijkt mij uhm, deze wat neutraal, zo van die zou misschien wel gaan als het voor een school of een schooluitje gaat of zo, maar niet zou het denk ik niet zelf kiezen.

Interviewer

Mm hu.

Respondent 5

Uhm ja. Ja... Bij haar heb ik het idee dat ze eerder de kroeg kiest dan in een historisch museum.

Interviewer

Ja.

Respondent 5

Bij hem wil ik eigenlijk niet in hokjes plaatsen, maar ik zie een persoon die ja, misschien niet lang genoeg hier heeft gewoond om überhaupt dat dan... Dat hij niet gemotiveerd is ooit in zijn leven om naar een museum te gaan. Ja dat dit lijkt me een kakkertje die 24 7 alleen maar met werk bezig is of politiek of al die andere dingen. Hm, en eerder bij een historisch museum zou komen als hij een date had of zo, omdat het moest, en dat zij het voorstelt. Mmmm. Bij heb ik hem... Ja, heb ik gewoon gegokt. Ik heb niet echt een reden.

Interviewer

Ja, dat hoeft ook niet altijd.

Respondent 5

Uhm en neutraal... Ik heb er twee. Ja, jou zie ik wil daar. Jij gaat liever naar een feestje. Die niet. Waarschijnlijk niet. Waarschijnlijk wel. Of ook wel ja.

Respondent 5

Denk, neutraal, niet, neutraal, niet. Ja. Mmm... Oké.

Interviewer

Ah, oh ja, dat was uh misschien vergeten om te zeggen, om ze allemaal uhm twaalf te doen.

Respondent 5

Oh, shit, ja nee, dat heb je wel gezegd. Ik ben alleen uh te enthousiast.

Interviewer

Zeven, acht, negen dat zijn er...

Respondent 5

Uh nee, dan moet ik even een keuze maken die twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien. Dus hier moeten nog twee. Dus die moeten uit de waarschijnlijk wel.

Interviewer

Je vindt geloof ik dat dat uh gewoon lekker.

Respondent 5

Ja echt hé? Ja. Oké, dan moet ik hier even een keuze maken.

Interviewer

Ja, of je kan ook nog dat je met van deze rij die uh verplaatsen.

Respondent 5

Deze mag wel hier dan. Ja, ik zat hier al even te twijfelen. Ik denk dat ik deze dan gewoon hier doe. Mensen waar ik over twijfel... Volgens mij hebben deze kant.

Interviewer

Daar moesten nog twee bij. Dan dus die en dan nog eentje volgens mij.

Respondent 5

Ik twijfel nu ook over jou, toch wel. Je moet nog...

Interviewer

En dan nog eentje volgens mij een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien, elf, twaalf, ja. Dan, uh, ga ik je nu vragen om die drie categorieën nog verder, uh, te verdelen in deze vorm. Dus dan heb je eerst twee die het meest waarschijnlijk zijn, dan twee die iets minder maar nog steeds wel hoog liggen. Dis allemaal met deze groep. Dan heb je hier vier en vier. En dan heb je van deze groep, die verdeel je eigenlijk in twee groepen. Dat is eentje die net wat meer waarschijnlijk en eentje net wat minder. En dan hier bouw je eigenlijk af. Uhm, we moeten even kijken of het een beetje gaat passen. Anders dan, uh. Dan moeten we even kijken.

Respondent 5

Uhm, vier, vier, hé?

Interviewer

Uh nee, deze is een zes, zes. Ja. Ja.

Respondent 5

Ik weet niet waarom, maar maar bij jou heb ik echt zo van, jij gaat daar echt niet naartoe. Mmm ja... Ja xo, zo. En zo, zo. die.

Interviewer

Ze kunnen wel een klein beetje overlappen, dan past het ook makkelijker denk ik.

Respondent 5

Hmm, ja. Dat denk ik ook... Dan.

Interviewer

Dan, uh, daar heb je dus eerst twee, twee en dan vier, vier.

Respondent 5

Ja, van dit rijtje. Dus ik moet eerst eventjes de meest waarschijnlijke doen... Zo. Hm....

Interviewer

En dan nog vier, vier.

Respondent 5

Dan doe ik het even zo. Zo of zo of zo... Nee. Grapje, grapje. Grapje. Eh wat had ik nou, ik had deze twee als eerste. Dus vier en dan twee, twee naast elkaar. En dan moet ik van deze een, een rijtje van vier maken... Oké dan zo. En deze had ik al gemaakt, dus dan gaan we naar de minst waarschijnlijke. Hmm... Uiteindelijk zijn deze allemaal categorieën waarschijnlijk niet. Dus ik hoef het ook weer niet daarin te, hoe zeg je dat? Van ik denk dat die eerder niet gaat dan die. Maar het is uiteindelijk toch allemaal een beetje hetzelfde. Hmm... Oké, dit wordt hem.

Interviewer

Oké! Ik vind het wel opvallend dat je hier super veel mannen hebt.

Respondent 5

Ja, klopt.

Interviewer

Was dat bewust?

Interviewer

Nee, nee, nee...

Interviewer

Heb je enig idee waarom uh, ze toch zo liggen?

Respondent 5

Uh, misschien dat ik onbewust uh denk dat een vrouwelijke, een vrouw eerder kiest om naar een museum te gaan. Als ik ook nadenk en mijn omgeving heb ik eigenlijk ook alleen maar vrouwen om me heen die ooit daar over begonnen zijn. Ik heb nooit een man om me heen gehad die zei van uh, ik ben naar een museum geweest, en ja... Misschien nu ik een beetje in de cultuur werksfeer zit, dat ik het wat vaker had gehoord, maar in mijn jeugd niet.

Interviewer

Ah ja, ja. Zijn er nog andere dingen die jou nu opvallen nu je hem, uh neer hebt gelegd? Ik vind hem verder wel uh, wel vrij gemixt.

Respondent 5

Ja, vrij gemixt. Heel erg ja. Alleen gender ja... Mmm, er zit wel een soort balans van diversiteit, bij elk groepje eigenlijk voor mijn gevoel. Dat is wat ik, wat ik op merk.

Interviewer

Ja.

Respondent 5

Is niet echt zo van, dat ik daar ook nog onderscheid in zet of zo.

Interviewer

Ja. Waar zou jij uh jezelf neerleggen als je jezelf hier zou moeten neerleggen.

Respondent 5

Die, ja.

Interviewer

En waarom, uh, denk je dat je, of zou je jezelf daar neerleggen?

Respondent 5

Ik ben niet een een echt een standardbezoeker, ik zie hun wel echt een abonnement hebben op zo'n museum dat gewoon... Misschien zijn ze, weet ik veel, een eigenaar van een Airbnb en zo. En zo zie ik het een beetje voor me, dat zij haar gasten daar elke keer daar naartoe brengt. En dit zijn voor mij voor mij een beetje een categorie van uhm, ik uh, vind het superleuk om, om daar naartoe te gaan. Ik zou het alleen alleen vaker willen doen of zo, dat, dat gevoel. Uh, maar het ze kent het. Of ze kennen het. Ze weten waar het over gaat, dus dat is wel waarom ik me daar dan zou plaatsen. Ik zou me ook weer niet in neutraal zetten omdat ik daar niet neutraal in ben? Het is wel erg duidelijk van dat ik dat gewoon heel leuk vind om te doen. Uh, ik ben wel erg kieskeurig van wat ik dan wil zien. Het is niet dat ik zomaar dan random een museum in ga, maar... Maar ja, dat ja vandaar.

Interviewer

Uhu. Ik ga deze nog een klein beetje zo... Ik wil eigenlijk een foto maken. Dan mogen ze daarna allemaal weer door elkaar. Ik denk dat ik even op een stoel gaan staan hiervoor. Dan heb ik ze mooi allemaal in één keer. Yes! Oké. Dan mag je ze nu weer allemaal door elkaar doen. En dan heb ik eigenlijk weer precies dezelfde opdracht. Maar dan uh, met een andere vorm van kunst en cultuur namelijk. Uhm. Oh ja. Uh, naar een uh Hollywoodfilm. Uh in de bioscoop. Uh, en dan een bioscoop zoals een Pathé of een VUE of een Kinopolis.

Wekker gaat af

Respondent 5

Oh, dat is om te bidden. Uh dus zo, uhm... Naja. Een Bollywood film?

Interviewer

Nee, Hollywood.

Respondent 5

Ah, een Hollywood film. Ah, in Pathé?

Interviewer

Ja.

Respondent 5

Mmm. Een bepaalde categorie film? Actie, iets anders, of maakt het allemaal niet uit?

Interviewer

Nee, dat maakt niet uit. Een beetje in het algemeen, actie of romantische comedy of...

Respondent 5

Oké, is goed. Uh dan zal ik een beetje husselen denk ik. Ik kan eigenlijk helemaal niet husselen maarja.

Interviewer

Dat volgens mij ook met deze kaartjes heel lastig om te doen denk ik.

Respondent 5

We hebben iets ervan gemaakt.

Interviewer

Ja, oké. En dan mag je weer beginnen met uh, drie categorieën en ze daarna dan weer zo neerleggen.

Respondent 5

Uh, twaalf, twaalf, twaalf hé?

Interviewer

Ja, klopt.

Respondent 5

Mmm mmm.

Interviewer

En welke is nu welke?

Respondent 5

Uh dit is nu uh waarschijnlijk wel. En neutraal. En dan, uh, niet. Hmm... Ja, deze echt wel. Sowieso. Ik leg deze heel even hiertussen. Hmm... Ja, ja. die is nu compleet. Is dat goed? Twee, vier, zes, acht... Nee, die is niet compleet. Ga ik even door. Bij beiden acht... Die is compleet nu. Nee, volgens mij ga ik weer te snel. Kijk zo wel even... Zes, zeven, acht, negen. één, twee, vijf, zes... Zeven, acht, negen, tien.

Interviewer

Mmm, mmm. Twee, vier, vijf, zes, zeven, ja toch wel, deze is compleet.

Respondent 5

Mmm. Neutraal. Acht was dat. Nu dan tien. Zo.

Interviewer

Oké.

Respondent 5

En dan weer dat, uh, die?

Interviewer

Ja, dat klopt. Wat zijn dingen waar je nu een beetje naar kijkt of over denkt?

Respondent 5

Ja, ik zit een beetje te kijken van, ik zie hem bijvoorbeeld dat echt zo'n Marvel fanatiek zijn of DC-comics of zo, of batman of iets in die richting. Dus die, die let daar natuurlijk op. En die gaat graag dan naar de Pathé voor een Hollywoodfilm. En bij hem heb ik het idee alsof ie zo'n filmnerd is die heel veel over films weet. Bij haar heb ik ook een beetje hetzelfde idee dat het. Ja... Is zo'n girls night elke zaterdag of zo lekker naar de film? Nou, nu een beetje aan twijfelen wie de tweede persoon wordt. Ik denk toch die. Dan... Gaan we hier deze categorie maken. Ja. Mmm, mmm. Dan gaan we naar. Uh. Uh ja. Mmm. Neutraler. Mmm. Moest er zes zijn?

Interviewer

Ja, klopt.

Respondent 5

Mag je zelf kiezen wie? Of heb je dit van je opleiding gekregen, die uh afbeeldingen?

Interviewer

Nee, die mocht ik zelf kiezen. Het was nogal een speurwerk zelfs.

Respondent 5

Hoe heb je het gevonden? Stocks?

Interviewer

Eh, ja, stockfoto's inderdaad.

Respondent 5

Oké, zo. Dus dat is die. En de meest waarschijnlijk... Mm, ik weet niet. Bij jou heb ik niet echt het gevoel dat je van film houdt. En bij jou ook niet. Hij is een twijfelgevalletje. Jou ook, jou ook. Nee, ik ga niet twijfelen. Nee. Oh, ik moest nog twee doen. Dat klopt. Dat klopt. Ik ga weer te snel. Ja. Zo. En dan moet die... Nee wacht. Oké, zo.

Interviewer

Ik heb nu het idee dat het vooral wat meer verschilt op leeftijd.

Respondent 5

Mm hu, had ik ook al door inderdaad.

Interviewer

Dat die kant, uh, de waarschijnlijke kant net wat jonger is.

Respondent 5

Ja. En als het niet leeftijd is, dan is dat denk ik mindset ook. En zo van ik zie uh haar echt alleen met school bezig zijn. Waardoor ze dan misschien wel voor een museum eerder zou kiezen omdat het dan kennis en ontwikkeling hé. En film is misschien een beetje uh tijd die ze dood, maar voor niks. Bij haar heb ik dat gevoel ook.

Interviewer

Mm hu. En hoe hebben de anderen een andere mindset?

Respondent 5

Uhm de ouderen hé?

Interviewer

Uh of de anderen, dat maakt niet uit.

Respondent 5

Uh ja uhm. Ja, ik heb hun ook hier staan dat ze echt vanuit groepsdruk of zo, wel vaak naar de film gaan. Maar wel dus vaak bij de film zijn. Maar niet per se alleen dat initiatief zelf zouden nemen.

Interviewer

Maar vinden ze het dan, denk je, wel leuk om te gaan of wat?

Respondent 5

Jawel, als ze met vrienden, met de juiste vrienden is wel.

Interviewer

Ja.

Respondent 5

Uhm, bij hun zie ik een beetje neutraal zo van als mijn familie ervoor kiest, of als m'n vriendin ervoor kiest of m'n zus of mijn dochter dan dan ga ik mee. Ik zie haar eerder bij een feestje, maar ook niet perse, dat dat dan dat ze helemaal waarschijnlijk niet gaat. Dus dat is een beetje zo wat ik zie.

Interviewer

En waar zou je jezelf uh neerleggen?

Respondent 5

Mmm, toch wel hier. Onlangs dat ik in de filmwereld nu werk.

Interviewer

En waarom zou je....

Respondent 5

Hmmm... Als ik echt persoonlijk naar mijzelf kijk is het omdat ik uh nooit echt naar de film ging ook. Uhm, m'n broertje, die had er ooit voor gezorgd dat we films gewoon konden kijken. Uh vanuit uh een illegaal, ja nogal niet de juiste weg. Maar uh sindsdien eigenlijk. Uh zag ik de behoefte ook niet. Ik zat ook een heel lange tijd in een uitkering, dus het geld was er ook gewoon niet om te gaan, ook al zou je willen. Uhm, dus ja.

Interviewer

Ja. En voel je die behoefte nog steeds niet?

Respondent 5

Uh, ik heb wel kriebels dat ik, elke keer als ik over een bios hoor of mensen gaan naar de bios of ik loop erlangs, dan is het wel van... Nee, niks houd je tegen eigenlijk. Dus, maar de drempel is nog wel uh te hoog om die uh stap te overwegen.

Interviewer

Mmm mmm. En weet je ook wat dan precies die drempel een beetje is waarmee dat te maken zou kunnen hebben?

Respondent 5

Uhm, nou, ik ben een type die ervan houdt dat ze weet wat ze kan verwachten. Maar ik ben ook weer een type die een trailer niet af zou kijken. Uhm, ik denk dat ik heel erg uh dat dat de drempel is van ja maar vind ik het wel leuk genoeg? Ga ik weer geld uitgeven voor iets wat ik helemaal niet af wil kijken. Wie wil überhaupt met me mee? Op dit moment weet je wel. Uh ook een drempel van ga een keer alleen, dat is ook leuk. Uh, dat zijn dan de drempels die uh of in ieder geval, dat zijn dan de gedachtes, die drempels creëren om uiteindelijk niet uh er naartoe te gaan.

Interviewer

Ja. Oké, dan uh, ga ik nog een keertje een foto maken. Oké... En dan heb ik een laatste categorie voor je. Dus dan mogen ze ook weer door elkaar. Uhm, en dat is een theaterfestival. Uh dus bijvoorbeeld de Parade, of uh Tweetact of Oerol.

Respondent 5

Ah, daar ben ik toevallig geweest, dus ik weet het publiek.

Interviewer

Naar welke ben je geweest?

Respondent 5

Naar Utrecht, de Parade.

Interviewer

Hoe vond je het daar?

Respondent 5

Ja, het was wel leuk. Ja. Een lekker, uh divers publiek. Ja, van alles en nog wat. En uh alleen niet veel... Uh, wel wel veel Afrikanen. Dat wel. Die dan toevallig met een Nederlandse vriendin hadden of gezinnetje. Mmmm. Alleen ik zag geen Marokkanen en ik zag geen Turken. Als we het over echte diversiteit hebben.

Interviewer

Mm hu?

Respondent 5

Ja, dat wel. Toch een soort van 90 procent westers. Ja. Ja. En theater wordt ook niet echt gestimuleerd bij die jongeren of ouderen. Ook, want dat verdient geen geld. Dus dan uh, liever niet.

Interviewer

Maar dat betekent dat je er dan niet heen uh kan gaan, of hoe valt dat dan precies samen?

Respondent 5

Ja, ja. Ja, want ik vind wel dat dat je dat je er van jongs af aan van aan een soort van affiniteit mee moet hebben om dat dan uh, ook als bezoeker en zo naar toe te gaan. Dus als jij van jongs af aan de affiniteit mee hebt, en jouw ouders die kappen dat af. Van, ik wil heel graag naar een theaterschool of ik wil heel graag een les theater volgen op school of whatever het is, met uh groepje vrienden. Uh, wordt het niet gestimuleerd. Dus ja, dan houdt het ook op. Dat moet je ook blijven voeden natuurlijk. Ja, dat gebeurt dan niet. Dan houdt het ook ook... Uh, theaterfestival zei je hé?

Interviewer

Ja, ja.

Respondent 5

Uh ja. Hmm... Die kleding, uh, ja, ik zie hem bijvoorbeeld wel waarschijnlijk een, vrij, een sorry, neutraal als hij bijvoorbeeld gewoon normaal kleding aan zou doen. Ja, omdat hij nu in een pak zit, geeft dat een bepaald beeld. Maar als ik dan hem even inbeeld in casual kleding, dan zie ik m daar wel, uh met z'n vrouwtje rondlopen. Hmm... Vier, zes, acht, tien... En die...

Interviewer

Nu ga je lekker snel.

Respondent 5

Ja, echt hé? Ik heb ze nu een beetje door wie ze allemaal zijn.

Interviewer

Ja. Mmm.

Respondent 5

Hele personages al ontwikkeld in mijn hoofd. Ja, van zij is echt zo'n moeder en uhm... Ja... Neutraal, die wel, en nee. Vier, vijf, zes...

Interviewer

Ik vind het wel opvallend dat waarschijnlijk wel en waarschijnlijk niet stuk sneller vol lopen dan uh, neutraal.

Respondent 5

Mmm, mmm. Dis is nog wel misschien, mmm. Ja. Die is klaar.

Interviewer

Volgens mij is het daar nu ook al bijna 12. Zes, acht, tien, twaalf en... Nu zelfs een te veel.

Respondent 5

Ah, ja. Nou, dan zijn we dit allemaal neutraal. Hmm, zeg ik dat goed, voelt dat goed? Oké.

Interviewer

Nou dan kan je de volgende stap wel voorspellen geloof ik.

Respondent 5

Ja, zekers. Oké, ik ga haar weer bij neutraal. Uh van uh dat zo. Mm hu. Dan gaan we naar waarschijnlijk wel. Hm. Hm. Mmm mmm. Die hoort eigenlijk ook hierbij. Ik zou deze... Hmm, ja. Tadaa!

Interviewer

Oké. Ik heb het idee dat deze groep bijna hetzelfde is als die bij het, uh, het historisch museum.

Respondent 5

Hmm, klopt. Nou en uhm, kunnen we de foto's kijken? Want ik ben nou wel benieuwd nu.

Interviewer

Even kijken hoor... Dat was zo, er zit wel...

Respondent 5

Ja, maar klopt... Klopt. Ja, grappig. Ja.

Interviewer

En ook weer veel. Uh ja, veel mannen in onwaarschijnlijk.

Respondent 5

Ja, ook. Ja. Mm hu.

Interviewer

Was dat uh bewust?

Respondent 5

Ook niet echt. Zit er trouwens een balans tussen? Het is gewoon zoveel vrouwen, zo veel mannen. Of zijn er meer mannen dan vrouwen?

Interviewer

Volgens mij zijn er net iets meer vrouwen dan mannen zelfs, zo ongeveer, maar dat was ongeveer, ongeveer gelijk geloof ik.

Respondent 5

Weet je wat het is? Dus ik heb bij hun twee heb ik echt het idee van jullie kunnen zelf theatermakers zijn. Bij hem eventueel de beste vriend daarvan, dat hij ook affiniteit ermee heeft. En bij hun heb ik gewoon het idee van ja... En bij de mannen dan voornamelijk van dat ze gewoon niet, uh, niet eens weten dat er bijvoorbeeld verschillende soorten theater is bijvoorbeeld zijn of ja... Ik zie ze eerder bij feestjes of zo. Uit eten gaan sommige ervan. Ja.

Interviewer

En je noemde bij deze persoon dat uh, zijn kleding heel erg uitmaakt op de soort van een indruk die van die persoon klopt. Uh, speelt dat bij meer afbeeldingen een rol?

Respondent 5

Uh ja zekers. Mmm. Ah ja, nou ja... Tot nu toe niet per se dat ik dacht van oh, ik moet wat anders maken zodat ik het wel, zodat ik je wel ergens in kan categoriseren. Maar bepaalde dingen hebben wel invloed. Kijk, bij hem heb ik echt het idee dat hij eerder een DJ is of zo. Door die foto door hoe die z'n kapsel... Simpel T-shirtje aan... Uhm... Bij haar probeer ik een beetje doorheen te kijken door al die uh keuzes... Uhm dreadlocks of in ieder geval uh vlechtjes en zo'n ketting. En uh. Hoeft niet altijd te betekenen dat iemand die uh. Ja, ik, ik kan. Ik had daar heel makkelijk bijvoorbeeld hier kunnen zetten, want ze had ook een theatermaker kunnen zijn, maar dat wil nog niks zeggen. Dus vandaar dat ik haar toch wel in de waarschijnlijk wel, maar bij vier uh heb gezet. ja, dat eigenlijk. Ik heb alleen bij hem echt dat idee gehad, van ik moet jou even anders kleden, want dan kan ik, anders lukt het mij niet.

Interviewer

Nou ja, ja. En waar zou je jezelf nu neerleggen?

Respondent 5

Hier zo. Ja.

Interviewer

Mm hu... Ja... Oké, uhm, even kijken hoor. Dan ga ik hier nog een foto van maken en heb ik nog wat, uh algemene vragen.

Interviewer

Ja. Oké, mm hu. Mm hu.

Interviewer

Uhm, je mag ze door elkaar doen, en je mag ze laten liggen. Wat je zelf wil. Uhm, oké. Wat zijn culturele instellingen of organisaties waar jij graag komt?

Respondent 5

Eh door omstandigheden heb ik heel lang even geen dingen kunnen doen. Dus ik ga maar even uit van de jaren dat ik wel ging. Uhm, zou je nog een keer de vraag kunnen stellen?

Interviewer

Wat zijn culturele instellingen of plekken en organisaties waar je graag komt?

Respondent 5

Uhm. De Onderbroek, umh, Lindenberg, LUX... Thiemeloods, dat versta ik een beetje onder een culturele, ja, organisatie. Uhm, dat eigenlijk.

Interviewer

En wat spreek jou aan aan deze plekken?

Respondent 5

Uh, dat spreek maar aan omdat, uh. Je programma's hebt, uh, die, uhm... Nou hoe moet ik dat uitleggen, hoe ga ik dat uitleggen aan je, even goed nadenken hoor. Uh Thiemeloods heb ik voor gekozen omdat uh ik de buurt heel interessant vind. Bottendaal. Een bepaald cultuur sfeertje, wat ik daar krijg, waardoor het me aantrekt. Mmm. Onderbroek, uh... Omdat uh daar best wel geschiedenis achter zit. Uhm, dat vind ik heel tof om te zien. Ook de mensen die daar zijn, uh zorgt voor hele andere perspectieven, en uh, heel activistisch ook. Uh. Even kijken. Wat zeg ik nog meer? Lindenberg? Uhm, daar komen gewoon af en toe wel shows waarvan ik denk van oh, dat is wel leuk. Bijvoorbeeld van een bekend persoon die ik dan volg. Uhm, Comedy Nights wordt ook georganiseerd door een vriendin, dus toendertijd ging ik daar ook wel erg vaak heen. Mmm. Dus het is of uh het uh, er wordt iets georganiseerd wat mij heel erg interesseert. Of uh een bekende uh organiseert het en dat ik daar ben om die reden.

Interviewer

Ja. En de eerste vond ik ook wel dat je de sfeer ook noemde.

Respondent 5

Ja. Ja, dat is wel heel belangrijk. De juiste mensen om je heen. Uh ja ik uh, vind wel dat hele creatieve, uh makers mentaliteit. Als je die proeft of als je die uh ziet of voelt dan, uh, ja... Trekt dat mij zeker wat aan.

Interviewer

Ja, leuk. Uhm, wat zijn plekken of instellingen of organisaties waar je uh niet zo vaak komt?

Respondent 5

Ah. Mmm. De vereniging, dus niet per se de Stadsschouwburg, maar de vereniging. Uhm. Ik weet niet of ik het kolpinghuis ook kan zien als een culturele instelling of of iets, maar... Uh, iik heb ooit een keer een feest gehad daar, maar meer niet. Wat heb je nog meer culturele instellingen? Ja, uh, moet ik een jongerencentrum dus ook zien als een culturele instelling, of?

Interviewer

Ja, wat je zelf wilt.

Respondent 5

Dat is, ja, daar zie ik mezelf nu ook niet echt, uh ja, meer komen.

Interviewer

En wat zijn redenen waarom je bij deze instellingen niet echt komt?

Respondent 5

Uhm. Even nadenken. Uh, wat had ik ook weer gezegd? Uhm.

Interviewer

Ben je begonnen met de vereniging?

Respondent 5

Klopt de vereniging, uh oud publiek. Uhm, programma's die daar komen interesseren me niet zo veel. Mmm klassiek en zo, en dat soort dingen. er wordt dat wel ooit een keertje een salsa avond gehouden, wat ik dan wel interessant vind. Maar omdat het dan de vereniging is, kan ik al, ga ik al... zeg ik al onbewust nee. Uh, ik zei nog meer het Kolpinghuis. Ja, geen idee waarom ik die hebben opgenoemd. Uh ik zeg je heel eerlijk als je zegt tegen mij culturele instellingen, dan denk ik ja, volgens mij heb ik ze allemaal wel opgenoemd. Uh of uh ja, dat gevoel heb ik een beetje. Met andere woorden er zijn er niet veel. Ja, misschien wel. Alleen trekt het me niet aan. Of ja, heb ik hem niet ontdekt.

Interviewer

Ja, zijn er ook plekken waar je juist graag vaker zou willen komen.

Respondent 5

Ja. Uh, musea dus. De bastei heb ik nog niet gezien, dus dat wil ik heel graag zien. Ik ben al heel lang niet meer. Uh, k heb al heel lang niet meer de Romeinse dingen gezien. Uh van het Valkhof. Zeg ik dat goed? Ja, museum het Valkhof. Dus dat vind k ook wel eens wat. Dat zou ik ook heel graag weer in een keertje willen zien. Uh. Bepaalde routes die ze hier uh uh ja aanbieden. Uh om, om de geschiedenis te volgen of een uh kunst expositie of zo in de stad of iets... ja.

Interviewer

Mmm. En uhm, wat zijn redenen waarom daar nu nog niet, uh, komt? Nog niet zo vaak als je zou willen?

Respondent 5

Denk dezelfde redenen als bij de film toch. Uh dat ik bepaalde gedachtes bij mezelf creëer wat weer drempels, uh uh... Ja drempels krijg, in de zin van uh, uh... Maar niet per se drempels, maar misschien een dagelijks leven. Zo, het gaat je zo voorbij. En dan is dat meer dan is dat even een gedachte. En voor je het weet is die gedachte alweer weg en raak je gewoon... Of uh, uh verstrengeld in uh in het dagelijks leven uh boodschappen doen werken, vriendinnen die heel spontaan bellen om iets te doen. Uhm ik betrek het ook heel erg naar mezelf. Dus ik ik ben niet zo van dat ik tegen m'n vriendinnen zeg kom mee. Uh, ik heb wel laatst, iemand, had ik uitgenodigd voor het museum Arnhem. Maar dat ging dat ging dan ook niet. Of dat, daar werd niet echt heel enthousiast op gereageerd, van oh ja, leuk.

Uhm, dus ik denk omgeving, niet juist de omgeving om me heen die me daarmee stimuleert. En uh ik denk dat dat het voornamelijk.

Interviewer

Ahja, ja. Uh, we hebben het nu heel veel over kunst en cultuur, maar hoe zou jij eigenlijk omschrijven wat kunst en cultuur zijn?

Respondent 5

Ja, goede vraag inderdaad. Uh, ik denk wat alles wat met disciplines te maken heeft waar je je hart kan uitten. Uh waar je uh mensen mee kan raken mee kan verbinden. Uhm, en dat kan tot een jongere project, uhm een dagje uit organiseren voor jongeren, uh tot en met een bezoekje bij het museum. Is heel breed, voor mij, kunst en cultuur. Uhm kan zelfs zijn dat je uh met een fotografie uh groep uh rond gaat lopen en foto's maakt dat soort dingen. Dat is overigens ook iets wat ik heel graag wil doen, maar het ook, uh misschien onzeker of te veel aan m'n hoofd heb momenteel om daar uh stappen in te ondernemen. Ja, dat zijn wel dingen waar ik over nadenk, ja.

Interviewer

Oh ja. Uhm, even kijken hoor. Uh, bezocht je als kind wel eens kunst en cultuur? En zo ja wat voor dingen?

Respondent 5

Pff uh, het begon allemaal op school. Mijn allereerste excursie, wat ik me echt goed kan herinneren was volgens mij het Ooi bij de, de wilde paarden. Daar kwam ik een beetje achter van, oh, ik vind archeologie leuk, dat wil ik doen. Uh, dat was echt een excursie. Uhm. Uh even kijken. Mijn moeder stimuleerde heel erg veel kunst en cultuur du, muziekles en zo. En we zijn naar open dagen geweest van de Lindenberg. Uh, van jongs af aan, elk jaar was dat wel een traditie dingetje. Uhm... Ik denk dat elke Nijmegenaar hier van jongs af aan al een keer bij Lindenberg is geweest is echt zo'n zo'n ding wat gewoon daarbij hoort. Ja en en mijn moeder die, die ontwikkelde het ook wel heel erg. Uh, ik kan me nog herinneren dat we met z'n tweetjes uh toen ik veertien was naar Amsterdam gingen voor een expositie. Uh daar uh bij de Dam had je een kerkje of zo, wat dan gebruikt was als expositieruimte met uh oude Marokkaanse jurken en geschiedenis van Marokko. Dus dat was wel interessant. Ja, daar is dat eigenlijk wel beetje ook ontwikkeld.

Interviewer

Maakte je toen ook uh veel dingen of uh regelmatig dingen zelf als kind?

Respondent 5

Nee.

Interviewer

Uh, op welke manier lijkt wat jij nu doet nog een beetje op wat jij deed als uh kind qua cultuur maar ook uh cultuurbezoek?

Respondent 5

Ja uhm, theaterbezoek trouwens. Dat, dat deden we ook, musicals en zo. En uh Aladdin en van die... Ik weet nog wel Doornroosje en Sneeuwwitje hadden we gecheckt. Van jongs af aan werd dat echt gestimuleerd en ik zie dat wel sporadisch hier en daar terugkomen. Uh show gehad van Nasrdin Dchar in Amsterdam, daar begon dat weer van oh ja, dat vind ik echt leuk om naar te kijken. Uh andere is een comedy acteur die hier uh een cabar... uh of een comedyshow gaf bij de stadsschouwburg. Uhm ben ik ook geweest. Uhm, ik merk wel dat ik ook wel echt op zoek bent naar dingen waar, wat ook raakvlakken bij mij heeft van waar ik vandaan kom. Ik ben natuurlijk Marokkaans-Nederlandse. Uhm. Dus ja dat het uh, het is gewoon leuk om dan maar een Marokkaan of iemand te horen die in hetzelfde identiteit probleem zit of uh dezelfde humor heeft, de humor ook begrijpt, uh van ons. Uh. Ook wel grappig om soms te zien dat daar dan de Nederlanders zich weer uh bij, hé, ja... Dat ze het niet allemaal meekrijgen, of niet leuk, maar interessant van hé, zo... Ik zie mezelf eigenlijk ook zo zitten, maar dan, uh in een andere setting. Dus dat uh ja, als je je afvraagt van wat doe ik hetzelfde. Ja, dan is dat het wel.

Interviewer

Uhm van uh drie, uh, verschillende vormen van kunst en cultuur die we net hebben besproken in die categorieën, welke daarvan spreekt jou het meeste aan?

Respondent 5

Mmm, theater. Toch wel, ja. Want we hadden film, we hadden theater en musea toch?

Interviewer

Ja, een historisch museum.

Respondent 5

Ja ja, ik neig toch wel steeds meer naar het theater. Omdat ik vind, ik, ik vind de historie, vind ik super interessant. Maar ik merk toch dat, uh dat je heel veel theaterstukken kan zien waarin die historie wordt verwerkt. Ja en iets meer de diepgang, en ja, uh thema's en taboes besproken worden, uh die je niet zo gauw uh... Of uh nog niet bij het museum ziet als uh bij film vind ik. Als we t dan specifiek hebben over Hollywood dat, dat is toch te commercieel en uh allemaal niet zo, uh de diepte in.

Interviewer

Nee uh... Ja. Uh ja. Uh, hoe beeld jij je het stereotype van een cultuur bezoeker in?

Respondent 5

Oeh. Dus ik mag er stereotyperen momenteel?

Interviewer

Ja, zo veel je maar wilt.

Respondent 5

Uhm... Funky, echt zo'n creatieve maker. Uh, weet er veel over. Reseracht ook van tevoren voordat ie gaat? Uh, heeft daar echt bewust voor gekozen, van ik ga nu naar expositie van want ik ken haar van dit of dat. Uh, maar ik zie ze ook, uh bij een kunstenaarscollectief of zo spontaan toch langsgaan. Want ze vinden het leuk om te netwerken, of uh... Uh vrijwilligerswerk doen, zie ik ze ook wel. Uhm... Wel burgers of een doelgroep waarvan uh, hun werk niet veel van hun vraagt, waardoor ze ook uh de ruimte hebben om, om te bezoeken en uh te netwerken. Ja, dat.

Interviewer

Lijkt dit beeld. Uh op jouzelf? Herken jij dingen van jezelf in dit beeld?

Respondent 5

Hmm, even goed nadenken. Ja. Denk het wel.

Interviewer

En wat zijn dan dingen die je herkent?

Respondent 5

Uhm ja. Zoals ik al in begin zei van ik ga echt naar plekken toe wat voor mij gewoon uh wat bij mij past en waar ik me in kan herkennen. Uhm, ik denk dat dat voor elke bezoeker ja dat, uh wat voor jou herkenbaar is, ja, want daar ga je heen. Dus ik denk dat dat stukje wel, uh heel erg, uh aansluit bij mij.

Interviewer

Mij vind je dat, uh researchen van iets dan ook belangrijk? Doe je dat veel?

Respondent 5

Uh ja. Dat doe Ik ook wel.

Interviewer

En waarop zoek je dan?

Respondent 5

Uhm nou, tuurlijk waar het over gaat. Wat uh wat het, moreel of wat voor context uh erachter zit. Maar ook wel van, wat hebben, heeft die persoon de afgelopen keer in gedaald? Wat heeft die bereikt? Uhm, wat worden, wat wordt erover gezegd over het theaterstuk? Uhm. Ja, dat.

Interviewer

Denk je ook wel eens na over de andere mensen die dan uh in dat publiek zouden zitten.

Respondent 5

In de zin van wat, hoe hun het zien? Of?

Interviewer

Of uhm, nou uh wie er komt?

Respondent 5

Wie er komt? Nee... Nee.

Interviewer

Uhu. En uhm, dan wel hoe hun het zien zei je?

Respondent 5

Ja nee. Dat, dat ook niet per se. Nee.

Interviewer

Vooral bezig met uh hoe je het zelf beleefd?

Respondent 5

Ja, ik merk wel dat pas als ik daar ben, dat ik dan pas geïnteresseerd ben van hé, uh met, met met wie bevind ik me eigenlijk? Weet je wel. Maar uh van tevoren echt, van uh ik weet van die komt, die komt daar, die komt daar, dat is niet de reden voor mij in ieder geval.

Interviewer

Uhm, ik heb alles wat ik had opgeschreven nu wel gevraagd. Zijn er nog dingen die jij kwijt zou willen of zo willen zeggen?

Respondent 5

Uhm, nee, nee... Ik vind het wel, ja, leuk, leuke ervaring.

Interviewer

Ah, dat is fijn.

Respondent 5

Ik heb niet echt, uh. Nee.

Bijlage 3: het codeboek

Eigen ... – E

- Participatie – P
- Uitstraling – U
- Omgeving – O
- Oordelen – OO
- Interesse – I
- Creativiteit – C

Definitie cultuur – DC

Oordeel over de kunstvorm – OK

Kenmerken – K

- Leeftijd – L
- Gender – G
- Etniciteit – E
- Bril – B
- Kleding – K
- Achtergrond – A
- Statisch – S
- Haar – H

Uitstraling – U

- Geïnteresseerd – I
- Open – O
- Leuk – L
- Slim – S
- Geëngageerd – GE
- Ondeugend – ON
- Opleidingsniveau – OP
- Sociaal – SO
- Seksualiteit – SE
- Saai, stoffig en serieus – SA
- Professioneel – P

- Status – ST
- Jeugdig – J
- Zakelijk – Z
- Experimenteel – E
- Aardig – A
- Progressief – PR
- Zweverig- ZW
- Niet geïnteresseerd – D
- Als een maker – M

Proces – P

- Oordelend – O
- Lastig – L
- Onbewust – ON
- Asociaal – A
- Willekeurig – W
- Raar – R
- Vanuit eigen bubbel/perspectief – P
- Gaat het om etniciteit – E
- Bewuste patronen – B
- Probeert door dingen heen te kijken – K

Drempels – D

- Oordeel van anderen – O
- Niemand om mee te gaan – N
- Afstand – A
- Thuis voelen – T
- Desinteresse – D
- Tijd – T
- Andere prioriteiten – P
- Informatie - I
- Kosten – K
- Niet genoeg representatie in de kunst zelf – R
- Niet gestimuleerd – S
- Het publiek - HP

Thuis voelen – T

Redenen om te gaan – R

- Interesse – I
- Samen – S
- Gezellige sfeer – GS
- Verdieping –V
- Cool – C
- Moet je gezien hebben – M
- Persoonlijke relatie tot de kunst – P
- Tijdsbesteding – T
- Nieuwe perspectieven – N
- Herkenning van eigen ervaringen – H

Voorwaarde is samen gaan – VS